

blanda

PUBLICACIÓ DE L'ARXIU MUNICIPAL DE BLANES

PREU: 500 PTA



PRESENTACIONS

- Presentació de l'II.ltre. Alcalde de Blanes
Ramon Ramos Argimon
- La funció de l'Arxiu Municipal
Antoni Reyes i Valent



RECERQUES

- Blanes, cent anys sense el "Correr el Cós"
Miquel A. Pons
- Aproximació al mercat de treball de Blanes de 1900 a 1936
Jesús Crous i Collell
- La tradició d'anar a pescar amb xarambeco a Blanes
Ramon Doll i Augis
- El retaule barroc de l'Altar Major de la parròquia de Santa Maria de Blanes
Ferran Gómez i Martínez
- La meteorologia a Blanes
Josep Pruna i Cortacans
- Bru Centrich i Nualart: un polític a l'alcaldia de Blanes
M. Àngela Sagrera i Perpiñà
- La problemàtica dels temporals marítims a la Vila de Blanes
Isidre Serra i Cervantes



NOTÍCIES DE L'ARXIU

- El fons documentals existents a l'Arxiu Municipal
- Les donacions de documents a l'Arxiu

Blanes

1000m 500 0 1Km

Sumari

Presentacions

Presentació de l'Il·lustrador: Alcalde de Blanes	
Ramon Ramos i Argimon	3
La funció de l'Arxiu Municipal de Blanes.	
Antoni Reyes i Valent	5-8

Recerques

Blanes, cent anys sense el "Correr el Cós".	
Miquel A. Pons	9-18
Aproximació al mercat de treball de Blanes de 1900 a 1936.	
Jesús Crous i Collell	19-34
La tradició d'anar a pescar amb xarambeco a Blanes.	
Ramon Doll i Augis	35-40
El retaule barroc de l'Altar Major de la parròquia de Santa Maria de Blanes. Ferran Gómez i Martínez	41-47
La meteorologia a Blanes. Josep Pruna i Cortacans	49-52
Bru Centrich i Nualart: un polític a l'alcaldia de Blanes.	
Ma. Àngela Sagrera i Perpiñà	53-58
La problemàtica dels temporals marítims a la Vila de Blanes.	
Isidre Serra i Cervantes	59-74

Notícies de l'Arxiu

Els fons documentals existents a l'Arxiu Municipal	75-82
Les donacions de documents a l'Arxiu	83-88

Edita: Ajuntament de Blanes.
Regidoria de Governació

Coordinació i redacció:
Arxiu Municipal de Blanes:
(Antoni Reyes i Valent i Àngela Vázquez,
amb la col·laboració de Jordi Cañellas,
Albert Sola i Jaume López).

Disseny: Arxiu Municipal,
Ind. Gràfica Montserrat
i Pepe Álvarez (Dept. Informàtica)

Impressió: Indústria Gràfica Montserrat, s.a.

Dipòsit Legal: GI-I 126-98

Fotografies portada:
Patronat Municipal de Turisme,
Carles Romaní i Joan Alum

Assessorament Lingüístic:
Servei Municipal de Català (Elisa Sola i Ramos)

Mapa de fons: Anna Palmada (Geògrafa)

Disseny del logotip de l'Arxiu: Pepe Álvarez
Agraïm l'assessorament tècnic de la Núria Pascual

*Els articles signats són responsabilitat de les
persones que els signen. Les opinions que s'hi
expressen no reflecteixen necessàriament el
punt de vista dels editors de la publicació.

Presentació

R A M O N R A M O S i A R G I M O N

Seguint amb la línia de revalorització dels aspectes culturals del nostre poble, avui us vull presentar una nova publicació. Es tracta de la revista **Blanda**, una publicació periòdica elaborada des del nostre Arxiu Municipal.

Després de materialitzar en l'edifici d'arxiu del carrer Unió la voluntat de vetllar per la memòria històrica de Blanes, salvaguardant tota la seva documentació, ara ens arriba el torn de crear eines per a la seva difusió.

Com us podeu imaginar, no tindria cap sentit disposar d'un gran potencial de documents i d'unes bones instal·lacions si això no revertís en la col·lectivitat. Per tant, el que ens hem proposat amb aquesta publicació és, d'una banda, difondre el patrimoni històric documental que anem atresorant, tot informant de les activitats del centre que l'acull, i de l'altra, fomentar la recerca i el coneixement de Blanes explotant les possibilitats que aquests fons i la informació de l'arxiu ens han de proporcionar.

Els documents s'han de conservar i s'han de difondre perquè són peces fonamentals de la memòria històrica de Blanes i perquè així ho mana la llei. Un cop els documents han estat ben organitzats i estan fora de perill, s'han de posar a la disposició de la gent perquè tothom té dret a conèixer la seva història.

La gent ha de saber que des de l'arxiu tenim molta cura de la conservació dels papers i que també ens fem càrrec dels documents i llibres particulars evitant que aquests es perdin irremediablement. Per a la història de Blanes tan bons són els papers de procedència municipal com tots els altres. És a dir, els de fàbriques, tallers, masos, famílies, associacions o persones concretes.

A més, amb la tasca de fomentar la recerca científica en temes d'humanitats i també de ciències, estem aconseguint, en primer lloc, conèixer millor la nostra vila; després, donar sortida a les inquietuds dels nostres estudiants i investigadors i, en tercer lloc, esperonar l'arxiu en la seva missió de servir informació.

La revista **Blanda** constitueix, doncs, una nova peça dins la dinàmica cultural diversa i plural que ens mereixem. Una dinàmica oberta a tothom i en consonància amb un present canviant com és el nostre. No perdem de vista que centres com l'arxiu, la biblioteca, el teatre-auditori o el museu, -aquests darrers, actius en un futur immediat-, juntament amb el gran ventall associatiu i les iniciatives privades, han de fer possible que gaudim d'uns recursos culturals que facin de Blanes una vila amb una qualitat de vida i un benestar de màxim nivell i al màxim de generalitzats.

Endavant i per molts anys!

Ramon Ramos i Argimon. Alcalde de Blanes

La funció de l'Arxiu Municipal de Blanes

A N T O N I R E Y E S i V A L E N T

Els arxius públics del nostre país han canviat molt els darrers anys. D'ençà que tenim institucions democràtiques, les diverses administracions i el col·lectiu d'arxivers han estat els protagonistes d'un important esforç encaminat a dignificar els arxius i fer-los un servei útil per a tots els ciutadans i, naturalment, per a la mateixa administració.

Tot i que queda feina per fer, sembla que l'antiga visió que lligava un arxiu a un lloc ròneg, desendreçat i de difícil accés, afortunadament, està quedant superada. Com a mínim, aquest ha estat un dels nostres objectius des que l'any 1992 va començar a funcionar l'Arxiu Municipal de Blanes com a servei ben definit dins l'organigrama de l'Ajuntament.

Dins d'aquest panorama, un dels aspectes que potser cal consolidar és el de fer partícip a la població d'aquestes millores. Atenent a això, molts arxius han començat a obrir-se a l'exterior a través de fórmules tan diverses com publicacions, exposicions, conferències, jornades de portes obertes, etc. L'objectiu d'aquestes accions és donar a conèixer el que s'està fent a l'arxiu per salvaguardar el patrimoni col·lectiu i que la gent hi pugui col·laborar o en pugui gaudir en tant que equipament cultural.

Conscients de la necessitat de consolidar una presència efectiva de l'Arxiu Municipal de Blanes dins la comunitat que l'ha creat, paulatinament s'han anat programant diversos actes de difusió. Així, s'han publicat articles de divulgació i d'investigació, s'ha publicat un tríptic i una memòria i també s'han fet diverses presentacions i conferències. El darrer episodi divulgatiu és la publicació que tenen a mans.

De fet, el que ens agradaria és que, a partir del coneixement de l'Arxiu i dels documents blanencs que s'hi guarden, amplis sectors socials anessin prenent consciència de la importància i la riquesa d'aquest patrimoni. A continuació, el respecte, la salvaguarda i l'aprofitament d'aquest llegat, i dels que encara resten en l'anonimat, quedarien ben assegurats. Després de tot, això és el que les generacions futures coneixeran de nosaltres i de la nostra societat.

Així, doncs, un primer pas informatiu podria ser mostrar quines són les funcions que ha de desenvolupar l'arxiu per tal de salvaguardar i promoure un bé tan preuat com és la memòria col·lectiva d'un poble. Quant a la memòria, -els documents-, n'hem fet una extensa radiografia en el darrer apartat de la publicació.

En primer lloc, cal esmentar que els arxius es creen de manera involuntària. Solen néixer com a conseqüència del pòsit de documents que es va fent en una organització arran de la

seva activitat pràctica, administrativa o jurídica. I estan formats per uns documents de qual-sevol forma o suport que són originals i únics.

És dona el cas que amb el temps, la paraula arxiu s'ha generalitzat i pot referir-se tant al contenidor (l'edifici, un moble) com al contingut (els documents). A més a més, també podem entendre per arxius les institucions administratives i culturals on es reuneixen, es conserven, s'organitzen i es difonen conjunts de documents.

Seguint aquesta darrera definició ja trobem diverses de les funcions clàssiques d'un arxiu com el nostre: a l'arxiu es recullen, es conserven i se serveixen els documents generats per l'Ajuntament i pels particulars residents o vinculats a Blanes. Però, tanmateix, al costat d'aquestes funcions, darrerament n'han sorgit d'altres vinculades a noves necessitats socials. Així, l'arxiu ha de jugar un nou paper com a element de suport a la gestió administrativa municipal, ha d'esdevenir font d'informació ciutadana, ha de permetre la seva explotació amb finalitats d'investigació i, en darrer lloc, ha de garantir l'aprofitament dels documents en l'àmbit cultural.

Què vol dir tot això? Bé, en primer lloc, que incidir en la millora de l'organització documental municipal reverteix directament en la millora de la maquinària administrativa i, per tant, es millora l'atenció al ciutadà. És evident que l'administració serà àgil, eficient i transparent de manera directament proporcional a com es gestionen els seus documents. Per tant, des de l'arxiu cal aplicar una visió global del cicle documental i incidir en la documentació des del mateix moment en què es produeix a les oficines. L'arxiu deixa de ser un mer receptor i es converteix en un agent actiu que intervé directament en la gestió documental de tot l'Ajuntament.

En segon lloc, una gestió administrativa transparent potencia la utilització de l'arxiu com a font d'informació per part dels ciutadans. Seguint el mandat de la Constitució en el seu article 105 b, l'administració està obligada a facilitar l'accés dels seus fons als ciutadans amb l'únic límit marcat per la mateixa legislació. Així, el reconeixement del dret democràtic a la informació fa que es produeixin demandes per solucionar problemes quotidians de la gent que l'arxiu ha d'atendre convenientment.

En tercer lloc, hi ha el tema de la investigació. L'arxiu ha de respondre als nous reptes en aquesta matèria. Enguany, s'està trencant la vella imatge de l'erudit com a únic "client" dels arxius. Cada vegada hi ha més demanda per part d'un públic heterogeni per conèixer i estudiar el seu poble, és a dir el seu entorn immediat. En aquest sentit, cal dir que les fonts d'informació sobre Blanes (documentals i bibliogràfiques) són consultades intensament i la seva consulta s'ha disparat en poc temps.

Amb tot, no només segueix vigent l'oferta clàssica pel que fa a la demanda d'informació referida a temes afins a les ciències socials, sinó que aquesta s'està ampliant a disciplines tècniques, científiques o de nova creació (arquitectura, medicina, medi ambient...). D'altra banda, també cal estar atents als nous canvis temàtics i metodològics que es produeixen en aquestes disciplines i que sovint aposten per l'estudi de períodes cada cop més recents.

A través del registre de consultes de l'arxiu es pot copsar perfectament l'augment de la

PRESENTACIONS

varietat de consultes i d'usuaris. Al costat dels estudiants universitaris i de secundària va en augment la gent del carrer interessada en aquella imatge, en aquell document o llibre o a saber coses d'aquell avantpassat. L'arxiu ha de satisfer la informació que requereixen tots aquests nous usuaris, així com assessorar i potenciar les seves inquietuds d'investigació.

En darrer lloc, cal possibilitar l'explotació dels documents en l'àmbit cultural. Lligat amb l'obertura del l'arxiu, cal aprofitar les possibilitats de difusió cultural de la documentació per fer actes que arribin a amplis segments de la població. Des de l'arxiu caldria fer o donar suport a la realització d'exposicions, publicacions, conferències, cursets, etc. L'únic límit en aquest sentit seria l'interès dels receptors.



*Entrada principal de l'Arxiu.
Foto: A.M.B.L.*

D'altra banda, seria desitjable posar-se a disposició de les associacions i agents culturals de la Vila per a participar en les accions que emprenguin. Hom podria col·laborar donant informació i assessorament en temes de patrimoni cultural i històric de Blanes.

Aquest seguit de funcions tenen a veure amb els nous horitzons que s'han obert en el món dels arxius. Tot i això, abans s'han esmentat un conjunt de funcions específiques que cal considerar bàsiques per al correcte funcionament de l'arxiu.

Sense entrar en massa detalls tècnics, aquestes funcions es poden resumir en la recollida, la conservació i en fer accessible la documentació al públic.

Per a efectuar correctament aquesta recollida cal un preparació. És aleshores quan des de l'arxiu es té cura per conèixer la documentació. Es mira la seva tramitació, els seus valors i fins i tot es pot establir si cal que se n'elimini alguna part. Cal, doncs, posar-se d'acord amb les oficines productores i participar de la gènesi dels documents fins a la seva transferència a l'arxiu. Un cop es reben els documents a l'arxiu, caldrà revisar que la transferència sigui correcta.

En el cas dels documents que provenen de particulars, s'intenta fer una classificació i un inventari al més ràpidament possible. Això permet que els donants puguin conèixer amb exactitud els seus documents.

Per a la conservació dels documents és indispensable comptar amb unes bones instal·lacions amb control climàtic i, a més a més, tenir els documents correctament organitzats (ben classificats i ordenats) i preveure mecanismes de reproducció i de restauració per quan calgui.

En darrer lloc, l'altra feina decisiva és la de confeccionar uns bons instruments de descripció. És a dir, elaborar els instruments que ens permetran accedir als fons documentals. Aquests instruments poden ser les guies, els inventaris, els catàlegs, índexs, o qualsevol altre registre que doni accés a uns documents concrets. És a dir: són la clau per a localitzar i utilitzar els documents.

En definitiva, en aquest final de segle, els arxius municipals estan ampliant cada cop més les seves competències en el marc d'una societat de la informació. Una informació que cal gestionar acuradament segons la teoria arxivística i que, com s'ha dit alguna vegada, cal transformar en acció. En moltes ciutats petites i mitjanes l'arxiver municipal s'està convertint en un professional polivalent que afronta una disciplina cada vegada més àmplia i complexa. Això fa que l'arxiu es posi al servei de la gestió administrativa, de la informació, de la investigació i del patrimoni cultural.

Antoni Reyes i Valent, és Arxiver Municipal de Blanes.

Blanes, cent anys sense el córrer el cós

M I Q U E L A . P O N S

Avui és St Roc gloriós
se farà el cós
com los demás anys.

Crida popular¹

Córrer l' cós

"Aquest nom se dona á les regatas² entre varios jóvens pera probar quín es més corredor. En Blánes ténen efecte el día de Sant Roch, día 16, per la tarde. Inseguint un antich costum, la bandera de la capella de dit Sant, acompanyada d'una cobla de músichs, es portada per los obrers al extrém de la carrera.

Las corregudas son tres. La primera eixint de davant de la capella de Nostra Senyora de la Esperansa, passa pe'l carrer d'aquest nom, carrer de Mar, Passeig, carrer de la Palanca de Sant Pere y atravessa la riera. En la segona la bandera es traslada al extrém del carrer de la Palanca de St Pere³, y en la tercera a l'extrém del Passeig.

Ultimament s'han fet de la part de la platja, guardant emperò les meteixas distancias. Un dependent del municipi se cuyda d'ordenar als competidors y de donar la senyal d'arrencar, y tres ó quatre jóvens á cavall precedeixen als corredors pera desembrassar la carrera. Los premis consisteixen en dinerso ó pollastres.⁴



El joc i la seva simbologia

L'aportació de Cortils i Vieta ha estat la font indispensable per esbrinar quina va ser la rellevància d'aquest joc en segles pretèrits. El joc va assolir, alhora, un caràcter tradicional i popular; destacant-se d'altres celebracions festives de Blanes. Entenem com a tradicional el fet de tenir una estructura determinada per regles i limitada en l'espai i el temps, una forma d'expressió estereotipada i uns accessoris, materials o immaterials, heretats de la tradició.

S'ha de suposar que dins del calendari festiu del poble, Sant Roc (16 d'agost) va ocupar un lloc remarcable fins al segle XIX. La seva confradia, que reunia traginers i mulaters, va fer valer aquesta celebració fins l'any 1895.

De l'escrit de Josep Cortils cal destacar alguns símbols per entendre la pràctica del joc. Un d'ells és l'existència d'una bandera o penó de Sant Roc, del qual no s'ha trobat cap indici al municipi. La bandera, important per a la simbologia del joc, representava, quan els corredors l'abastaven, una forma de procurar-se la protecció del patronatge del sant. Sant Roc és el patró de la pesca i el protector del foc i de la pesta.

Un altre element a tenir en compte són els cavalls, transport comú dels traginers. Hi preni en part per obrir el camí als corredors, però no competien entre ells com algun diari de l'època descriu. D'aquí es pot extreure el gran poder de convocatòria que la celebració tenia a finals de segle XIX.

Possiblement, els cavalls, durant l'època medieval, també podien haver servit d'escorta als vilatans fins que arribaven darrere les muralles, escapolint-se dels seus perseguidors (enemics). El fet que es realitzessin tres curses de diferents distàncies es podria interpretar, a la nostra època, com una possible distribució segons les edats (sembla improbable és una classificació per sexes). Però desmentiria aquesta teoria el fet que els participants fossin els mateixos a les tres curses, tal i com es realitzaven al segle XIX. Era freqüent, d'altra banda, que els guanyadors de les primeres curses cedissin, en la segona, la distància que havien pres al segon classificat, decidint-se totes a l'esprint com s'explica amb més detall més endavant.

La història

Llegint Cortils i Vieta, s'entén que coneixia l'existència d'un altre poble on també se celebrava el córrer el có. Aquesta població és Tordera, on, com diu la crida, cada any es realitza el có. La celebració té lloc per sant Bartomeu, patró de Tordera, el matí del 24 d'agost, dins els actes de la Festa Major. Durant l'edat mitjana va existir un lligam religiós entre ambdós pobles ja que l'església de Sta. Maria de Blanes va ser sufragània de la de St. Esteve de Tordera.

La sufragania consta des de l'any 1367, a partir de la visita del bisbe Ennec de Vallteira fins a la quarta visita pastoral que va realitzar el bisbe Berenguer Anglesola l'any 1401⁵. No es descarta que aquesta relació pogués donar origen a la tradició del joc en ambdós pobles. Les primeres dades d'existència de la capella de St. Roc a Blanes daten de finals del segle XIV i la fundació de la confraria del sant l'any 1570. No es descarta que la cursa pogués existir, abans de tenir caràcter religiós.

RECERQUES

.....

La tradició de les tradicions: la carrera del cós, com s'anomena a Tordera.

És un acte que compta amb una tradició immemorial i es perd en el temps els seus inicis. Algunes hipòtesis apunten que el seu origen s'ha de buscar als segles X i XI, quan els habitants de les poblacions més o menys costaneres havien de córrer per fugir de l'acós dels corsaris.⁶

En el segle passat els premis eren: un xai per al primer; un parell de gallines per al segon i per al tercer; un parell de pollastres. Encara avui, els cavalls poden prendre part a la celebració i, simbòlicament, fan una cursa de cloenda entre ells, substituint la seva antiga tasca d'obrir pas entre la gent i seguint-los els corredors darrer



*Tordera. Cursa del cós 1997.
Després de celebrar-se l'ofici religiós, les autoritats es
preparen per acompanyar la bandera del consistori al
final de la cursa.
Procedència: Miquel A. Pons*

Etimologia

L'origen mateix del mot cós ajuda a situar el joc cronològicament i en l'espai. Etimològicament, cós deriva d'altres mots fins a arribar a l'antiga forma del llatí **cursus-us**, acció de córrer. D'aquesta forma s'origina cors, mot molt estés fins més enllà del segle XIV. Jaume I a la seva Crònica escriu: *A la Pascha passada don Nuno aroma una nau et dues galees per entrar en córs en les partides de Barberia*. El 1419 trobem **cós** com a lloc per on corre una cosa o un

ésser, en un text d'Eiximenis. Aquesta forma es consolida en avançar el segle XIV i XV. L'any 1627 es troba documentat **cós** com activitat del **cossari**, mot que deriva de **corsari**. A les Illes, el trobem anomenat pel menorquí J. Vivó entre 1715 i 1780, amb el sentit de bona peça. Un altra forma com **acossat**, castellanisme d'**acosar**, significa ben acarrerat, i el femení, **cóssa**, cursa o correguda, el trobem documentat l'any 1736 per Carles Ros. Correcós, compost de **cós**, cursa, significa a corre-cuita.⁷

Constància de Sant Roc a Blanes

Pel que fa a sant Roc,⁸ hi ha constància d'una capella amb el nom d'aquest sant des de la visita que fa el bisbe d'Útica a Blanes l'any 1551⁹. De la mateixa manera, l'any 1667, Roig Jalpí l'anomena, juntament amb d'altres, dient: **...La de San Antonio de Padua y la derruida de San Roque, y de San Antón Abad**¹⁰. La capella, a finals del segle XIV, estava situada al Puig Boscà, però, com a conseqüència dels saquejos, la imatge va ser traslladada a l'església parroquial en un dels millors llocs: a la part de l'Evangeli, entre sant Elm i Nostra Senyora del Roser¹¹, ja al segle XVII. El dia 17 de gener de 1718, el bisbe Miquel Joan de Taverner fa la segona visita pastoral a Blanes i esmenta que la capella de Sant Roc servia de Cor i que el rector era Josep Vern¹². Després de reiterades destruccions, entre el 1750 i 1780 es reconstrueix sant Isidre i Sant Roc. L'any 1823 l'església pateix una altra destrucció que afecta la capella del Sant Sacrament¹³. Avui en dia trobem una fornícula de sant Roc a Blanes, al carrer de la Muralla núm. 11, lloc molt a prop d'on s'acabava la cursa al segle XIX. També n'hi ha una altra a la masia de Can Guillaú, pel camí que baixa fins al bosc d'en Rabassa tot i que el sant ha perdut els seus emblemes: la carbassa de pelegrí i el gos.



Oració a Sant Roc

*Que ens guardi del cólera. Que per medi d'un Àngel donareu al Benaventurat Sant Roc una taula dient, que qualsevol que de cor lo invocarà serà deslliurat de pestilència, vos suplico que tots los que recorren a son amparo siguem deslliurats de tot contagi de cos i anima per la sua intercessió, i per los mérits de Jesucrist nostre Senyor.*¹⁴

Peu: Estampa de Sant Roc del llibre La Cruz de Caravaca. Salvatore de Horte.

Les confraries medievals eren grups que cooperaven a la vida de la parròquia, es cuidaven d'un altar i celebraven la festa dels seus patrons. Simultàniament, practicaven l'amor cristià en forma d'ajuda mútua. La confraria dels sants Roc i Antoni reunia els traginers i els mulaters, que transportaven cap a l'interior del país les mercaderies desembarcades al port. Va ser fundada el 1570 per Magí Morell, Joan Marroc i Montserrat Torró, tots traginers.

Un dels articles del seu reglament disposava que: *si per cas algun dels dits confreres tindria necessitat, així per malaltia com per ventura que li muyra algun animal, o hagi de casar alguna filla, sin tindrà altra qualsevol necessitat, que en dit cas los pabordes i confreres de dita confraria hagen a subvenir al tal confrere axí necessitós segons lo poder y facultat de dita confraria, a coneguda de tots los dits confreres de aquella.*

La quota que pagaven els confreres era de vuit diners anuals¹⁵, tant si eren amos com mossos. Els amos, a més, cada vegada que compraven o venien un animal, havien de donar un sou a la confraria. No cal dir que, com les altres, també la confraria de sant Roc assistia els socis malalts: *els pabordes havien de fer anar un capellà al pacient que starà al pas de la mort per fer-li recordar la Passió de Nostre Senyor* i, vingut el traspàs, es reunien per celebrar-hi funerals. Articles semblants es troben als reglaments d'altres confraries blanenques, com la de St. Isidre dels terrassans¹⁶. Un cens de les eleccions del 1892 al municipi esmenta els oficis dels votants. Aquest n'és un extracte:

Arrieros: 10, carromateros: 5, conductores de carros: 2, carretero: 1, peón camionero: 1

És un cens no gaire fiable ja que les llistes electorals de l'època eren poc representatives de la societat (les dones i als menors de 25 anys n'eren exclosos) però, és un testimoni valuós per la diversitat d'oficis que prenen part en el sector dels transports a l'època.

Factors de l'abolició del cós

Per imaginar l'entorn social i polític de la desaparició del cós caldria fer un repàs a diferents elements: el tarannà polític dels blanecs en el segle passat estava en mans d'uns petits cacics locals que, segons les incidències del temps, s'alternaven en el comandament de la vila; ara manaven uns, més tard, els altres, però sempre al costat del cacic. La política només servia com a pretext per poder governar legalment i el plat fort de les disputes no era altra cosa que el famós **reparto**¹⁷ de consums. Per això guanyar era transcendental per fer la guitza al contrari; calia afavorir els amics i perjudicar el vençut.¹⁸

El que passava a Blanes era un reflex final de la política general del país, per tant no té res d'estrany el desgavell i el caos polític, social i econòmic que portaren al desastre que culminà el 1898. Hi hagué però, una part positiva per a la Vila, tot i que s'experimentà el creixement i decadència de les Drassanes, que tant nom donaren a Blanes: veieren la llum la màquina de vapor; el pas del tren per la vila i la instal·lació del Gas Rico. Blanes fou el primer poble d'Espanya on s'instal·là, i un dels primers de la província de Girona en tenir llum elèctrica. La compra de la fàbrica Gas Rico va ser realitzada durant la regència de l'Alcalde Domènec Rocafort i Carbó el dia 19 de febrer de 1896.¹⁹



Autora: Isabel Gaitan.

Celebració de la cursa del cós 24 d'agost de 1997 a Tordera. Es pot observar l'adaptació de mitjans moderns (walki talki) per la comunicació entre sortida i arribada.

La confluència d'alguns fets concrets d'àmbit social, polític i religiós van intervenir en l'extinció del córrer el cós l'any 1896. Aquest any va ser el primer que no es va fer el cós, segons els diaris de l'època.

A continuació, exemplifiquem alguns fragments extrets de la premsa de l'època per tal de conèixer el que significava el córrer el cós, en els últims anys d'existència, per als diferents mitjans i classes socials a les quals estaven dirigits els seus articles i quina és la valoració que fa cadascú d'ells.

*El Distrito Farnense*²⁰

El día de San Roque (Jueves 16), efectuaronse por la tarde las tradicionales carreras de hombres y caballerías, amenizando el espectáculo, que como era de rigor se vio muy concurrida, la música de la población que acompañaba la bandera Obrería del Santo, cuya asociación se encargo, según costumbre de los gastos de la fiesta.

*La Costa de Llevant*²¹

Sant Roch.- La festivitat d'aquest sant se celebrà amb un ofici en l'església parroquial, i entre sis i set de la tarda es corregué el cós en el lloc de costum. - Segueix la pàgina 64 i 65 d'Ethologia de Blanes, J. Cortils.

RECERQUES

No he procurat enterar-me de quins foren els vencedors , perquè los tals, més modestos que'ls torejadors, ni somien que puga passar a la posteritat la seva lleugeresa de gambals.

*El Porvenir*²²

Blanes - Contra la costumbre inveterada este año no se ha corrido El cós durante la fiesta de San Roque, según se nos asegura por haber negado el permiso el Señor Alcalde interino quien con ello causó un disgusto a los vecinos de ésta, a los veraniegos y sumo...una cantidad más de simpatías.

*La Costa de Llevant*²³

Sant Roch - Per causes que no volem profunditzar s'ha deixat de córrer el cós com los demás anys, que deia el pregó, que per aquella diada se feia anunciar-ho al públic.

És aquesta una festa tradicional que com tantes altres van quedant en desús, gràcies als puntillós o lo que siguin dels encarregats de conservar-les. Esperem que algún altre dia rebrotaran.

L'extinció del cós s'explica en diferents àmbits. Pel que fa al polític, cal recular un any (1895) per veure com es desenvolupa la vida política del municipi. L'alcalde, el dia 7 de juliol de 1895, era Josep Cabré i Budi que proposa en sessió plenària, la cessió del càrrec d'Alcalde a Domènec Rocafort i Carbó. Aquest va impugnar la investidura per motius de salut. S'acordà, doncs, formar tres comissions de govern i en sortí elegit amb el càrrec de president, el conseller de Beneficència, Sanitat i Instrucció, Francesc Carbó i Ferrer. El càrrec de conseller vice-president de la junta pericial va ser per a Domènec Rocafort i Carbó. El qual va ser Alcalde el 25 de desembre del mateix any i en va sortir el 25 de febrer de 1896. El succeí Josep Roig i Pou.

En l'acta del 12 d'agost de 1896, la reunió del consistori més propera a la data de sant Roc, només hi consta la distribució de fons per a l'any de govern.²⁴

A part del desgavell polític, les obres municipals també van ajudar a abolir el joc. En una acta del 1872 s'esmenta la desviació de la riera, des de la palanca de sant Pere, a fi que desguassi sota la roca anomenada de la Pujola.²⁵

També el 1879 hi ha una alineació dels espais de davant dels carrers Bon Succés, Coll de s'Auguer i extrem de s'Auguer, des del carrer Forn de la Cal fins l'extrem del mur que hi havia a un costat de la plaça anomenada platja de la Pujola.²⁶ El 4 d'octubre de l'any 1896 se celebra la inauguració de l'enllumenat elèctric, instal·lat per Elèctrica Jalpí i es commemora fent unes regates d'embarcacions de vela, però es va oblidar el córrer el cós d'aquell any.

El dia 19 de febrer del mateix any, Augusto M. de Borrás Jalpí havia comunicat que comprava la fàbrica de Gas Rico a Francisco Bonjoch i Miralles amb tots els aparells, canonades i annexos existents a la vila. D'altra banda, s'havien fet les alineacions dels carrers que anaven des de la platja de la Pujola al barri de s'Auguer. El fet que per l'agost els carrers encara estiguessin oberts explica que, per motius d'obres, aquest any es decidís no fer el córrer el cós, que va ser substituït per les regates i les curses de cintes (curses de bicicletes) i ja no es va instaurar mai més.

Un cop acabades les obres municipals, el córrer el cós es podia haver reprès dins de les festivitats del poble, però altres circumstàncies van fer que no prosperés.

Un altra de les causes de la no implantació del joc l'any següent (1897) podria ser el canvi de mossèn que hi va haver a la parròquia de Santa Maria de Blanes el 6 de setembre de 1896. Era un jove capellà, Joan Batlle que venia de Calella.²⁷

També, l'evolució dels mitjans de transport a la vila com el tren, instaurat el 3 de desembre del 1859 amb direcció a Barcelona i la posterior connexió amb Girona l'1 d'agost del 1861, o la decadència de les drassanes de Blanes, ajudaren, poc a poc, a la davallada de la tradició i a la possible desintegració de la confraria de St. Roc.

Destaca, en l'apartat social de l'època, un anunci que ens ajudarà a veure la inacceptació social de l'esport. Les primeres Olimpíades de l'era moderna són a París l'any 1896 i un rotatiu barceloní titlla d'excèntrica l'activitat d'un *atleta*, paraula anacrònica per a l'època. Es tractava d'un corredor de fons anomenat Francisco Bonilla, que escollí el Passeig de Gràcia, llavors sense urbanitzar, com a lloc per a les seves exhibicions. L'home es féu anunciar així:

*Francisco Bonilla, español gaditano, a las 4 1/2 de esta tarde en punto empezará a correr desde la entrada del paseo llamado de Gracia hasta su fin, haciendo este viaje cuatro veces de ida i cuatro de vuelta, en el término de cuarenta minutos. Lo avisa al público por si gusta presenciar su agilidad o veloz correr. Lo ejecutará desinteresadamente, pero recibirá lo que los concurrentes gusten darle.*²⁸

Cal veure també com s'entenia la competició en aquella època. Per exemple, a les curses, cap corredor agafava més avantatge que l'altre i les arribades s'igualaven fins als últims metres. L'avantatge que s'agafava en arribar a la meta seria el retard que prendria el guanyador de l'anterior cursa, en la següent. Així, al guanyador doncs no l'interessava crear grans distàncies entre ell i la resta dels participants, i és per això que es decidia a l'esprint dels últims metres. També la forma de córrer era diferent. Es corria tal i com es muntava a cavall: és a dir, amb les mans sense desplaçar-se dels malucs i amb el cap ben estirat i rígid; semblava que només es movien les cames.

Reconstrucció dels fets del dia de Sant Roc

La reconstrucció del dia de sant Roc podria ser de la següent manera:

A la tarda, al voltant de les 5 o 6, es celebra un ofici a l'església de Santa Maria de Blanes. Després, cap a les 6 o 7, l'obreria i la cobla de musics acompanya la bandera fins al final de la cursa. El seguici es pot dividir en dos a l'alçada de l'actual plaça d'Espanya: un grup que anira al començament de la cursa i l'altre, al final. En aquest punt (plaça d'Espanya) les distàncies són, aproximadament, equidistants. A la capella de l'Esperança s'esperen els cavalls i el funcionari de l'Ajuntament per donar la sortida de la primera cursa.

Un cop acabada aquesta, se suposa que els tres o quatre cavalls tornen per l'actual passeig de Dintre, seguint tot recte fins la capella de l'Esperança, essent testimonis directes de la finalització de la cursa i també l'element decisiu per a començar la segona cursa. No es

RECERQUES

.....

descarta que hi poguessin haver altres cavalls per a la següent sortida i que els primers descansessin, com tampoc que la cobla de músics avisés de la sortida amb alguns sons determinats per iniciar la propera cursa. En finalitzar l'última cursa al passeig, avui plaça de Catalunya, l'obreria, amb la bandera, poden desplaçar-se amb la cobla fins l'Ajuntament (Casa de la Vila, entre els passeigs de Dintre i Cortils i Vieta) per al repartiment dels premis. En aquest punt s'acabaria el córrer el có.

S'ha volgut fer una aproximació per esbrinar quina era la rellevància del córrer el có en el segle XIX, quan va desaparèixer. S'ha constatat la seva importància dins de les festes lúdiques del poble de Blanes i se l'ha comparat amb el seu entorn immediat. En definitiva, s'ha intentat recuperar i redescobrir, per a la memòria col·lectiva, un joc de competició, agôn,²⁹ predecessor de jocs/esports atlètics actuals.

Per acabar, ens diu Johan Huizinga que la col·lectivitat humana manifesta la seva interpretació de la vida i del món en els jocs.

Miquel A. Pons és reporter gràfic

FONTS:

ARXIUS

Arxiu Municipal de Blanes:

Actes municipals. Lligalls 015 i 019. (1872-1878 i 1893-1896)

Atles de Girona. Diputació de Girona.

100 Anys d'alcaldes. Jesús Crous. 1992

Blanes, Cronologia històrica. Jesús Crous. 1994

Blanes villa famosa. Roig i Jalpí

El Atalaya. 1897

Ethologia de Blanes. J. Cortills i Vieta. 1886

La Parroquia de Santa Maria de Blanes. Josep M^a Marqués.

Recvll. 1935.

Arxiu Parroquial de Blanes:

Consuetes de 1895 - 1898

Santa Maria de Blanes. V. Coma Soley. Barcelona 1941

Arxiu Municipal de Lloret:

El Distrito Farnense. 1893 - 1895

El Porvenir. 1896

BIBLIOTEQUES

Canet de Mar: La Costa de Llevant. 1894 - 1897

B. de Catalunya: Diari de Barcelona. 1833

Tordera: L'algutzil de Tordera. 1992.

NOTES

- ¹ Ethologia. J. Cortils i Vieta, 1886 (p. 65).
- ² El terme regates es freqüent al segle XIX per denominar qualsevol tipus de curses; es disputessin a terra o a la mar.
- ³ Per la referència que es fa en un article del diari La Costa de Llevant de 1894 trobem que a la barriada de S'Auguer es fan obres a la palanca de St. Pere i a partir d'aquest any serà Pont de St. Pere.
- ⁴ Ethologia. J. Cortils i Vieta, 1886 (p. 64 i 65).
- ⁵ Blanes, Cronologia Històrica. Jesús Crous. 1994 (p. 97).
- ⁶ L'agutzel de Tordera, núm. 32 setembre 1992, (p. 4).
- ⁷ Diccionari Etimològic i complementari de la llengua catalana. Joan Corominas.
- ⁸ St. Roc neix a Montpellier 1295 -id.- i mort a 1372 però és a partir del segle XV quan s'enten el seu culte per tota Europa, porta com a companyia inseparable un gos, una carbassa i la petxina de pelegrí. Enciclopedia Planeta Agostini.
- ⁹ Blanes, Cronologia Històrica. Jesús Crous. 1994 (p. 102).
- ¹⁰ Blanes Villa famosa. Roig i Jalpí.
- ¹¹ Santa Maria de Blanes. V. Coma Soley. Barcelona 1941. (p. 65).
- ¹² Blanes, Cronologia històrica. Jesús Crous. 1994 (p. 154).
- ¹³ Santa Maria de Blanes. V. Coma Soley Barcelona 1941. (p. 79).
- ¹⁴ La cruz de Caravaca. Salvatore de Horte. Roma.
- ¹⁵ El diner era una moneda de billó. Amb aleació de coure o plata. Va ser la més utilitzada en els petits canvis i compres de cada dia, formant part del sistema monetari català fins molt tard. En el segle XIV a Barcelona amb vuit diners es podia comprar una lliura de lluç. (Lliura de peix = 1000 gr. Lliura de carn = 1200 gr. I els altres productes era de 400 gr.) A més de l'existència de monedes legals, el sistema monetari català tenia dos unitats de compte, la lliura i el sou, en les que s'expressaven les quantitats en els documents de l'època. Aquestes unitats de compte tenien la seva equivalència en monedes de curs legal. Es dir servien per valorar els bens i no necessàriament existien com monedes metàl·liques. 1 lliura = 20 sous / 1 sou = 12 diners.
- ¹⁶ La parròquia de Santa Maria de Blanes Josep Marqués (p. 25).
- ¹⁷ Blanes, Cronologia històrica. Jesús Crous. 1994 (p. 231). El reparto era un impost que no tenia altres objectiu que aconseguir que tots els ciutadans contribuïssin a les càrregues de l'estat en proporció als articles que cada individu consumia. Hi havia vuit comissionats per aplicar el reparto, feien una relació de cadascú dels vilatans i la passaven a l'Ajuntament, el qual havia de donar el vist-i-plau, i en aquell moment començaven a aflorar les influències i les mateixes passions i debilitats que tenien els de la comissió.
- ¹⁸ Blanes, Cronologia històrica. Jesús Crous. 1994 (p. 279)
- ¹⁹ 100 anys d'alcaldes. Blanes. Jesús Crous. 1992
- ²⁰ El Distrito Farnense, núm. 60. Domingo 19 de Agosto 1894. Editat a Lloret.
- ²¹ La Costa de Llevant. núm. 20. 2 de setembre de 1894. Canet de Mar: (p... p...345-346)
- ²² El Porvenir. núm. 9. 23 de Agosto de 1896.
- ²³ La Costa de Llevant. núm. 34. 22 d'agost de 1897 (p. 15).
- ²⁴ Arxiu Municipal de Blanes. Actes municipals. 1895-96. Lligall 019.
- ²⁵ Arxiu Municipal de Blanes. Acta municipal del 25 de maig de 1872. Lligall 015.
- ²⁶ Atlas de Girona. Blanes. Mapa de 1879.
- ²⁷ Arxiu Municipal de Blanes. Acta municipal del 2 de novembre de 1896. Lligall 019.
- ²⁸ Diario de Barcelona, 29 de setembre de 1833
- ²⁹ Homo Ludens. Johan Huizinga. (p.p. 31-32) Menciona la distribució del joc en quadrants, cadascun dels quals es regeix per un principi original, delimitant sectors que reuneixen jocs de la mateixa espècie: Agôn, representa la competència, Alea, nom del popular joc de daus romà, representa l'atzar; Mimicry, representant el simulacre i l'ins o vertigen.

Aproximació al mercat de treball de Blanes de 1900 a 1936

J E S Ú S C R O U S I C O L L E L L

A finals del segle XIX i començaments del XX el treball existent a la Vila de Blanes estava subjecte a l'eufòria progressista que dominava arreu del país. Aquesta circumstància va repercutir en el pausat millorament de les nostres indústries locals, sobretot en les petites i mitjanes empreses, que aprofitant les noves tecnologies introduïren variats elements que serviren per simplificar els mètodes del treball manual emprat durant segles.

Havia quedat enrere la grandiositat de les drassanes locals creadores d'aquells vaixells, orgull de la nostra vila i que foren admirats arreu del món. Aquestes drassanes, que durant centúries proporcionaren als vilatans una important font de riquesa i de treball, a principis d'aquest segle que ara acabem tenia preocupades les autoritats locals i el poble amb general.

La pèrdua de les possessions d'ultramar va representar una forta sotragada per al país i també va afectar la nostra vila, tant econòmicament com social. Entre els homes d'empresa, va provocar una desgana i una manca d'il·lusió que a no tardar repercutiria entre els més humils: la classe treballadora.

Les pèrdues de les colònies varen fer entrar Espanya en una triple crisi: política, econòmica i social. El sistema tradicional s'havia enfonsat i van anar sorgint, amb noves forces, la indústria, el comerç i la banca, que lluitaven per trobar la manera de col·locar, amb bon profit, els seus capitals.

L'alta burgesia catalana es va apuntar a la nova política del govern i es van formar dos blocs: l'oligarquia centralista i monàrquica i un proletariat urbà que tenia el suport incondicional dels intel·lectuals de l'esquerra.

La Lliga Regionalista es presentava com un moviment autonomista clarament republicà; però el republicanisme català federalista tenia una clara vocació europea. Espanya acabava d'estrenar rei, Alfons XIII, el qual, en prendre possessió es va autoqualificar com a el primer baluarte del orden social y el fundamento de la paz pública y defensor de las instituciones.

L'any 1900, el Partit Socialista i el sindicat d'UGT ja tenien 26.000 socis. Les vagues, sobretot a Catalunya i al País Basc, s'havien convertit en una arma reivindicativa que els socialistes i els anarquistes usaven sense mirar les ideologies que separaven els dos moviments. La vaga general de 1902 va afectar tota la perifèria de Barcelona i fou la darrera que es va inspirar en el vell estil anarquista sense cap fita concreta. Els socialistes la varen secundar i fou un

fracàs total. Les societats obreres catalanes sofriren una dura repressió. Aquesta inestable situació va conduir a una alça dels aliments bàsics de la classe obrera, situant-se en una desproporció agegantada amb relació els jornals vigents.

A Blanes la crisi també es va deixar sentir i molta gent va haver d'anar a cercar feina fora de la vila. En èpoques anteriors, molts recursos econòmics s'obtenien per les importacions de capital forà, les comandes navals, els ingressos dels emigrats, les inversions en els transports de cabotatge, les comissions de les mercaderies de pas i molts altres. Però els homes blanencs s'adaptaren als nous esdeveniments que l'època portava, que modificaven l'estructura del mercat de treball. Varen muntar un seguit de petites empreses i noves botigues i comerços, varen millorar les indústries d'artesanía i varen potenciar noves maneres de donar feina als desocupats de la vila, fent més rendibles els seus diners.

Avançant-se en el temps, es creà a Blanes la Caixa Rural, on els petits industrials i els treballadors guardaven els estalvis que després empraren per millorar els seus negocis. No deixaren de créixer els magatzemistes de vins i licors i les noves fàbriques de fideus; també milloraren els comerços de salaó que crearen nous llocs de treball i que exportaren arreu de la Península; es potenciaren els comerciants de gra i es milloraren unes serradores que donaven feina a un grapat d'homes; i tot un etcètera digne del millor qualificatiu.

Blanes, a primers de segle i fins a la guerra europea de 1914, s'enfrontava amb un horitzó ple de nous projectes que augmentaven l'esperança d'un futur venturós que esdevingué ple de sorpreses: les reivindicacions dels drets de la dona; l'enfortiment dels sindicats i les reclamacions d'unes millores més justes per part de la massa obrera que afectaren també la nostra vila i que portaren, sens dubte, alguns inconvenients i grans avantatges.

L'esclat de la guerra europea, on Espanya va mantenir la neutralitat, va portar unes millores econòmiques que també es varen deixar sentir a la nostra vila. Foren creades noves indústries, sobretot les de gènere de punt, de tal manera que no hi havia prou braços per realitzar el treball existent. Es formaren grans fortunes; el diner corria i s'invertia arreu; es comprava i es venia tot el que es fabricava. La gran preocupació era col·locar els diners ja que són la cosa més poruga que existeix.

A l'acabament de la contesa, Blanes va deixar de ser el poble de les preocupacions. Va passar a mantenir un equilibri en la seva laboriositat i va obrir un futur esperançador. Les estructures polítiques de la població són totalment diferents; també les econòmiques, acompanyades de la pèrdua del valor de la moneda. Les rendes de molts "Americanos" queden afectades i no poden mantenir la família. Tenen tendència a desaparèixer les indústries artesanes, dites tradicionals, a causa de l'entrada de les màquines i dels nous procediments de treball. Han estat anul·lades les barques de cabotatge. Els autos i els camions han suplantat el transport de tracció animal. És a dir, l'estructura d'abans de la guerra s'enfonsa. La implantació de cambres frigorífiques perjudicà la indústria dels salaments. Els serveis progressius convertiren la convivència en un egoisme col·lectiu que alterava el concepte de les coses. Es començà a reconèixer l'esforç dels treballadors i la seva aportació com a col·laboradors en la societat. No era just que es comencés a treballar a les 6 del matí fins a les 12 del migdia, amb mitja hora per a esmorzar; i a la 1 de la tarda fins a les 7 del vespre, amb mitja

RECERQUES

hora per a berenar. Es treballava un total de 12 hores cada dia, llevat dels dissabtes, en que feien festa a la tarda. No fou estrany que sortissin uns grups d'homes que, defensant els interessos dels treballadors, s'adherissin al sindicalisme existent, el qual infonia les seves ideologies polítiques als seus associats.

El canvi socioeconòmic va portar a la modificació de les normes laborals a les fàbriques. A la vila existia el ram industrial i comercial, l'artesà, el dels corders, filadors i espartenyers, etc. Es conservaven les fàbriques de socs i s'havien muntat i millorat noves fàbriques de calçat lleuger i de sabates; es muntaren màquines de gènere de punt i fàbriques de mitges i mitjons i de teixits de lona. Completava la població laboral un bon nombre de terrassans i gent de mar.

Amb aquests antecedents, farem una breu estadística d'una part de la gent treballadora de la població des de 1914 a 1936.

El dia 11 d'octubre de 1919, va sortir un Reial Decret que demanava a tots els ajuntaments una llista dels obrers de cada municipi, classificats per grups, als efectes del cens, per poder així fer l'elecció de vocals obrers que havien de formar part de la Comissió del Treball a Catalunya. Es demanava la declaració jurada de l'empresari amb els noms dels treballadors, la feina que desenvolupaven i la signatura d'un mínim de 5 obrers per empresa.

Hem tingut a les nostres mans la majoria d'aquests documents signats, que relacionem seguidament:

Fábrica de alpargatas de Joaquín Roca Dotras

Lista de obreros empleados..... 2

“ “ obreras empleadas..... 14 total.....16

Fábrica de alpargatas de Juan Castañé i Ramon Solanas

Obreros empleados..... 21

Obreras empleadas..... 35 total.....56

En nom dels 56 obrers, veiem que varen signar la declaració jurada els 5 obrers escollits següents: Ventura Torroella, Amadeo Pons, Pedro Maurisi, José Portas i Maximiano Alberti. Varen dirigir l'escrit a la “Junta Local de Reformas Sociales”.

Fábrica de alpargatas de Francisco Billoch Parés

Obreros alpargateros 8

Obrero restrillador 1 total 9

Fábrica de alpargatas de Sebastián Abril Robert

Lista de obreros empleados 6

“ de obreras empleadas 13 total 19

Fábrica o taller de alpargatas de Félix Utset

Lista de obreros empleados 12

Lista de obreras empleadas 23 total 35

Taller de construcción de carruajes de Enrique Gelabert

Rafael Carbonell, oficial	1	
Jaime Ametller Montaner, medio-oficial	1	total 2

Fábrica de gaseosas d'Àngel Gallart Pou

Obrero carretero	1	
“ embotellador	1	
“ ayudante	2	
“ encargado	1	total 5

Fábrica de géneros de punto de Ginés Robert

Maria Burcet, a la máquina remallosa	1	
Dolores Martí		
Dolores Portas, a la máquina Merowf.....	2	
Herminia Doménech		
Maria Gibert, a la máquina bovinadora	2	
Ramona Buixeda, a la máquina máxim	1	
Dolores Hostench, a la máquina zurcidora	1	
Benita Martí, a la màquina apresto	1	total 8

Taller de herrería de Dionisio Riera

Pedro Adroher, oficial	1	
Tomás Pont, ayudante	1	total 2

Transportes y servicios de viajeros de Francisco Brillas

Conductores de carros y tartanas		total 9
--	--	---------------

Fábrica de zuecos de José Dotras

Lista de obreros empleados	16	
Lista de obreras empleadas	6	total 22

Fábrica de zuecos de Hijos de José Quer

Lista de obreros empleados	8	
Lista de obreras empleadas	21	total 29

Fábrica de zuecos de Jaime Cabruja

Lista de obreros empleados	3	
Lista de obreras empleadas	8	total 11

Fábrica de zuecos de Salvador Llensa

Lista de obreros empleados	17	
Lista de obreras empleadas	12	total 29

Fábrica de cueros de Rosendo Tosas y Cia

Obreros en la reparación de cueros	10	
Obreros fabricación de correas	6	

RECERQUES

Obreros fabricación de tacos	13	
Obreros en las máquinas.....	2	
Obrero vigilanta	1	total..... 32

Sols arribaren a l'Ajuntament per a ser donades a la Junta de Reformes Socials les relacions de 15 empreses. Es va comprovar que n'hi hagué suficient per poder formar una comissió d'obriers blanencs que varen formar part de la Comissió del Treball de Catalunya, com a vocals.

El dia 10 de setembre de 1921, la Delegació Provincial del Treball de Girona va cursar ordres a l'Ajuntament de Blanes perquè emplenés i enviés el següent document signat per l'empresari:

Nombre de la industria, patrono y domicilio

Nombre de los obreros ocupados; edad y clase de trabajo. Jornada semanal de trabajo; salario semanal; número y clase de motores; capacidad de producción de la casa actual y máxima en una semana; si se empleaba el a preu fet y si había socorro para los parados.

Així, varen respondre els empresaris blanencs següents:

Albañil Narcís Gallart, calle Larga, 50: 8 treballadors amb edats compreses entre 16 i 49 anys. Feien 48 hores setmanals i el salari era: paletes 48 ptes., peó, 42 pts. Ajudant, 24 pts. No treballaven a preu fet i no hi havia ajuda als parats.

Albañil José Camps Riba, calle Mollet, 32: 3 treballadors amb edats compreses entre 23 i 40 anys. Feien 48 hores setmanals i el sou estava entre 23 i 40 pts. No treballaven a preu fet i no hi havia socors als parats.

Albañil Buenaventura Ruiz, calle Buensuceso, 2: 9 treballadors amb edats entre 42 i 48 anys. Feien 48 hores setmanals i el sou estava entre 42 i 54 pts. No es treballava a preu fet i no hi havia socors als parats.

Albañil Pedro Roig Pou, calle Bellaire, 38: 4 obrers amb edats compreses entre 17 i 50 anys. Feien 48 hores setmanals de treball i el sou estava entre 42 i 54 pts. No treballaven a preu fet ni socors per als parats.

Albañil José Carreras, calle Santa Ana, 6: 24 obrers, amb edats compreses entre 17 i 58 anys. Feien 48 hores de treball setmanal i el sou estava entre 42 i 54 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Alpargateria de Salvador Buixeda, calle de Mollet, 10: 4 obrers amb edats compreses entre 28-42 anys. Feien 48 hores de treball i un sou de 30 a 31 pts. No treballaven a preu fet i no tenien socors per als parats.

Alpargateria de Joaquim Roca, calle dels Valls, 55: 7 obrers, amb edats compreses entre 21-54 anys. Feien 48 hores setmanals. El sou era de 15 a 39 pts i no treballaven a preu fet ni tenien socors.

Alpargateria Francisco Billoch de Blanes: 5 obrers que treballaven 48 hores setmanals amb un sou d'entre 30 i 35 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Alpargatas de Félix Utset, calle Riera, 69: 12 obrers amb edats entre 18 i 45 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou entre d'entre 15 i 40 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Alpargateria de Jon Castañé Bernat, calle Arrabal, 45-47: 43 obrers, amb edats compreses entre els 16 i 58 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 12 i 36 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Alpargateria de Sebastián Abril Robert, plaça Virgen Maria, 2: 12 obrers, amb edats compreses entre 26 i 63 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 14 i 30 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors per als parats.

Carpinteria de Esteban Rocafort Vilá, calle del Mar, 81: 5 obrers, amb edats compreses entre 14 i 65 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 42 i 48 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Construcción Naval de Burell S.A; paseo del Mar: 23 obrers amb edats compreses entre 14 i 60 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 18 i 100 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors per als parats.

Curtidos y correas de Rosendo Tosas y Cia, calle Maestranza: 46 obrers amb edats compreses entre 14 i 59 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 15 i 49 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors per als parats.

Fábrica de gaseosas de Ángel Gallart Pou, calle Massans, 31: 3 obrers amb edats compreses entre 32-20 i 23 anys. Feien 48 hores de treball setmanals i tenien un sou de 15, 31 i 35 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors per als parats.

Géneros de punto de Ginés Robert, calle Arrabal, 13: 7 obrers amb edats compreses entre 18 i 40 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 18 i 50 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Géneros de punto Juan Bosch Nualart, calle Mercaders, 13: 9 obrers amb edats compreses entre 15 i 35 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 18 i 60 pts. No hi treballaven a preu fet ni tenien socors.

Tejidos de algodón de Patells y Petit, calle Massans: 113 obrers amb edats compreses entre 16 i 49 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 12 i 57 pts. Hi ha treball a preu fet i tenen socors per als treballadors.

Transportes Brillas de Francisco Brillas, calle Arrabal, 21: 10 obrers, amb edats compreses entre 28 i 50 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 25 i 50 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Fábrica de vasijas con horno de Juan Vilar Costas, calle Auguer: 2 obrers, de 18 i 46 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou 30 i 36 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

RECERQUES

Fàbrica de zuecos de Salvador Llensa Passapera, calle Esperanza, 71: 14 obrers amb edats compreses entre 15 i 54 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 12 i 40 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Fàbrica de zuecos de Hijos de José Quer Sala. Teolongo Bacchio: 16 obrers amb edats compreses entre els 15 i 59 anys. Feien 48 hores setmanal i tenien un sou de 12 a 50 pts. No treballaven a preu fet ni tenien socors.

Fàbrica de zuecos de Jaime Cabruja, calle S. Pedro, 30: 27 obrers amb edats compreses entre 17 i 43 anys. Feien 48 hores setmanals i tenien un sou d'entre 118 i 55 pts. Hi havia treball a preu fet i no tenien socors per als parats.

Fàbrica de zuecos de José Dotras Ametller, calle Jaime Ferrer: 18 obrers amb edats compreses entre 17 i 58 anys. Feien 48 hores de treball i tenien un sou d'entre 18 i 50 pts. Hi havia treball a preu fet i no hi havia socors per als parats.

El 27 de gener de 1926, l'alcalde de Blanes va rebre un escrit del Ministeri de Treball, Comerç i Indústria que deia així:

Sr. Alcalde:

Sírvase ordenar la diligencia inmediata de las hojas adjuntas correspondientes al servicio de "Mercado de Trabajo", consignando en cada una de ellas los datos que correspondan a cada clase de industria que ocupe obreros propiamente dichos en esa localidad, vista en conjunto.

Este servicio viene ordenado por la R.O. del Ministerio de Trabajo, Comercio e Industria fecha 20 de Julio próximo pasado con carácter obligatorio para las autoridades municipales; debiendo verificarse con el mayor escrúpulo y esmero, por estar destinada la información a la Oficina Internacional de Ginebra.

Las hojas blancas se destinan a consignar los datos que facilite la clase trabajadora de cada especialidad económica o ramo de trabajo; y las hojas de color se reservarán para concretar la información que proporcionen los patronos, comerciantes e industriales, en su ramo o especialidad respectivos.

Las hojas deberán ser remitidas a esta Delegacion Regional del Trabajo (Junqueras 2) BARCELONA, antes del día 15 de febrero próximo.

Dios guarde a V. B. muchos años.

Barcelona, 27 de Enero de 1926.

EL SUBDELEGADO REGIONAL

Aquesta petició va ser complimentada el dia 26 de juny de 1926 amb els termes següents:

Ens plau remetre complimentades les fulles del Mercat de Treball corresponents a cada indústria, des de l'any 1914 a 1926, tal com ens varen demanar en el seu escrit del 27 de gener proppassat.

Concepte, any	1914	1920	1924	1925	1926
Agricultura					
Nombre d'empreses					
Peons	30	30	25	25	25
Hores de treball de sol a sol					
Sou diari	3	5	6	7	7
Paletes					
Nombre d'empreses	5	7	9	9	9
Obrers	60	59	70	130	150
Hores treball	10	8	8	8	8
Sou diari	6	9	9,50	10	10
Espardenyers					
Nombre d'empreses	10	12	12	12	12
Obrers	195	170	170	165	160
Hores treball	10	9	8	8	8
Sou diari	4	5,50	6	8	8
Fusteria					
Nombre d'empreses	5	5	5	5	5
Obrers	12	17	18	25	25
Hores de treball	9	8	8	8	8
Sou diari	4,50	7	8	10	10
Serralleries					
Nombre d'empreses	5	5	5	5	5
Obrers	14	21	20	25	26
Hores de treball	8	8	8	8	8
Sou diari	5	8	9	10	10
Fàbrica de cuirs					
Nombre d'empreses	1	1	1	1	1
Obrers	30	30	33	41	41
Hores de treball	10	8	8	8	8
Sou diari	5	6,50	7	7,50	7,50
Fàbrica de gasoses					
Nombre d'empreses	1	1	2	2	2
Obrers	2	2	4	4	4
Hores de treball	10	8	8	8	8
Sou diari	4	5,50	7	7,50	7,50

RECERQUES

Teixits de punt

Nombre d'empreses	1	1	5	5	5
Obrers	2	2	82	112	112
Hores de treball	10	8	8	8	8
Sou diari	3	3	4	4,25	4,25

Teixits de cotó

Nombre d'empreses	1	1	1	1	1
Obrers	146	145	145	115	115
Hores de treball	9	8	8	8	8
Sou diari	3,50	4,50	5	5	5

Transports

Nombre d'empreses	1	1	1	2	2
Obrers	10	12	12	14	14
Hores de treball	9	8	8	8	8
Sou diari	8	10	10	10	10

Fàbrica de terrisa

Nombre d'empreses	2	2	2	2	2
Obrers	4	4	4	4	4
Hores de treball	10	9	8	8	8
Sou diari	4	4,50	6	7	7

Fàbrica d'esclops

Nombre d'empreses	4	4			
Obrers	109	109			
Hores de treball	10	9			
Sou diari	5	7			

I com a cloenda del breu resum del mercat de treball a la vila de Blanes des de l'any 1900 fins entrada la segona quinzena del segle, ens plau inserir algunes de les indústries, comerços, serveis i professions liberals existents a Blanes, des de l'any 1934 fins al 18 de juliol de 1936.

Botigues en general

Josep Badia, Riera, 21. -Vda. de Josep Clos, Llibertat, 57. -Josep Divisón, Llibertat, 59. -Adela Ribas, Fermín y Galán, 14. -Àngela Illas, Teolongo Bacchio, 7. -Vda. de Pasqual Ribas, Fermín y Galán, 20. -Sebastià Robert, Belles, 6. -Vda. de Francesc Roig, Esperança, 2. -Maria Rovira, 14 d'Abril, 2. -Frederic Tordera, Mirador de l'Auguer, 5. -Roque Turon, Ferrándiz, 20. -Vda. de J. Vilaseca, Llibertat, 1.

Traginaries

Joaquim Alum, Auguer, 2. -Salvador Alum, Salut, 18. -Alfredo Garriga, plaça Mollet, 4. -Rosendo Roig, carretera de Lloret

Fàbrica aiguardent

Francesc Carbó, Riera, 3.

Paletes

Bonaventura Ruiz, Bonsuccés, 5. -Esteve Miralpeix, Sant Joan, 20. -Josep Burcet, Roig Jalpí, 7. -Josep Camps, plaça d'Espanya, 26. -Josep Carreras, Santa Anna, 4. -Joan Pijoan, Ferrándiz, 23. -Narcís Gallart, Ferrándiz, 50. -Joaquim Roger, Anselm Clavé, 9. -Josep Ros, Riera, 6 l.

Fàbrica d'esperit de vi

Ricard Massó, avinguda de Pi i Margall

Terrissaires

Frederic Collell, Esperança, 6 l. -Germans Collell, Auguer, 1 l.

Espardenyerries i fàbriques d'espardenyes

Josep Tocabens, Fermín y Galán, 12. -Fèlix Roca, Valls, 55. -Joan Ayats, Llibertat, 6. -Alexandre Bitlloch, Mercaders, 15. -Francesc Billoch, Porta Nova, 18 i 20. -Joan Castañé, Llibertat 45-47. -Josep Ferrer, Belles, 3. -Lluís Ferrer, Llibertat, 88. -Josep Pijoan, Jaume Ferrer, 4. -Esteve Rocafort Vilà, Méndez Núñez, 37. -Francesc Sagrera, Fermín y Galán, 3. -Jaume Cabruja, Llibertat, 22. -Josep Utset, Riera, 69. -Josep Valentí, Or, 16.

Taxis

Fills de Francesc Brillas, Llibertat, 21 i 23. -Benigno Guerrero, Fermín y Galán, 33. -Josep Pla, Llibertat, 75. -Fills de Francesc Brillas, també té servei a l'estació del FF, correu diari preu de 0,25 ptes. a Lloret de Mar, 1,30 ptes. a Santa Cristina, 2 ptes.



1916. Treballadors i treballadores de la Fàbrica Tosas. Procedència: Arxiu Jesús Crous

RECERQUES

.....

Barberies

Josep Matas, Fermín y Galán, 27-29. -Josep Baltrons, Llibertat, 82. -Joan Ayats, Llibertat, 5. -Josep Carles, Mossèn Bernat Boades, 11. -Frederic Collell, plaça de la Verge Maria, 2. -Pere Comas, Fermín y Galán, núm. 8. -Albert Fradera, Fermín y Galán, núm. 34. -Joan Marès, Mercaders, 10. -Manel Marès, Prat de la Riba, 21. -Eduard Nonell, Fermín y Galán, 4. -Josep Pruna, Camadasa, 16.

Drassanes

Esteve Gibernau, Pou Nou, 8. -Josep Vieta, Esperança, 4. -Pere Arasa, plaça de la Verge Maria, 4.

Carbó mineral i vegetal

Francesc Sistané, Anselm Clavé, 18. -Josep Cuixart, Forn de la Cal, 9. -Mari Pino Mañach S.L., Mestrança-port. -Emili Portas, Esperança, 52.

Carnisseries

Enric Giol, Forn, 15. -Cels Bassols, plaça de la Verge Maria, 3. -Joaquim Illas, Esperança, 37. -Antoni Mañach, Roig i Jalpi, 2. -Fèlix Roca, Unió, 12.

Fusteries

Josep Rams, Belles, 7. -Joaquim Mora, Llibertat, 31. -Rafael Perpiñá, Mar, 8. -Domingo Rocafort, Fermín y Galán, 5. -Joaquim Rocafort, 14 d'Abril, 16. -Josep Sala, 14 d'Abril, 36.

Carrosseries i carros

Enric Gelabert, Anselm Clavé, 1. -Joan Frigola, Anselm Clavé, 5. -Joan Serra, Anselm Clavé, 27. -Josep Verdaguer, Anselm Clavé, 3.

Confiteries

Josep Bascu, Unió, 11. -M. Fontrodona, 11 d'Abril, 4. -Mariano Gibert, 14 d'Abril, 18. -Francesc Roch, Fermín y Galán, 16. -Andreu Camps, Fermín y Galán, 21. -Josep Orench, Jaume Ferrer, 1. -Vda. Planells, Fermín y Galán, 17. -Joaquim Pons, Pere Roure, 17. -Jaume Sicra, Llibertat, 18.

Cinemes

Cine Fèmina, Fermín y Galán, 28. -Cine Fortuny, Prat de la Riba, 5.

Tendes de comestibles

Cooperativa la Blandense, 14 d'Abril, 22 i 24. -Andreu Camps, Fermín y Galán, 21. -Cooperativa Union Obrera SAFA, Jaume Ferrer, 3. Ramon Domínguez, Unió, 2. -Josep Orench, Jaume Ferrer, 1. -Joaquim Pons, Pere Roura, 17. -Josep Puig, Mercaders, 15. -Jaume Sicra, Llibertat, 18.

Fàbriques de conserves alimentàries

Josep M. Burguet, Mollet, 2. -Manufactures Santa Agna, Fermín y Galán, 23.

Cordaria

Josep Cortès, Esperança, 18.

Fàbrica de cuirs

Manufacturas Cuero Tosas S.A., Mestrança, 19.

Fàbrica de xocolata

Josep Domènech, Llibertat.

Ebenisteries

Alexandre Queltra, Riera, 4. -Àngel Puig, 14 d'Abril, 26. Joaquim Rocafort, 14 d'Abril, 16.

Enquadernadors

Blandonia de Miquel Colomer, Fermín y Galán, 10. -Emili Artau, Llibertat, 27.

Estancs i tabacs

Jaume Cabruja, Llibertat, 22. -Vda. de Joan Albertí, Prat de la Riba, 3. -Josep Tocabens, Fermín y Galán, 12.

Farmàcies

Joan Adell, 14 d'Abril, 42. -Antoni Casamor, Prat de la Riba, 1.

Garatges

Bonaventura Ruiz, carretera de Lloret. -Enric Gelabert, Anselm Clavé, 5. -Dionís Riera, Anselm Clavé, 3. -Benigno Guerrero, Valls, 5.

Gasoses

Joan F. Rigau, Llibertat, 25. -Àngel Gallart, Anselm Clavé, 32.

Fàbriques de gèneres de punt

Germans Casamor, Pou Nou, 17. -Ramon Doll, Esperança, 71. -Genís Robert, Belles, 28.



*1922. Ferreria de
Baldiri Just amb el seu fill.
c/ Massans
Procedència: Arxiu Jesús Crous*

RECERQUES

.....

Gorreteria

Joaquim Porta, Verge Maria. -Vda. de Josep Sala, Riera, 9

Albaderies

Joaquim Illa, Fermín i Galán, 9. -Esteve Nualart, Llibertat, 40. -Josep Pujol, Anselm Clavé, 2.

Tallers de ferreria

Miquel Planiol, A. Pi i Margall. -Baldiri Just, Anselm Clavé, 10. -Dionís Riera, Anselm Clavé, 12. -Ricard Vilaseca, Riera, 61.

Llauners

Bonaventura Alemany, Llibertat, 7. -Enric Cornellà, 14 d'Abril, 24. -Joan Barreras, Fermín y Galán. -Joan Perpiñá, Bonsuccés, 7. -Salvador Roig, Bernat Boades, 7. -Francesc Ros, Fermín y Galán, 13.

Impremtes

Emili Artau, Llibertat, 27. -Blandonia Miquel Colomer, Fermín y Galán, 10. -Gràfiques Modern Styl, Fermín y Galán, 31.

Joieries

Josep Matas, Fermín y Galán, 27-29. -Güelfo Zola, Fermín y Galán, 1.

Fàbriques de lones

Francesc Billoch. Porta Nova, 16-18. -Joan Castañé, Llibertat 45-47.

Metges

Tomàs Bataller, Passeig, 18. -Josep Brunet, Passeig, 26. -Pere Solé, Roig Jalpí, 11.

Merceries

Francesc Saura, Llibertat, 1. -Francesc Cornellà, Antiga, 9. -Carlos Badia, Mercaders, 11. -Francesc Girbau, Mar, 5.

Modistes

Paulina Balaguer, Unió, 14. -Carme Barreras, Contolliu, 2. -Emília Parés, Fornaca, 17. -Josefa Reynaldos, 14 d'Abril, 18. -Dolors Robert, Fermín y Galán, 3. -Anna Ruiz, 14 d'Abril, 14. -Maria Ruiz, Girbau, 13. -Maria Tocabens, Hospital, 5. -Dolors Urgell, Llibertat, 33. -Teresa Vidal, Mar, 11.

Notari

Josep M. Guasch, Bonsuccés, 27.

Forns de pa

Bartomeu Ametller, Fermín y Galán, 6. -Cooperativa la Blandense, 14 d'Abril, 22-23. -Cooperativa Unión Obrera SAFA, Jaume Ferrer, 3. -Esteve Gironés, Valls, 7. -Josep Graupera, Belles, 8. -Bruno Orench, Mollet, 14. -Vda. Planells, Fermín y Galán, 17. -Pere Ros, Llibertat, 5. -Vda. de Joan Sureda, Mercaders, 11. -Francesc Surís, Roig Jalpí, 15. -Lluís Tordera, 14 d'Abril, 48. -Salvador Tordera, Bernat Boades, 1. -Vda de Joan Tordera, Verge Maria, 10.

Perruqueria de senyores

Pere Comas, Fermín y Galán, 8. -Francesc Fradera, Bernat Boades, 2. -Josefa Lloret, Teolongo Bacchio, 13.

Periòdics

Aurora-semanal, Prat de la Riba, 26. -Recull, Fermín y Galán, 31.

Fondes

Narcís Nonell, Prat de la Riba, 4. -Plata. Joan Comas, Forn 20.
Josep Prats, Forn, 24-26-28. -Joan Burcet, Passeig, 24. -Joaquim Torroella, Belles, 26.

Transportistes ordinaris. A Barcelona

Francesc Abril, Fermín y Galán, 18. -Gaspar Matas, Forn, 9. -Joan Obiols, Hospital, 5. -Joaquim Alemany, Teolongo Bacchio. -Fèlix Reynaldos, Mercaders, 12. -Joan Comas, plaça Verge Maria, 5.

Salaments de peix

Fill d'A. Billoch, Nou, 14. -Josep M. Burguet, Mollet, 3. -Fill de Josep Carbó, Bonsuccés, 6. -Josep Ferrer, Belles, 3. -Frederic Tordera, Mirador de l'Auguer, 5.

Sastreries

Antoni Albertí, Roig Jalpí, 32. -B. Frigola, 14 d'Abril, 16. -Demetri Mas, Fermín y Galán, 25. -Fills de D. Serrat, Tapióles, 8.

Seda artificial

Societat Anònima de Fibres Artificials SAFA



1928. Inauguració oficial SAFA Blanes. Procedència: Arxiu Jesús Crous

RECERQUES

.....

Societats blanenques

Càmara Sindical Agrària	Prat de la Riba, 25
Casa del Poble	Prat de la Riba, 26
Centre Catòlic	Roig Jalpí, 24
Cooperativa la Blandense	14 d'Abril, 22 i 24
Fraternitat Obrera	14 d'Abril núm. 6
Primer Casino de Blanes.....	Passeig de Mar 4 bis.
Sindicat Agricol	Roig Jalpí, 24
Sindicat Foment Agrícola	Fermín y Galán, 26
Sindicat Lliure Professional d'Empleats i Obrers de SAFA.....	Hospital, 16
Sindicat Únic de Treballadors	Teolongo Bacchio, 10

Teixits de cotó

Fàbrica de Joaquim Pastells, Anselm Clavé, 30.

Veterinari

Joan Blanch, Ferràndiz, 9.

Cansaladeries

Josep Badia, Riera, 1. -Cels Bassols, Verge Maria, 3. -Enric Giol, Forn, 15. -Josep Ribas, Fermín y Galán, 22. -Rosa Sanllehí, Llibertat, 1.

Magatzems de vi

Francesc Carbó, Riera, 3. -Vda. de J. Nualart, Llibertat, 36. -Genis Robert, Belles, 28. - Josep Roger, Fermín y Galán, 2.

Productors de vi

Vda. de F. Burcet Costas, Hospital. -Joan Carbó Xifra, Bonsuccés, 6. -Joaquim Domènech, El Camp. -Joaquim Puig Torrellas, Llibertat, 41. -Antoni Rabassa, El Camp. -Salvador Ribas Boada, El Mar. -Bartomeu Ros, El Camp. -Antoni Rusalleda, El Camp. -Mateu Vilá, El Camp. -Bonaventura Xirgu, El Camp.

Vins escumosos

Fortuny Hermanos. Caves Mont-Ferrant.

Sabateries

Joan Auguer, Tapioles, 5. -Vda. Arturo Collell, Verge Maria, 5. -Francesc Cornellà, Belles, 9. -Joaquim Serra, Mercaders, 4.

Fàbrica d'esclops

Francesc Puig, Hospital, 22.

Volem deixar constància que el 5 de juliol de 1923 s'iniciaren els tràmits per a la construcció d'una nova empresa que havia de canviar radicalment el mercat de treball de la vila. Es tractava de la Societat Anònima de Fibras Artificials. SAFA. El seu desenvolupament va crear un nou mercat de treball desproporcionat en relació a les disponibilitats de mà d'obra locals, de tal manera que l'any 1926 ja comptava amb 400 obrers, el 1930 ja en tenia 775 i el 1935 el total d'empleats era de 950.

És per aquest motiu que creiem convenient deixar el tema de l'empresa SAFA per a una altra ocasió més adient.

Jesús Crous i Collell és expert en història local

La tradició d'anar a pescar amb xarambeco a Blanes

R A M O N D O L L I A U G I S

La pesca amb xarambeco o volantí no es pot pas dir que hagi evolucionat gaire en relació amb altres ormeigs de pesca que han sofert l'aplicació de procediments més sofisticats, deixant de banda l'ús del carret modernament ja força generalitzat.

No obstant això, encara hi ha molts pescadors experimentats que prefereixen gaudir de l'emoció més directament sentida a la mà, de quan es produeix la picada, i no volen saber res de canyes ni molt menys de carrets. Una cosa que ha canviat, i molt, és l'esquer i les formes d'aconseguir-lo. En altres temps se sortia a pescar sense la preocupació de portar-ne, ja que era facilíssim de trobar-ne en qualsevol roca, a flor d'aigua, simplement aplicant una mica de sofre per obligar a fer sortir les cuques que hi havia sempre enmig de les algues. En un tres i no res es podia tenir l'esquer que es volia.

També era una cosa de gat vell fer cuca en qualsevol platja remonent la sorra amb els peus a trenc d'andana. Aquell sí que era un grumeig fresc, boníssim i eficaç per a pescar judrioles i serrans i no el que avui venen presentat en unes capsetes a uns preus totalment desorbitats. Moltes vegades, si la pesca no ha estat molt abundant, pot resultar que cada judriola surti a un cost tan extremat com el mateix esquer.

D'altra banda, hi ha veterans pescadors que empren el sonso com a esca i fan grans pescades, cosa que demostra que no és pas necessari esca amb cuca per a tenir més èxit. Això resulta molt més barat, ja que el sonso sempre es pot comprar quan n'hi ha al mercat i guardar-lo al congelador per quan calgui. I no cal amoïnar-se gaire pensant que si és congelat no servirà per a gran cosa, sinó tot el contrari, ja que és una esca que dona molts bons resultats per a aquesta mena de pesca.

El caràcter no lucratiu de la pesca amb xarambeco ha permès que fos cada dia més popular i fa de bon veure el comprovar que és una afecció que des de fa molts anys ha arrelat fortament en els pobles del nostre litoral que tenen roquers a prop de terra.

Com sempre, però, el progrés ens complica les coses. Així, per anar a xarambeco és obligat tenir un bot. Aquesta mena de pesca és imprescindible fer-la a bord d'una embarcació. Però enguany ens trobem que en haver augmentat en gran mesura la possessió d'embarcacions, s'ha ocasionat un trasbalsament general dels diferents barcarès a tot el llarg de la costa. I això fins al punt que hi ha dies en què es reuneixen en una mateixa senya més embarcacions amb pescadors que no pas judrioles i serrans en el fons.

A part de tot aquest enrenou, també s'ha degradat força l'espectacle que ofería un grup de gussis i bots de potera amb gent pescant segons unes regles que en tot moment eren respectades. Això ja no succeeix així i les normes més elementals de la navegació són massa vegades transgredides per part d'alguns navegants de pupitre que fa pena de veure com actuen tan impunement sense que les autoritats competents no hi posin cap remei.

És del tot evident que es pot anar a xarambeco en solitari o en grup. I que un cop s'ha acabat la pesca i després de repartir el peix, si n'hi ha hagut, cadascú se'n pot anar a casa seva. Sobre això no hi ha res a dir. Ara bé, per experiència crec que aquesta és una mena de pesca que per la seva entitat no s'ha de fer mai a la babalà i que s'han d'aplicar, sempre que és pugui, les normes que ja vénen donades des de fa molt temps.

Això, naturalment, sense agafar-s'ho tampoc massa a la valenta com si fos un dogma. No es tracta d'això, ni de res que s'hi assembli. Solament és qüestió d'entendre bé l'essència del que representa un costum de reminiscències molt antigues que han quedat fermament arrelades en la gent del nostre poble. Aquest costum és practicat per gent de tots els estrats socials i condicions i no seria el cas deixar-ho perdre, ni renunciar-hi mai.

Per tant, donem per sobreentès que aquesta és una pesca que s'ha de fer sempre en grup, entre amics units per una mateixa afecció i amb un tarannà alegre, jovial i desinteressat. I que té com a principal motiu arrodonir la seva culminació amb un substancial i copios esmorzar, seguint més o menys les regles del joc. Aquestes vénen a ser com una mena de litúrgia on el conjunt de la cerimònia és una de les coses més agradables i amenes que es pugui imaginar.

El divertiment ja comença en la reunió prèvia en la qual es decideix el dia, l'hora de sortida i les diligències a fer per a compaginar tot l'avituellament. S'ha de veure qui portarà el pa, que rigorosament ha de ser del mateix matí acabat de desenformar. Aquí és curiós veure com sempre hi ha la persona idònia per a encarregar-se'n voluntàriament, això no falla mai. Sempre es troba a punt un maniàtic d'aquest principal aliment de l'home, tal i com s'acostuma a dir en els mots encreuats.

El capítol de les verdures per a confeccionar l'amanida és una altra cosa que tampoc pot fallar i els seus elements han de constituir la trilogia: tomates-pebrots-cebes. Un tercet que harmonitzarà tota la simfonia quan sigui el moment precís. És obvi que s'haurà de comptar amb uns tomàquets madurs per a sucra el pa, ja que seria imperdonable que en un esmorzar tan mariner no hi fos present el pa amb tomata.

I, finalment, les clàssiques postres que són sempre la grana de capellà o, més cap a l'estiu, un bon meló o d'altres fruites que també hi aniran d'allò més bé. Tampoc no s'ha d'oblidar el vi, el cafè i el corresponent brandi o rom.

A l'estiu, l'hora de salpar ha de ser de 6 a 2/4 de 7 del matí, però es pot retardar una mica més cap a la tardor. És convenient seguir aquest horari pel fet comprovat que els peixos sempre piquen més a trenc d'alba que no pas quan ja és més avançat el dia. Generalment, és cosa segura que si hom no matina la pesca no serà gaire abundosa.

Així, un cop carregats tots el entriquells que cadascú ha portat a bord es procedeix a

RECERQUES

salpar. És en aquest moment quan les més variades vivències s'aniran succeint de manera tan impensada i plaent que mai no sabrem a quina carta quedar-nos.

Un primer impacte físic és perceptible en l'instant en què l'oratge fibla la cara amb agudeses, tot deixant ben assentat que a mar les coses van d'una altra manera i no cal pas buscar-ne el motiu, ja que efectivament sempre és així. L'oratge és un vent fresc, de dins, més aviat de mestral, que bufa tota la nit des de terra. Penetra mar endins fins a unes 10 milles, aproximadament, i acaba de cop la seva intensitat quan el sol li pica la cresta.

Navegar a les fosques si no s'hi està avesat és trobar-se en una situació que imposa bastant, sobretot si hom no s'ha mullat l'esquena amb moltes milles de navegació deixades per la popa. Tots els objectes i totes les coses apareixen amb una forma mig desfigurada presentant una perspectiva una mica abstracta i fantasmagòrica, quasi irreal, que fa que tot es vegi amb més embalum. És molt curiós comprovar que aquesta fantasia s'acusa més observant la mar, fins a tal punt que el miratge pot fer veure als debutants unes ones encrespades quan en realitat el que hi ha és un lleu arrissament de l'aigua.

El moment més impressionant, i pel qual val la pena de matinejar, és el del rompent de l'alba. Una llum incipient comença a emblanquir l'horitzó i pausadament la volta del cel es va cobrint d'un vel de color rosat pàl·lid que, en fraccions de segon, es posa com el carmí d'una galta de dona jove, passant pel tenyit de porpra, fins a fer esclatar sobre la mateixa ratlla de l'horitzó les flames d'un sol radiant i enlluernador. La llum del dia canvia totalment el traç de totes les coses. Quan "es lluent" (el sol, per a la gent de mar) s'ha ensenyorit de tot l'espai amb els seus raigs vivificadors tot pren un caire més amable i rialler. En arribar a la senya prevista comença tot seguit la pesquera i, en un tres i no res, els guarniments ja són calats i el peix va pujant a bord en abundància.

En ser quatre o cinc els xarambecos que pesquen, en breus moments per popa, proa i pels corredors de cada banda, hi ha un escarpall de peixos fent convulsions irregulars i violentes, fins a quedar estabornits del tot amb uns estremiments que provoquen un sentiment de pena. Potser per a alguna persona sensible aquesta visió sigui la situació més dissonant de totes les del matí.

De l'indret on es vagi a pescar, en pot dependre molt sovint la mida del peix. A les senyes de més a terra abunden força més els serrans i judrioles de mida petita, mentre que a les de més enfora s'hi troben els de mida més grossa. És evident que si s'opta per anar pels de més mida s'haurà de comptar amb el fet que la pesca és més laboriosa. S'haurà de treballar força més a causa de la fondària en què es troben els roquers i queda patent una vegada més que a la mar tampoc es regala res sense esforç.

Els pescadors veterans de judrioles i serrans coneixen totes les senyes com el palmell de la mà i, moltes vegades, hi ha qui les manté en secret i és avar en divulgar-les. Aquesta llei de mesquinesa provoca que sempre hi hagi algun principiant que es troba desorientat per manca d'un coneixement tan necessari. En un cas com aquest és recomanable que es prengui la raonable decisió d'anar cap on es vegi un barcarès ja format. Cal acostar-s'hi amb prudència, mantenint una discreta distància si no es vol ser titllat d'intrús. Aquesta és una norma que no es pot violar ni molt menys ignorar.

El que també ha de saber el pescador no gaire iniciat, és que si s'acosta a alguna embarcació en la qual és visible que la pesca va molt bé, el que no ha de fer mai és fondejar al mateix lloc pensant que així assegurarà més la calada. Pescant amb xarambeco o volantí no s'ha de donar mai fons, ja que, si es deixa que l'embarcació vagi amb el corrent augmenta molt la possibilitat que piquin més.

El fet que la judriola sigui un peix inquiet, incansable, nedador i sense domicili fix explica ben bé el motiu pel qual no s'ha de fondejar mai l'embarcació quan es pesca amb volantí o xarambeco.

Això convé conèixer-ho perquè hi ha moments en què es passa d'un frenesí de picades a no sentir-ne cap ni una, com si s'haguessin acabat de cop tots els peixos. Si s'esdevé una cosa semblant, no cal esverar-se massa i tenir paciència. Sol passar que els serrans i les judrioles quan senten la presència d'algun peix depredador, amb la gran capacitat que tenen per a defensar-se, s'amaguen a la sorra, desapareixen momentàniament de l'escena i tornen a pasturar quan ha passat el perill. També pot ocórrer que no piquin per haver-se ja exhaurit tots els peixos que es trobaven a les roques del fons. Aleshores es diu que l'embarcació ha sortit de "ses sapes i està en net".

Tan aviat com s'hagi emplenat una galleda de judrioles i serrans i quan es cregui que n'hi haurà els suficients per a endegar una fregida per a tothom, es procedirà a recollir els ormeigs i es posarà punt i final a la pesquera.

En aquest moment tota l'activitat s'orientarà cap a la preparació de l'esperat i desitjat esmorzar. Aquesta és una altra amenitat important entre totes les que es van desgranant d'acord amb el ritual acostumat. El primer que cal fer per a posar-ho tot en solfa és netejar el peix. En el cas de les judrioles simplement s'han d'obrir des de l'aleta anal fins a sota les ganyes i treure'n les tripes, tallar les aletes escapulars - que són les que es troben darrere les ganyes - i després les aletes ventrals. Les judrioles no cal escatar-les. En canvi amb els serrans és del tot necessari si no és que es vol córrer el risc d'ennuegar-se i passar un mal traguinyol. A continuació, després de fer la mateixa operació que s'ha fet amb les judrioles, cal tallar les aletes dorsals, que són molt més desenvolupades i tenen radis espinosos i punyents.

La cosa més important que s'ha de fer davant d'una galleda de peix acabat de pescar és netejar-lo sense que toqui per a res l'aigua dolça. Tampoc no s'ha d'enfinar mai a l'hora de fregir-lo si es pretén mantenir la qualitat del peix amb un bon sabor i aroma de mar.

Hi ha qui creu que en netejar el peix també s'hauria de tallar el cap. D'altres opinen que això no s'ha de fer per tal que el peix tingui així més bona presència. Els primers addueixen a favor seu que sense el cap, a l'hora de fregir, es fa un estalvi d'oli i fa que el peix sigui de més bon menjar. Els altres diuen que, tanmateix, tampoc s'ha de filar tan prim respecte al consum d'oli i aporten com a justificació del seu parer que d'entre tots els peixos que es veuen i es venen exposats als mercats, l'únic que es presenta sense cap és el rap del Cantàbric. És a dir, que ens trobem, com sempre, que hi ha diverses maneres d'actuar. El millor que es pot fer per enllestir el dilema és provar-ho de les dues maneres i decidir lliurement per la que més ens agradi.

RECERQUES

.....

El que és evident és que les judrioles i els serrans fregits, després d'haver tingut un tractament semblant, són d'un tast de marisc intens i complet que combina a la perfecció amb les diverses fragàncies de les hortalisses amanides i amb el pa sucats amb tomàquet. I si el vi és de bona criança, ja no es pot demanar res més millor.

La menjada de tot aquest bé de Déu feta de manera col·lectiva, en bona i amable companyonia a bord d'una embarcació, és una gran i definitiva satisfacció. En certa manera, és com una aula on s'imparteixen les difícils assignatures de la convivència i la tolerància: dues virtuts molt necessàries que cal saber practicar enmig de l'agressivitat d'aquesta societat que avança donant cops de colze a tort i a dret i que ignora despectivament el seu entorn.

En el moment en què es va arribant a les acaballes de l'àpat, i la grana de capellà ja ha desfilat entre la colla que no para de fer alegrois traguets de moscatell, com a digne colofó apareixen el cafè i el conyac o el rom per anar alambinant la barreja. Aquest nom crea sempre polèmica lingüística: que si rebentat, que si barrejat, que si carajillo, etc. També sol passar el mateix quan es tracta de determinar si la barreja s'ha de fer amb el conyac o el rom.

Com que sovint hi ha opinions divergents, si hem de creure la dels mariners, ens haurem d'inclinar pel rom.

A partir d'aquests moments és quan en moltes cares es presenten uns trets de benaurança que propicien les converses més sinceres i les declaracions personals més ingènues i inesperades. Emportats per la fugissera eufòria d'haver ben menjat i begut es comencen a dir exabruptes sense cap ni peus, com el d'assegurar que un esmorzar com el que s'acaba de fer no el podria pagar ni el mateix Onasis (quan era viu, és clar, perquè ara sí que no podria per més que volgués).

És evident que una fregida de serrans i judrioles acabades de pescar té qualitativament una



*Foto: Patronat Municipal
de Turisme*

cabdal importància. I poder-la degustar no és sempre a l'abast de tothom. I això, no pel seu cost en diners, sinó per la diversitat de fets i circumstàncies que s'han de reunir per a fer-la avinent.

Les diverses hores que sol durar la pesca són una pura delícia, que es gaudeix a ple aire lliure, d'una manera viva i en contacte directe amb la natura. El que es pretén amb tot plegat és extreure fruits del mar. I sovint dóna ben bé la impressió que els diferents peixos que s'hissen cap amunt, de tan ràpidament com s'ha de fer la maniobra de pujar-los a bord, són recollits gairebé a flor d'aigua. Aquesta és una habilitat que demana moltes hores de pràctica i una voluntat i un aguant suficients per a poder resistir diverses hores pescant quan hi ha una mica de tràngol. Després, tot és com bufar i fer ampolles.

A més a més, veure des d'una certa distància un estol de bots pescant amb xarambeco d'una manera activa és una visió molt distreta. Observar una colla de gent que pesca fent uns moviments que donen formes corpòries una mica grotesques i estranyes sempre provoca un estat d'alegria, qüestió que resulta ser una bona teràpia.

La característica més important d'aquest costum tan genuïnament nostre, al marge de la qüestió gastronòmica, és que llur continuïtat no ha pogut ser desplaçada per les concepcions més modernes d'entendre la vida. Altres tradicions i costums han anat desapareixent sense deixar el menor rastre i seria desitjable que, un hàbit tan sòlidament ancorat en molts pobles del nostre litoral, mai no guerregés emportat pels vents i les correnties de la modernitat i que es mantingués invariable, de generació en generació.

Si els pintors impressionistes deien que si les fulles dels arbres no es belluguessin, ells s'entristirien i els arbres també..., a nosaltres ens podria passar quelcom de semblant si per qualsevol barbaritat ecològica, com les que sovint es cometen avui, no poguéssim anar a pescar amb xarambeco. I vés a saber si a les judrioles i als serrans també !

Ramon Doll i Augis és industrial retirat i estudiós de temes marítims.

El retaule barroc de l'altar major de l'església de Santa Maria de Blanes

F E R R A N G Ó M E Z I M A R T Í N E Z

No és cap secret que l'art barroc català és un tema poc estudiat i sovint mal conegut. L'època del barroc, amb tota la seva producció artística, va gaudir d'una important i nombrosa incidència a tot el Principat. Aquesta desconexió a la qual al·ludíem ve donada en gran mesura, sobretot dins l'àmbit de l'art barroc religiós, pel gran extermini d'obres que es va dur a terme durant la Guerra Civil espanyola. La vila de Blanes no es va lliurar d'aquest extermini i el retaule de l'altar major de l'església de Blanes fou una més de les moltes pèrdues que el patrimoni artístic català va patir.

El retaule fou construït al segle XVII gràcies a la col·laboració i l'esforç de tots els blanencs i guarní l'altar major de la parròquia de Blanes fins al 1936, quan la incongruència i la intolerància d'una guerra civil provocaren la seva desaparició.

De la historiografia blanenca caldria destacar les aportacions que a aquest tema fan Vicenç Coma Soley i Jesús Crous i Collell (vegeu bibliografia). El primer té el valor d'oferir-nos una descripció iconogràfica, mentre que l'aportació de Jesús Crous, gran coneixedor de la història de la vila de Blanes, és molt interessant, ja que, com a testimoni de l'època, ens fa una acurada explicació de la destrucció de l'església (amb el retaule inclòs) el 1936. Aquesta explicació ve acompanyada de fotografies de l'interior del temple abans de la destrucció, així com altres fotografies de l'església ja cremada.

El tresor perdut

El retaule presentava una estructura amb planta poligonal, sòcol, banc, dos cossos, àtic i cinc carrers, sent el central una mica més ample que els altres. En aquest carrer central, l'ampli manifestador trenca el banc i envaeix el primer cos. La fornícula central del cos principal envaeix tímidament el segon cos. Això atorga certa verticalitat al conjunt, tot i que el retaule presenta una certa tendència a ser més horitzontal que vertical, segurament per poder cobrir tota l'amplada de l'absis.

La imatge originària de la fornícula central fou substituïda per una altra el 1889¹. El retaule és d'iconografia marcadament mariana tal i com ho és la pròpia advocació de l'església. El

sòcol presenta un escut amb l'emblema marià tant al costat de l'evangeli com al de l'epístola. Aquests escuts flanquegen l'altar que presenta cinc grades amb motius ornamentals i vegetals.

A banda i banda, separades per pilastres adossades, trobem dues obertures per les quals, segurament, es podia accedir al cambril principal per besar la planta de la imatge. En el carrer central del banc trobem el manifestador en marcs el·líptics i apareixen relleus de temes marians i figures de sants.

A la part de l'evangeli tenim, d'esquerra a dreta i coincidint amb l'eix de la columna salomònica que es troba al primer cos, la imatge de sant Joan Evangelista i al seu costat, en un marc el·líptic, trobem el naixement de la Verge. A continuació tenim, sota la columna salomònica del primer bloc, i segons la descripció de Vicenç Coma i Soley, la figura de sant Jaume, però, crec que es tractaria més aviat de la figura de sant Pere². Al seu costat, dins un marc ovalat trobem el tema de les noces de la Verge.

A la part de l'epístola trobem, dins un marc ovalat, el tema de l'encarnació i a continuació la figura de sant Pau. Al seu costat, dins un marc el·líptic, tenim el tema de la visita de la Verge Maria a santa Elisabeth i, per últim, al seu costat la imatge de sant Tadeu.

Els dos cossos presenten fornícules amb figures exemptes als segons carrers, mentre que els primers carrers laterals presenten marcs rectangulars amb relleus al seu interior. Al primer cos trobem, al costat de l'evangeli, d'esquerra a dreta de l'espectador, la imatge de sant Narcís, bisbe de Girona. Al seu costat trobem l'escena de la visita dels pastors.

Dos àngels guardians flanquegen la imatge central de la Verge amb el nen. El cambril amb la imatge al seu interior queda més elevat i trenca amb l'entaulament envaint el segon cos. Encara en aquest primer cos, a la part de l'epístola, tenim el tema de l'epifania. Al costat d'aquesta escena trobem una fornícula amb la imatge de santa Cecília i al seu costat, la resurrecció de Crist. Al carrer central trobem el cambril amb la imatge de Crist nen al seu interior. El nen porta el globus terraqui amb una creu a la part superior simbolitzant el triomf del cristianisme a tot el món. Al costat de l'epístola tenim l'ascensió del Senyor i al seu costat, dins una fornícula, apareix la imatge de santa Caterina.

A l'àtic, formant el remat central, hi apareix la figura del Pare Etern. Per sota seu trobem un cambril amb el tema de la coronació de la Verge. Flanquejant aquesta escena apareixen les figures de sant Pere a la part de l'evangeli i sant Pau a la part de l'epístola. Al costat d'aquestes dues figures trobem representats dins de medallons els bustos de sant Joan Baptista, al costat de sant Pere, i el de sant Antoni de Pàdua al costat de sant Pau.

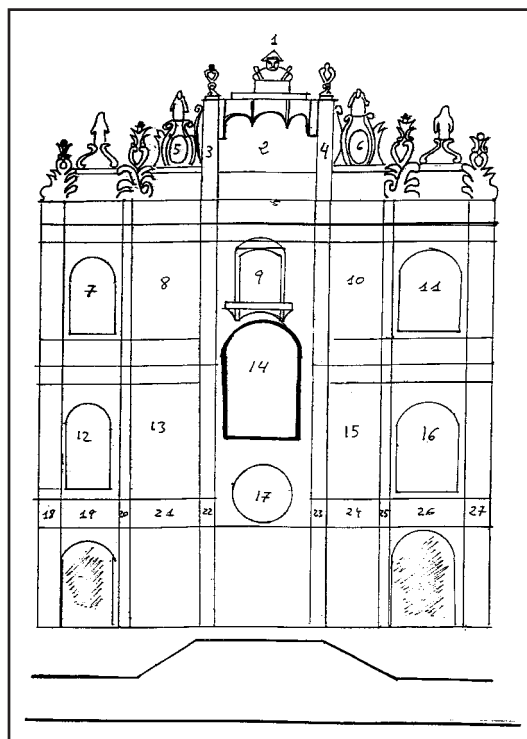
Aquest era el programa iconogràfic que presentava el retaule, del qual observem com alguns dels sants que hi apareixen com santa Caterina, sant Joan Baptista o sant Narcís, són de devoció local mentre que d'altres són habituals dins la retaulística barroca. Vegeu l'annex I.

RECERQUES

Annex I.

Esquema iconogràfic del retaule

- | | |
|--------------------------|--|
| 1 Déu Pare Etern | 16 Sant Tomàs de Villanueva |
| 2 Coronació de la Verge | 17 Crist (sagrari) |
| 3 Sant Pere Apòstol | 18 Sant Joan Evangelista |
| 4 Sant Pau | 19 Naixement de la Verge |
| 5 Sant Joan Baptista | 20 Sant Pere ? |
| 6 Sant Antoni de Pàdua | 21 Desposoris de la Verge |
| 7 Santa Cecília | 22 } Caps d'àngels |
| 8 Resurrecció de Crist | 23 } |
| 9 Crist | 24 l'Encarnació |
| 10 Ascensió del Senyor | 25 Sant Pau |
| 11 Santa Caterina | 26 Visita de la Verge a santa Elisabet |
| 12 Sant Narcís | 27 Sant Tadeu |
| 13 Adoració dels pastors | |
| 14 Verge amb el Nen | |
| 15 Epifania | |



Notícies documentals

Cap a 1660 es consuma la recuperació, no tan sols de Barcelona sinó també de tot el Principat, de la crisi que va suposar la sublevació de Catalunya davant la política d'Olivares. La reactivació econòmica d'aquest període no parteix de les grans ciutats com Barcelona, sinó del camp, de les viles i d'alguns ports, l'activitat comercial dels quals creix, especialment el de Mataró. Per exemple, mentre que el port més important de Castella (Sevilla), entre 1660 i 1700 reduïa els seus ingressos a la meitat, Barcelona, que no era l'únic port català (Mataró, Salou, Blanes...) duplicaren la xifra de 5800 a 10000 lliures barceloneses. Així, doncs, sembla ser que cap a aquestes dates Blanes, com d'altres ports importants catalans, inicia un cert redreçament econòmic.³

En aquest marc de prosperitat econòmica per a la vila, ens arriben les primeres notícies documentals sobre el retaule. A la consulta de la parròquia es troben uns documents que ens diuen que cap a 1688 ja es comença a parlar de la voluntat de guarnir l'altar major amb un retaule.⁴

Al llibre d'actes de la Universitat de Blanes amb data de 7 de desembre de 1692, els jurats acorden que es doni al rector, Francesc Poch i Alemany, cent lliures barceloneses a compte de les 400 que es donaran, per contribuir a la construcció del retaule de l'altar major de l'església parroquial. Transcrivim aquí aquesta acta:

Dia 7 de desembre de 1692

Convocada i congregada la Universitat de la Vila de Blanes en la casa de la Vila amb llicència i permís del...

An proposat los senyors jurats de la nostra vila li donarien al Sr. Mossèn Francesc Poch i Alemany lo que li ha promès per la fàbrica del retaule ha resolt lo consell que se li donian cent lliures cada any de las tavas y sinó arriben a cent lliures que los Srs. Jurats las hi donien de diners comtats y lo de las tavas ha de durar quatre anys: auran donades les quatre centes lliures per lo Retaule Major de Sta. Maria Sra. de la Nostra Vila de Blanes. Vulga la veuram tots acabats y daurat per gloria de Maria Santíssima.⁵

En aquest mateix llibre d'actes de la Universitat, amb data de 15 de febrer de 1693, trobem aquesta altra acta.

15 de febrer de 1693

Convocada y congregada la Universitat de la Vila de Blanes y singulars personatges del Consell de Coranta a so de trompeta y campana en la casa de la Nostra Vila.

...dispositio dels senyors jurats y la carn se tornia a nal preu de l'any passat que es a quatre sous y mig y además que posíem tres diners més que son 4 sous per cuixa de moltó y la carn grossera a rahó de tres sous y tres diners son per daurar lo retaule major de la mare de Déu.⁶

Sembla ser que cap a febrer de 1693 el retaule ja es devia estar daurant o a punt de daurar. Si tenim en compte que el retaule era de dimensions considerables, la donació de 400 lliures per part de la Universitat no respondria a una donació per iniciar les obres, sinó que es podria estar destinada a un dels darrers pagaments de l'escultor o a un dels primers pagaments del daurador; ja que es devia haver finalitzat l'obra constructiva i el retaule es procedia llavors a daurar. Si tenim en compte totes aquestes dades podríem proposar com a dates hipotètiques i aproximades 1689-1690 per a l'inici de la construcció del retaule. El retaule es devia finalitzar a finals de 1692, i es devia daurar el 1693, tal i com ens ho indica l'acta a dalt transcrita, així com dues notícies documentals que hem trobat als manuals notariais.

La primera data del 21 de gener de 1693 i es tracta d'una multa imposada per no pagar un dels terminis d'un arrendament:

Notari: Francisco Rovira

XXJ Gener 1693

...Arrendamentum se li donaran al rector de la nostra vila Francesc Poch i Alemany, vuit lliures per la obra del Retaule de l'Altar major.⁷

Com veiem, el redactat no ens especifica si aquesta donació va destinada a la construcció del retaule o bé és una aportació del pagament del daurat, tal i com s'especifica per exemple a l'acta del 15 de febrer de 1693 del llibre de la Universitat, on ens diu que la donació serà "per daurar lo retaule major de la Mare de Déu". Als mateixos manuals notariais, amb data de 15 de juny de 1693, transcrivim la següent acta:

RECERQUES

Procedència: Arxiu històric de la Ciutat de Barcelona. Fons: Mn. J. Mas

*Arrendamentum de la carnisseria 15 juny 1693.
Mitja cuaresma 1693 fins mitja cuaresma de 1694.
Sobre la carn de moltó crestat o ovella.*

De Pasqua a Sant Joan haurà de matar i vendre anyells al preu de moltó. Cada diumenge i festa de Pasqua a Sant Joan haurà de matar un moltó gros a coneguda dels honors jurats sota pena de 3 lliures aplicadores la meitat a l'obra del retaule major de l'església de dita vila y perque dit efecte tinga obligació de donar compte a cada setmana lo tal arrendatari de las carns que hauria venut al Rector F. Poch y Alemany i així mateix pagarli los dits dos diners per carnisseria tant d'ovella carns de moltó y anyell a l'efecte de que hagia de servir per la fabrica de daurar lo retaule major de l'Altar major.⁸

Així, doncs, suposem que cap a juny de 1693 encara s'estaria daurant el producte i que cap a 1694 ja estaria finalitzat, car les multes d'arrendament no desapareixen en els manuals notariais, però el seu benefici es fa aportar a altra mena de despeses que no tenen res a veure amb el retaule.



El contracte i les condicions

El client de l'obra sembla ser que fou un client col·lectiu. Si bé sovint els que firmen el contracte solen ser el rector i altres sacerdots, és evident que l'aportació econòmica per cobrir aquesta despesa procedeix de la comunitat parroquial, és a dir, del poble de Blanes. Podria ser que fos aquest el cas, perquè la Universitat de la Vila, per mitjà dels jurats i els notaris, desenvolupa un paper important en la recaptació de fons per sufragar l'obra. Així pot arribar-se a la conclusió que si no totalment, almenys en bona part, seria sufragat per impostos especials destinats a tal efecte.

El contracte no se'ns ha conservat i per tant no coneixem les seves condicions, però segurament es degueren fer algunes especificacions a l'escultor: Per exemple, que el retaule havia de cobrir tota l'amplada de la capçalera (tal i com succeïa). També se li degué indicar la presència d'alguns sants de devoció local com santa Caterina o sant Narcís. Per altra banda, el preu a pagar per la construcció del retaule podia oscil·lar molt segons la mida, la major o menor complexitat arquitectònica, el nombre de figures de bulto, de relleus, etc.

El pagament sempre es feia en diferents terminis i es donava una quantitat quan es firmava el contracte. De vegades es feien dos contractes, un per a l'escultor i l'altre per al daurador. El preu de l'obra del daurador solia ser més elevat que el de l'obra arquitectònica i escultòrica.

La duració de les obres varia molt d'uns retaules a altres i està en funció no tan sols de les

dimensions de l'obra, sinó també del taller i de les circumstàncies econòmiques del client. Malgrat tot, en el nostre cas hem aportat unes dates hipotètiques per a l'inici de l'obra i per al daurat que corresponen a un període d'execució relativament ràpid.

Per les dimensions de l'obra és molt possible que es construís a Blanes mateix. Era un fet normal que quan l'obra era de grans dimensions l'escultor es traslladava fins a la vila.

Pel que fa a l'autoria hem de dir que ens és desconegut l'autor i el daurador ja que no se'ns ha conservat ni el contracte ni l'obra, ni s'ha trobat cap document que al·ludeixi directament al tema. És molt difícil aventurar-se a establir una possible autoria, tot i així voldria senyalar que existeixen certes semblances estilístiques entre el retaule de l'altar major de l'església de Blanes i el retaule major del santuari de la Gleva, obra de Pau Sunyer, i que fou construït entre 1683 i 1688. Caldria un profund estudi comparatiu per tal de resoldre si es tracta del mateix autor o no. Deixo oberta aquesta possibilitat que, repeteixo, caldria analitzar amb profunditat.

Crònica d'una destrucció

La desaparició del retaule de l'altar major de Santa Maria de Blanes fou motivada, com altres moltes obres del patrimoni artístic català, per la guerra civil espanyola l'any 1936.

Quan l'amenaça d'alçament de les tropes nacionals comandades pel general Franco s'esdevingué un fet, a Blanes, com en altres tantes poblacions, es va constituir un comitè revolucionari. El 21 de juliol de 1936 aquest comitè ordenà a la població l'entrega de les armes. L'endemà un grup de milicians armats es va dirigir a la rectoria i obligaren el rector, mossèn Antoni Falcó, que els acompanyés a l'església. Un cop van haver fet un breu registre del temple, amb l'excusa de cercar armes amagades, tornaren a la rectoria i obligaren el rector i altres capellans a treure's la roba d'ofici i abandonar la rectoria. Els dirigents⁹ tornaren a l'església i escamparen benzina per l'interior del temple.

Ben aviat es veié sortir fum pels finestrals del campanar. L'interior del temple amb tot el mobiliari litúrgic (orgue, trones, retaules...) aviat es convertí en cendres. Però des de l'exterior no semblava pas que l'abast de la destrucció fos tan important ja que durant tota la tarda que durà el foc, els murs del temple resistiren a l'incendi. Les bigues cremaren lentament fins que cap a mitja nit molta gent pogué sentir des de les seves cases com cedien.

L'endemà qui gosà anar fins a la plaça es pogué adonar del veritable abast de la destrucció. Tan sols la torre del campanar i la façana havien resistit, tota la resta no era més que runes fumejants. Però els milicians encara volien derruir el que havia quedat dempeus. Sortosament el llavors alcalde de Blanes, J. Vieta, intervingué demanant ajut a la Generalitat i de seguida es presentaren uns mossos d'esquadra que aconseguiren deturar la destrucció.

Els milicians havien intentat trobar entre les restes un tresor del qual es parlava en un document de l'arxiu parroquial. Però l'únic tresor que allà hi havia hagut era l'or dels retaules i ells mateixos l'havien cremat.¹⁰

El radicalisme ideològic no aconseguí altra cosa que destruir un patrimoni artístic incalculable: l'església s'havia constituït sobre el que havia estat el palau dels vescomtes de

Cabrera. L'edifici gòtic albergava al seu interior manifestacions artístiques de diversos estils i moments: el retaule de l'altar major; així com alguns dels retaules dels disset altars laterals, eren de l'època del barroc, mentre que dues trones dissenyades per Antoni Gaudí donaven un contrapunt modernista a l'interior del temple. Tot va desaparèixer; algunes fotografies i el record dels blanencs que el van veure és l'únic que ens queda.

A fi de poder aconseguir ajudes de l'Estat després de la guerra, el bisbat de Girona de la mà del bisbe Cortenyà demanà als rectors de les diferents parròquies de la comarca que realitzessin un inventari de les destrosses per tal d'avaluar les pèrdues. Així, trobem que el valor de la destrossa de l'altar major es pot calcular en uns quatre milions vuit-centes cinquanta mil pessetes l'any 1936. També sabem que segons factures perdudes, el daurat era de gran qualitat i s'havia calculat un gruix de 2,5-3 mm.¹¹

La incongruència d'una guerra civil s'ho emportà tot. Les riqueses amagades que els milicians cercaven entre les runes no eren altres que les que ells mateixos van destruir. Seixanta-un anys després, el seu record se'ns presenta com un veritable tresor perdut.

Ferran Gómez i Martínez, és estudiant d'Història de l'Art a la Universitat de Barcelona.

NOTES

¹ Fra Joan Gaspar Roig i Jalpi a la seva obra *Resumen historial de las grandezas y antigüedades de la ciudad de Gerona*. Barcelona, 1678 ens parla d'aquesta imatge però només ens diu: "La imagen de la virgen es de las más devotas y hermosas que se hallan en Catalunya, tanto que no hay persona que mire con atención su hermoso rostro que no se encienda en fervorosa devoción".

V. Coma Soley també transcriu aquest fragment a la seva obra i afegeix que no ha trobat la més lleugera referència a la seva desaparició.

² Crec que és la figura de Sant Pere ja que en la distribució de personatges i episodis dins la retaulística la figura de sant Pere apareix sempre al costat de l'evangeli mentre que la de sant Pau ho fa al costat de l'epístola.

³ VILAR Pierre: *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Vol. II. Barcelona. Edicions 62. 1973.

⁴ Baso aquesta dada en informació oral cedida per Jesus Crous i Collell en entrevista realitzada a l'abril de 1996.

⁵ Llibre d'actes de la Universitat de la Vila de Blanes. 1680-1702. Acta del 7 de desembre de 1692. Arxiu Municipal de Blanes.

⁶ Llibre d'actes de la Universitat de la Vila de Blanes. 1680-1702. Acta del 15 de febrer de 1693. Arxiu Municipal de Blanes.

⁷ Acta dels Manuals Notarials de la Vila de Blanes, núm 226. Acta del 21 de gener de 1693. Folls 31 i 32. Arxiu històric de Girona.

⁸ Acta dels Manuals Notarials de la Vila de Blanes, núm 226. Acta del 15 de juny de 1693. Folls 125/127. Arxiu històric de Girona.

⁹ Segurament molts d'ells provinents del comitè revolucionari de Salt, car quan a Blanes s'havia deportar a terme un acte revolucionari es cridava a gent de Salt i quan a Salt s'havia de cometre un acte revolucionari cridaven els de Blanes.

¹⁰ L'explicació d'aquests fets l'hem fet basant-nos en l'explicació que ens dona Jesús Crous a la seva obra *Blanes, Cronología...* Pàg. 377-378.

¹¹ Informació oral cedida per Jesús Crous i Collell en entrevista realitzada a l'abril de 1996.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

COMA I SOLEY, Vicens: *Santa Maria de Blanes*. Barcelona. Balmes, 1941.

CROUS I COLLELL, Jesús: *Blanes. Cronologia Històrica*. S. III a.C./S. XX. Blanes. Ajuntament de Blanes, 1994.

MARQUÉS, Josep M. i REIXACH, Jaume. *La Parròquia de Santa Maria de Blanes*. Girona. L'Eix Editorial. 1993. Col·lecció Sant Feliu.

La Meteorologia a Blanes

J O S E P P R U N A I C O R T A C A N S

La nostra col·laboració pretén fer una modesta aproximació a la meteorologia en l'àmbit local i ens sembla escaient de començar tot proposant una mena de breu "excursió" per les terres que conformen el terme municipal de la Vila de Blanes, ja que la seva situació geogràfica, particular orografia, vegetació i climatologia són corresponsables i participen en els efectes meteorològics que s'hi produeixen.

Així doncs, recordarem que la nostra vila la trobem situada en el mapa a l'extrem sud de la comarca de la Selva, a 6° 28' 45'' de longitud E i a 41° 40' 45'' de latitud N. La seva superfície és de 17'84 Km². Al nord, tenim en primer terme l'emblemàtica muntanya amb el castell de Sant Joan a 170 m. d'altitud, acompanyada de la veïna, de Santa Bàrbara. Seguint cap a l'interior se'ns presenten diverses elevacions del terreny que són: Ca la Guidó, Mas Palou, Valldoritg i principalment els tres turons, coneguts com el d'en "Montells" (125 m.), el d'en "Trompa" (165 m.) i el del "Vilar" (275 m.). A l'oest tenim la conca de la Tordera amb el massís del Montseny al fons. Al sud-oest limitem amb el marge esquerre de l'esmentat riu, en el seu últim tram abans d'arribar al mar. La vegetació de l'entorn del nucli urbà, després de les terres de conreu, es compon de bosc on hi abunden els pins, alguns suros i l'arboç.

Passant a considerar els possibles efectes d'aquests factors naturals, veurem que les muntanyes de St. Joan i Sta. Bàrbara ens proporcionen protecció de la tramuntana, si bé per l'oest restem oberts als aires freds procedents del Montseny, que aporten la brisa nocturna, tan gratificant en les caloroses nits d'estiu. El sud ens porta els vents càlids i la marinada. Pel que fa a l'est, direm que és des d'aquest punt cardinal d'on rebem els impetuosos vents de llevant, portadors d'importants pluges i gropades.

L'orografia que hem descrit fa que la nostra vila tingui dos microclimes ben definits. L'un és el que dona a les terres situades darrere la muntanya de St. Joan, mirant al mar. Aquestes no reben l'efecte refrigerant del Montseny, ja que des d'aquesta banda no resulta visible. D'aquesta circumstància venia que les primeres faves, pèsols i patates tendres que apareixien a la plaça fossin les procedents de l'antic mas de Can Déu, allà situat. És per aquest mateix motiu climàtic que el Sr. K. Faust va escollir aquest lloc privilegiat per fer-hi el Jardí Botànic "Mar i Murtra" i més tard, el Sr. F. Riviere, el "Pinya de Rosa". L'altre és el que, des de la falda de St. Joan, s'estén fins al marge de la Tordera i inclou el casc urbà de la vila, on les temperatures resulten almenys un grau o dos més baixes.

Pel que fa al condicionament tèrmic del Montseny, recordem que, en una conversa mantinguda amb el Sr. Antoni Castejón, que va ser un dels primers meteoròlegs de TV3, ens digué que ell havia observat -tot navegant per la costa- que, en passar a l'altura de la

desembocadura de la Tordera, en l'aigua del mar s'hi produïa -sense que baixés notablement el riu- una mena de reverberació que ell atribuïa al flux que, des del massís del Montseny, davallava lliscant pel curs fluvial.

El mar que banya les nostres platges és com una extensió del nostre espai territorial. Té doncs, efectes meteorològics evidents en les zones costaneres i ocasiona variacions tèrmiques i del grau d'humitat relativa de l'aire. A més, aporta efluvís i components rics en sals, els quals influeixen en la nostra fisiologia i medi ambient natural. El nostre familiar mar, encara que no es pugui considerar com a portador de mars grosses, ja que més aviat és plàcid, en ocasions es desferma amb inesperada i forta violència i els temporals que es produeixen i ens afecten majorment són els de llevant.

En definitiva, podem dir que Blanes gaudeix d'un excel·lent clima, on les diferències pròpies de les quatre estacions es manifesten normals, moderades i exemptes d'exagerats rigors, tal com podem comprovar en la petita taula estadística que s'acompanya. Amb tot, però, volem fer constar que, si bé en el període a què fa referència l'estadística s'ha produït una moderada pujada de les temperatures mitjanes, no s'ha de considerar com una referència irreversible, ja que per a aquests efectes han de passar cicles de temps molt més llargs. Val a dir respecte a aquest tema que, anys enrere, el fred se sentia més, i no pas de forma subjectiva, sinó real.

Podríem recordar que durant la primera meitat del segle actual era freqüent contemplar basses d'aigua glaçada pels carrers, nevava més sovint i la gent s'havia d'abrigar més que no pas actualment. Constatar aquests fets ens porta a reflexionar sobre quines podrien ser les causes d'aquests canvis. Pensem que poden haver-hi influït molts i diversos factors, com són la gran emissió de gasos industrials, la proliferació de circulació de vehicles amb motor, les grans concentracions urbanes, etc., que en conjunt han ocasionat una modificació de l'equilibri mediambiental.

Pel que fa a les persones, podríem assenyalar una alimentació més equilibrada, vestir més



*Al·legoria al temps
A.M.BL.
Fons espardenyeria Boada*

RECERQUES

adequadament segons el temps, el progrés de la medicina i en definitiva, el major confort i qualitat de vida en general. No obstant això, volem destacar que considerem com a casos excepcionals i totalment anormals per a la nostra vila, els freds memorables soferts durant la primera quinzena del mes de febrer de l'any 1956 (-14°) i durant la segona desena del mes de gener de l'any 1985 (-10°). Aquest últim va coincidir amb una nevada de 10 cm., la qual també va ésser extraordinària si tenim en compte que des de la gran nevada del Nadal de 1962, no se n' havia produït cap més.

Pel que fa al règim de pluges que es dona a la nostra vila, podem classificar-lo com a mitjà dins la banda alta, ja que els valors anuals enregistrats oscil·len entre els 400 i els 800 l/m², la qual cosa suposa uns 600 l/m² de mitjana. En aquest punt és oportú recordar que, es considera l'Espanya verda, les terres situades a la meitat nord de la península, on la mitjana és de 800 l/m² i l'Espanya seca, les terres situades a les zones centre i sud, on la mitjana no supera els 300 l/m². Naturalment, llevat de casos molt excepcionals.

Per completar aquest treball, creiem que és bo referir-nos als antecedents de la meteorologia a Blanes. Tenim coneixement, en primer lloc, dels continguts en l'*Àlbum Pluviomètric de Catalunya* de Patxot, en el qual trobem les dades obtingudes a principis del segle actual pel P. Emili Solà, del Col·legi de Sta. Maria. Posteriorment trobem les del Servei Meteorològic de Catalunya, creat pel Dr. Eduard Fontserè, catedràtic de la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona, també autor d'un important *Atlas de Núvols*, del qual en fou col·laborador el recordat fotògraf i retratista blanenc, Josep Pons i Girbau, autor de les fotografies de núvols que hi figuren.

La meteorologia local ha tingut continuïtat a partir de l'any 1967 amb l'Observatori Municipal. Essent membres de l'Ajuntament, llavors presidit per l'alcalde D. Valls, com a conseqüència dels repetits aiguats ocorreguts aquells últims anys, que havien causat greus inundacions, vàrem creure convenient de proposar la seva creació, per tal d'obtenir, quantificar i enregistrar dades i fenòmens de forma diària i sistemàtica. L'observatori va ser integrat a la xarxa d'observatoris col·laboradors de l'Institut Nacional de Meteorologia i, des de principis de la dècada dels vintanta, també estem relacionats amb el Servei de Meteorologia de TV3.

El nostre observatori es troba al terrat de la Casa de la Vila, situat a una altura de 20 m. sobre el nivell del mar. Diàriament anotem, matí i tarda, les corresponents dades d'observació, les quals són comunicades a l'Oficina Municipal de Turisme, al Centre Meteorològic Territorial de Catalunya de l'Institut Nacional de Meteorologia i a TV3. També atenem les consultes d'institucions i particulars que estan al nostre abast.

Les referides anotacions, les fem en uns quaderns (model dietari anual) en els quals hi figuren, a més de les dades diàries, uns resums setmanals, mensuals i anuals. Actualment ja comptem amb trenta volums que es troben dipositats a l'Arxiu Municipal. Les dades que es recullen en el nostre observatori són les que en podríem dir bàsiques: temperatura, humitat, pressió atmosfèrica, evaporació, direcció i velocitat del vent, estat del cel i del mar, així com el mesurament de la pluja. Per a aquest servei comptem amb una garita, termòmetres de màxima i mínima, psicròmetre, baròmetre aneroide, evaporímetre de Pitchet, penell de Wild i pluviòmetre de Hellmann, tots homologats. També tenim un termòmetre especial per a la temperatura de l'aigua del mar superfície, la qual oscila entre els 26° de l'estiu i els 11° de l'hivern.

En resum, tot l'equipament de què disposem és el clàssic i elemental; res d'aparells automàtics o sofisticats. El nostre observatori, com ja hem dit, es limita a la funció d'enregistrar dues vegades al dia les dades meteorològiques que es produeixen en el nostre àmbit local i després les comuniquem als centres amb què estem relacionats. Per tant, les nostres dades formen part de les informacions meteorològiques que constantment els arriben i ajuden a dissenyar mapes meteorològics i plans d'informació i previsió. Alhora, amb la nostra observació aconseguim d'obtenir una interessant i útil estadística de climatologia local.

Josep Pruna i Cortacans és el responsable de l'Observatori Municipal

SERVEI METEOROLÒGIC MUNICIPAL. Taula climàtica 1973-1996.

TEMPERATURES						PLUJA	DIES
			MITJANES				DE
ANYS	Màxima	Mínima	Màxima	Mínima	Mitjana	l/m ²	SOL
1973	34	-3	20'5	8,7	14'6	407	201
1974	34	-2	20'2	8'8	14'5	405	180
1975	34	-3	18'9	8'9	13'9	666	189
1976	36	-7'5	20'9	8'8	14'3	684	185
1977	32	-2	20'9	9'2	15'1	759	180
1978	32	-4'5	20'9	8'8	14'3	542	201
1979	34	-5	21	9'4	15'1	719	198
1980	33	-5	20'3	8'9	14'6	480	193
1981	34	-5	21'3	9'4	15'3	358	213
1982	35	-2	21'9	10	16	727	193
1983	35	-5	21'5	9'7	15'6	470	207
1984	32	-4	20'6	8'7	14'7	620	161
1985	32	-10	20'7	10	15'4	425	157
1986	32	-5	21	10	15'5	492	151
1987	34	-4	20'8	10'5	15'6	827	136
1988	33	-3	21'5	10'5	16	539	148
1989	37	-2	21'8	11'5	16'6	536	139
1990	34	-3	21'5	10'7	16'1	818	156
1991	32	-4	20'3	10'3	15'3	899	143
1992	32	-1	20'6	10'5	15'5	935	136
1993	34	-3	20'5	10'1	15'3	551	143
1994	35	-1	21'4	11'1	16'2	521	156
1995	34	-3	21'2	11'1	16'2	412	134
1996	34	-2	20'6	11'1	15'6	838	119
1997	33	0	21'2	11'4	16'2	682	128

Bru Centrich i Nualart: un polític a l'alcaldia de Blanes

M. ÀNGELA SAGRERA I PERPIÑÀ

Vaig conèixer Bru Centrich l'any 1974. Vàrem conversar a casa seva cada dissabte a la tarda d'aquell curs 1974-1975, sobre els seus anys d'alcalde i sobre la seva activitat com a militant del Partit Radical i d'Esquerra Republicana de Catalunya. Aquelles xerrades van ser fonamentals per poder portar a terme aquest apropament a la seva trajectòria pública.

L'aparició de Centrich a nivell municipal comença força abans de l'adveniment de la 2a República, concretament l'any 1916, quan es presenta a les eleccions municipals i és elegit primer tinent d'alcalde. Es mantindrà en aquest càrrec fins la Dictadura de Primo de Rivera en què es retirarà com a conseqüència de la seva filiació republicana. Després d'aparèixer novament a les eleccions del 12 d'abril de 1931 i ser un dels regidors republicans elegits, participa en l'acte de proclamació de la República el dia 14 i és elegit, per votació del consistori, alcalde de Blanes en el decurs de la sessió extraordinària que va precedir la constitució del nou Ajuntament el dia 15.¹

La seva actuació com a alcalde es va centrar en dos aspectes fonamentals:

- escolarització
- continuació de les obres del port

La seva preocupació en el tema escolar ja s'havia posat de manifest l'any 1916 quan va formar part del consistori (integrat per una majoria radical i una minoria del partit regionalista *Amics de Blanes*). Són anys de dura divergència entre els dos grups davant la possible construcció d'un edifici escolar. L'obra, que en tot moment va tenir el suport dels republicans i molt especialment de Centrich, no va ser aprovada fins al novembre de 1923. La situació escolar a Blanes el desembre de 1924, quan el poble tenia 5.148 habitants, era:

• nens en edat escolar	317
• nenes en edat escolar	331
• pàrvuls (3 a 6 anys) nens	143
• pàrvuls nenes	150

i, pel que fa a analfabetisme en aquell mateix any:

• homes (majors de 14 anys)	658
• dones	963
• nens no escolaritzats	116
• nenes no escolaritzades	116 ²

Les *Escoles Nacionals* eren solemnement inaugurades el 6 de setembre de 1925.

Amb l'adveniment de la 2a República i en tornar a formar part del consistori, ara ja com a alcalde, va continuar aquesta tasca. El mateix dia de la seva elecció, en parlar del futur programa de la majoria republicana elegida deia:

*Es otro extremo del programa de la mayoría republicana el problema escolar. Todos recordarán que después de muchos años de lucha llegaron a construirse los edificios escolares; pero estos edificios construídos por quienes no sentían un acendrado cariño hacia lo que representan (...) no han sido completados ni terminados. Precisa cercar el campo escolar, convertir aquel terreno árido en jardín que haga atrayente y agradable al niño la estancia en la escuela, precisa dotarla del material adecuado a fin de que la enseñanza sea lo más completa posible. Se propone la mayoría implantar la enseñanza gratuita que no es posible hoy aún cuando la ley así lo diga, porque no es posible desconocer que los sueldos de los maestros son mezquinos e insuficientes para atender a sus necesidades; debe acabarse con el espectáculo de que los niños que pueden pagar tengan una hora más de clase que aquellos que no pueden pagar, pues es inmoral que ya en la escuela primaria deba haber esta separación de clases que no podrán olvidar los niños al ser mayores. Precisa pues que la enseñanza sea igual para todos y (...) esto podrá lograrse mediante una adecuada gratificación a los maestros que les sirva de complemento del sueldo del Estado...*³

Aquest programa es materialitzà en les següents iniciatives:

- Es creà una escola de pàrvuls mixta⁴
- Es constituí el *Consell Local de l'Ensenyança* i l'*Associació de Pares d'Alumnes de l'Escola Nacional*.
- S'aconseguí implantar l'ensenyament gratuït (6 hores diàries de classe), atorgant als mestres una subvenció mensual de 75 pessetes⁵
- S'organitzaren periòdicament xerrades extraescolars també gratuïtes amb la intervenció de metges, arquitectes, advocats...
- Es defensà la necessitat de complementar l'ensenyament primari amb un ensenyament tècnic i professional que donés resposta a les diverses activitats de la vila: agrícola, industrial i pesquera. En aquest sentit es feren gestions per aconseguir ajuts de la Diputació i de l'Estat per a la construcció d'una Escola d'Arts i Oficis o d'una Escola Industrial.³

També el consistori que Centrich presidia va aconseguir que es continuessin les obres del port, aturades des de feia disset anys. Després de freqüents viatges, entrevistes i telegrams, l'agost de 1931 es va entrevistar a Madrid amb el director general d'Obres Públiques i amb el ministre de Foment⁶. Dos mesos més tard era cursat el següent telegrama al Consell de Ministres i als ministres d'Hisenda i Foment:

*Para atender a la urgente necesidad de facilitar trabajo a los obreros en paro forzoso y evitar el consiguiente conflicto, el Ayuntamiento de mi presidencia ha acordado rogar a vuestreza que en el consejo de Ministros recaiga decreto inmediato concediendo el oportuno crédito para la continuación de las obras del puerto de Blanes.*⁷

Les obres es van reprendre el 15 de maig de 1932 i es va comptar amb l'assistència del Sr. Alvaro de Albornoz, exministre de Foment i aleshores ministre de Justícia.

RECERQUES

Centrich va ser alcalde de Blanes durant tres anys. Ell sempre es considerà, fent ús de les seves pròpies paraules, un *alcalde polític* i no ... *de los que dejan la política a la puerta de la Casa Consistorial: mi política será en todo momento hacer justicia, atender a todos y recoger las iniciativas de la minoría de Acció Catalanista que representan una parte importante de la población.*⁸

L'actuació política de Bru Centrich es desenvolupà en el si de dos partits polítics: el *Partit Radical* i *Esquerra Republicana de Catalunya*.

Com dèiem en parlar de la seva personalitat municipal, la seva militància dins del republicanisme s'havia ja iniciat abans de l'adveniment de la 2a República. En existir a Blanes una majoria republicana s'havia fundat la *Casa del Poble*, centre d'activitats lúdiques, culturals i polítiques i, segons Centrich, un dels de més prestigi de tot Espanya, i una *Cooperativa*. D'ambdues entitats en va ser un membre destacat.

A partir de 1932 i fins al juny de 1934 va actuar de forma continuada com a membre del *Partit Radical*:

- Forma part del *Consell Provisional del Partit Radical de Catalunya*, essent un dels sis designats pel *Consell Nacional* a la demarcació de Girona, la missió del qual és ... *fijar las bases de organización en Cataluña dentro de las que constituyen la del Partido en toda España...*⁹
- A les eleccions a diputats a la *Generalitat de Catalunya*, integra la candidatura radical federalista, formada per dos radicals i un federal, com a radical.¹⁰
- Assisteix a l'*Assemblea Nacional del Partit Radical* que tingué lloc a Madrid el 15 d'octubre de 1932 com un dels representants de Girona del *Consell Català* del Partit. S'hi examinen tres ponències:
 - *La posición del Partido dentro de la República* (Abad Conde)
 - *Relaciones del Partido Radical con los restantes partidos y el Partido Socialista* (Diego Hidalgo)
 - *Qué partidos pueden abarcar el futuro gobierno de concentración republicana* (Martínez Barrios)¹¹
- Forma part de la *Unió d'Esquerrers de la província de Girona*, comitè integrat per sis delegats i convocat amb la finalitat de ... *hacer un frente de hombres netamente republicanos, no significando para nada la etiqueta de partido dado que antes de partidistas somos republicanos y hombres de conciencia obligada a luchar en bien de la República y contra el reaccionarismo y partidos que quieren monopolizar a Cataluña implantando un centralismo...*¹², segons paraules del propi Centrich en el decurs d'un acte celebrat a Blanes amb la finalitat d'unir les forces republicanes de la província.
- És un dels cinc membres de la candidatura radical gironina en les eleccions per a diputats a Corts celebrades a finals de 1933.¹³
- Participa en mítings d'afirmació radical per tota la província: el març de 1932, al Coliseu Imperial de Girona, el mes de novembre a Santa Coloma de Farners...¹⁴

La seva separació del *Partit Radical* es produí el mes de juny de 1934 després d'haver-se celebrat a Girona una *Assemblea Provincial* del partit, que recollia el diari *Renovación*, amb la finalitat de ... *estudiar con serenidad la conducta de ciertos elementos que, siguiéndose llamando radicales, realizan una actuación política de indisciplina y desdoro para con el Partido Radical,*

*favoreciendo más bien a los partidos adversarios a quienes parecen haberse entregado con todos los síntomas de deslealtad y traición (...) Por consiguiente, se acuerda declarar separado del partido al ciudadano Bruno Centrich Nualart de Blanes por sus trabajos políticos de deslealtad e indisciplina ...*¹⁵

Uns dies més tard apareixia a *El Autonomista* de Girona un article signat per un comitè de la Casa del Poble de Blanes amb la finalitat d'aclarir quina havia estat l'actuació de Centrich. Deia:

*No valdría la pena de contestar tamaña infamia si no fuera que es preciso poner las cosas en su punto (...). Hemos de hacer constar que el amigo Centrich no ha hecho otra cosa que seguir la disciplina de la Casa del Pueblo de Blanes, la cual, en una asamblea en la que asistieron más de 400 socios, acordó con el mayor entusiasmo separarse de Partido Radical y adherirse a la Esquerza Republicana de Cataluña. Centrich al tomarse este acuerdo dijo: Que a pesar de que en este momento político encuentra desacertada la actuación del Partido Radical (...), a pesar de que los ideales que sustenta cada día más izquierdistas no concuerdan en estos momentos difíciles para la República con los actos que informan al partido radical, habían de tener presente que en una hora no se dejan todos los afectos de una vida de actuación en un partido; por lo tanto, aunque creía que para bien de la República y la Autonomía de las fuerzas republicanas de Blanes debían enrolarse en la Esquerza para ser una fuerza positiva en contra de la reacción personificada de la Lliga, rogaba a la Asamblea lo dejasen al margen ya que consideraba que políticamente se había equivocado (...). La asamblea le exigimos que continuase al frente de las fuerzas republicanas de Blanes (...) y Centrich una vez más se sintió amigo de los amigos, una vez más lo dio todo por la organización de Blanes; sacrificó su conveniencia personal que no era precisamente la que le exigíamos a sus ideales izquierdistas y obreristas de toda su vida (...)*¹⁶.

Com a membre d'Esquerza Republicana de Catalunya, l'actuació més important de Centrich va ser integrar la candidatura de compromissaris del Front d'Esquerrers de Catalunya per l'elecció del president de la República l'abril de 1936. (*El presidente de la República ha de elegirse conjuntamente por las Cortes y un número de compromisarios igual al de diputados, elegidos por sufragio universal, directo y secreto*)¹⁷



*Bru Centrich és el segon
començant per la dreta.
Inauguració de
l'Escola de la Vila, 1925.
Procedència: Casa del Poble*

RECERQUES

.....

Podem deduir, tant per la documentació trobada com per les mateixes opinions de Centrich, que la seva actuació va ser més destacada com a membre del Partit Radical que no pas d'Esquerra Republicana. Al llarg de les converses insistia generalment en temes relacionats amb aquell partit: la seva representativitat com a radical a la província de Girona, les assemblees del partit, la seva amistat amb Lerroux o el perquè de la desaparició del partit que ell atribuïa a la inclinació de Lerroux cap a la dreta i a la influència progressiva de la C.N.T. que absorbí les joventuts obreres, l'únic element de lluita del Partit Radical.

Tan sols ens queda parlar del seu exili a França. Centrich passa la frontera quan les tropes nacionals fan la seva entrada a Catalunya. És traslladat inicialment a un camp de concentració del que afortunadament, segons ell, sortí aviat. Viurà al poble francès de Maureillas fent el seu ofici, taper, i deslligat de tota activitat política. Hi romandrà 13 anys. Passat aquest temps, després d'haver contactat amb un amic que havia estat radical i feia d'administrador al diari ABC, i al qual manifesta el seu desig de tornar, rep el següent telegrama:

Comunicamos Junta Repatriación acordado regreso a España. Enhorabuena.

Uns dies més tard en rebia un altre:

Tenemos el sentimiento de comunicarle que le ha sido denegada la entrada en España.

Malgrat tot decideix tornar. És detingut a la frontera i és conduït primer a Figueres i després a Girona on, després de passar onze mesos empresonat en el Govern Militar, és víctima d'un consell de guerra que l'absol perquè ningú declara en contra seva. Mentrestant, a Mèxic, corria la notícia que havia estat assassinat.

*Voldríem acabar, com hem començat, recordant Centrich: amable, col.laborador i pacient. Recordo molt especialment la seva forta personalitat tot i la seva avançada edat, 87 anys, la seva ment clara i una mica obsessiva, però sobretot una de les coses que més em repetia: ...**t'asseguero, noia, que sóc més republicà, més demòcrata i més liberal que mai.***

M^a Àngela Sagrera i Perpiñà és professora a l'I.E.S. Sa Palomera

NOTES:

- (1) Llibre d'Actes Municipals, agost de 1930-abril de 1932. p. 17-18
- (2) *Memoria leída por el Secretario del Ayuntamiento D. Miguel Roura en el acto de inauguración de las Escuelas de Blanes el 6 de septiembre de 1925.* (1925, tipografía de *El Autonomista*. Girona).
- (3) Llibre d'Actes Municipals, agost de 1930-abril de 1932. p. 18-21
- (4) Llibre d'Actes Municipals, agost de 1930-abril de 1932. p. 45-47
- (5) Llibre d'Actes Municipals, agost de 1930-abril de 1932. p. 62-63
- (6) *El Progreso*, 26 d'agost de 1931
- (7) *El Progreso*, 25 d'octubre de 1931
- (8) Llibre d'Actes Municipals, agost de 1930-abril de 1932. p. 18-21
- (9) *El Radical*, 9 de juliol de 1932
- (10) *El Progreso*, 4 de novembre de 1932
- (11) *El Progreso*, 25 d'octubre de 1931
- (12) *El Progreso*, 5 de novembre de 1932
- (13) *Renovación*, 2 de novembre de 1933
- (14) *El Progreso*, 26 de març de 1932 i 17 de novembre de 1932
- (15) *Renovación*, 6 de juny de 1934
- (16) *El Autonomista*, 8 de juny de 1934
- (17) *El Autonomista*, 15 d'abril de 1936

FONTS CONSULTADES

Prensa

- *El Progreso*. Anys 1931, 1932
- *Renovación*. Anys 1933, 1934
- *El Radical*. Any 1932
- *La Humanitat*. Anys 1933, 1934, 1935
- *L'Autonomista*. Anys 1933, 1934, 1935, 1936, 1937

Llibres d'Actes Municipals

- 30 d'agost de 1930 - 28 d'abril de 1932
- 5 de maig de 1932 - 29 de desembre de 1932
- 2 de juliol de 1936 - 14 d'octubre de 1943

Material entrevistes a Bru Centrich

La problemàtica derivada dels temporals marítims a la vila de Blanes

I S I D R E S E R R A I C E R V A N T E S

Quan els fenòmens humans (artificials) i els fenòmens físics (naturals) trenquen l'equilibri sobre el medi, s'origina una problemàtica on, tant el medi humà com el medi físic en pateixen les conseqüències. Més o menys, això és el que ha succeït a Blanes en el cas concret de la problemàtica derivada dels temporals marins. El fet que Blanes hagi esdevingut una important població turística ha comportat una forta urbanització a primera línia de costa, com també ha succeït a gran part del nostre preuat litoral català. La platja, des del punt de vista dels turistes, és vista com una part més de l'oferta que ofereix l'hotel, el càmping o, en general, la vila de Blanes. Per això, en el moment en què la seva situació no és la idònia (brutícia o retrocés per causa dels temporals) la preocupació dels organismes implicats és considerable, de manera que la intervenció no pot ser d'altra manera que urgent i ràpida. Per tant, trobem que el medi humà ha envaït el medi natural de la platja. Aquesta situació ha provocat que la platja hagi esdevingut molt més artificialitzada i fràgil i ha afavorit que els temporals marítims hagin envaït el medi humà i hagin produït conseqüències greus tant per a les platges com per a les instal·lacions que s'hi situen arran.

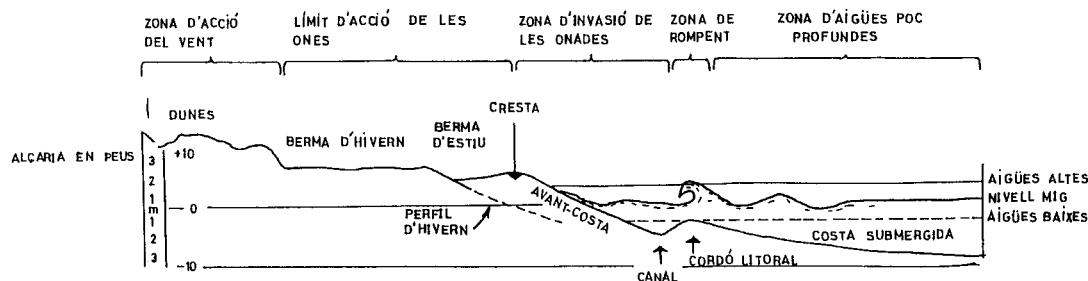
Les característiques principals de la franja litoral de Blanes

La costa de Blanes té una extensió aproximada d'uns 5,2 Kms i queda limitada, a l'oest, per la costa de Malgrat de Mar, allà on el riu Tordera desemboca al mar; al nord-est, amb la costa de Lloret de Mar, poc després de passar la Punta de S'Agulla, on comença la platja de Santa Cristina. És a la Punta de Sa Palomera i en direcció nord-est on s'ha fixat l'inici de l'anomenada Costa Brava. En direcció sud-oest, en canvi, trobem una tipologia de costa diferent que deixa ben clar que la costa blanenca no és homogènia al llarg dels seus límits. A partir de Sa Palomera i fins a Punta de S'Agulla trobem un tram costaner de similars característiques al que s'estén fins a la Platja Fonda de Begur. Es tracta d'una costa alta, formada per penya-segats d'entre 30 i 70 m, amb un grau d'articulació moderat. Tot i que predomina la roca granítica, hi ha grans diferències litològiques que incideixen directament en la resistència del rocam enfront la meteorització i els embats del mar (aquesta és l'explicació de la seva morfologia tan retallada). Entremig, hi ha considerable presència de cales de sorra fina, en la seva gran part formades a partir de la desembocadura de rieres, i algunes platges d'extensió modesta, en comparació amb les maresmenques, però amb alguns trams interessants de dunes.

En canvi, a partir de Sa Palomera i fins a la desembocadura de la Tordera, el tram costaner forma part del que s'estén fins a Calella de Mar; tram que també és conegut amb el nom de Marina de Llevant. Entre el Far de Calella i la Roca Grossa hi trobem un petit tram de costa alta que no és res més que una excepció dins una tipologia de costa que s'estén al llarg de quasi tot el Maresme. Es tracta d'una costa baixa on els penya-segats són com els oasis en els deserts, de manera que el que veritablement domina és la presència d'extenses platges longitudinals. La base litològica està formada per sorra, les influències de les diferents litologies són quasi inexistent i el grau d'articulació és molt baix. Gairebé no queden restes de dunes i les poques que queden estan extraordinàriament degradades. D'aquesta manera, de les maresmes pròpies dels sectors de rere-duna i que donen nom a la comarca ja no en queda res.

Dels 5,2 Kms. de costa blanca 3'8 estan ocupats per platges, ja que la resta queda en domini dels penya-segats. És en aquest petit espai sorrenc on es concentra un percentatge molt alt de l'activitat econòmica de la vila. Entre les quatre platges blanques es reparteixen aquests 3,8 Km, encara que de forma desigual, ja que la platja de s'Abanell (des de la Tordera fins a sa Palomera) té una extensió de tres quilòmetres. Per això, no és d'estranyar que aquí es concentri gran part del complex hotelier de la nostra vila. A partir de Sa Palomera i fins al Port de Blanes trobem la platja de Blanes, amb poc més de 500 m de longitud. Entremig dels penya-segats formats per la caiguda del turó de Sant Joan sobre el mar es troba la Platja dels Capellans, amb poc més de 100 m, i la cala de Sa Forcanera, de 75 m de longitud. Després d'un altre tram de penya-segats trobem la cala de Sant Francesc, la millor des d'un punt de vista paisatgístic. Es tracta d'un petit arc d'uns 150 m molt concorregut en temporada estival.

PERFIL D'UNA PLATJA EN ESTAT NATURAL



A.N. Strahler, The Earth Sciences, 2ED, Harper. And Row Publishers, 1971

Els factors que intervenen en la problemàtica generada pels temporals marítims.

Clarament es poden diferenciar uns **condicionants físics**, o **naturals**, i uns **condicionants humans**, o **artificials**, que generen una problemàtica que es centra, sobretot, a la Platja de s'Abanell, que presenta una estructura oberta i longitudinal i, en menor grau, a la platja de Blanes, la qual té una estructura en forma de badia i es troba més abrigada tant pel port com per Sa Palomera.

Respecte als **condicionants físics** cal destacar un seguit de factors que, en menor o major grau, han de ser tinguts en compte a l'hora d'entendre la problemàtica. En primer terme, un dels factors més importants és el derivat de l'aportació dels rius i rieres que, actualment, són les fonts més importants d'alimentació de les platges. Pel que fa a la platja de s'Abanell, el riu Tordera aporta grans quantitats de sediments (sorres i llims), encara que aquest fet sols es pot produir de manera important quan coincideixen èpoques de pluja destacables i vents del sud-oest, ja que la Tordera es troba al límit meridional de la platja de s'Abanell. És a dir, que cal que es produeixin vents allevantats per canviar el sentit de la deriva litoral, corrent que alimenta gran part de les platges del Maresme a partir dels sediments aportats pel riu Tordera, un dels pocs que encara no està envasat en algun dels seus trams. De tota manera, si aquests vents de llevant són excessivament intensos poden derivar en un fort temporal de llevant, les conseqüències del qual són imaginables. D'altra banda, l'anomenada riera de Valldolig o de Blanes, que desemboca a la mateixa platja de Blanes, a la banda dreta de l'antic barri de pescadors, també contribueix en l'aportació de sediments a la platja, especialment en èpoques de crescuda.

També s'han de considerar els corrents de deriva litoral, els quals són, al mateix temps, un agent d'erosió, de transport i d'alimentació de les platges. Aquest fenomen provoca el desplaçament de partícules de sorra al llarg de la platja. A causa del *swash* (avanç de l'aigua) i el *backwash* (retrocés de l'aigua), les onades que impacten obliquament la platja descriuen una trajectòria en semicercles que desplaça les partícules en la mateixa direcció que bufa el vent. Els corrents de deriva litoral es produeixen quan hi ha onades bastant fortes, és a dir, quan la cresta de les ones s'eleva molt per sobre el nivell del mar. Llavors, té lloc una circulació de l'aigua en profunditat i de manera paral·lela a la línia de costa, mentre que per altra banda, les onades es desplacen obliquament. D'aquesta manera, el corrent de deriva litoral té la capacitat d'arrossegar les partícules de sorra que erosiona, tant de la part on impacten les ones com de la submergida. Aquestes partícules es van acumulant al llarg de les costes baixes i poden arribar a formar "tòmbolos" (com en el cas de Blanes a Sa Palomera, que no és res més que una barra de sorra que uneix una gran roca o illa amb terra ferma), barres, fletxes...

Al Mediterrani, el corrent de deriva litoral és d'origen ciclònic (de sentit contrari a les agulles del rellotge). Aquest fet es deu a l'entrada d'aigua de l'oceà Atlàntic per l'estret de Gibraltar; a un aflorament d'aigües profundes cap a la superfície al golf de Lleó i a la direcció dels vents dominants (cap al sud-oest a la costa catalana). En el cas de la costa de Blanes, la deriva litoral prové del nord-est, és a dir, de les costes altes i retallades. Això significa que transporta pocs materials ja que no té gaire capacitat d'erosionar davant les costes abruptes.

tes. A més, la presència de la Punta de Sta. Anna i el dic del port de Blanes constitueixen un obstacle per a l'escassa migració de partícules que té lloc en aquesta zona. Fruit d'això, de tant en tant es controla el fenomen de colmatació (retenció dels sediments) que pateix el port de Blanes.

També s'ha de considerar tot el que fa referència al dragat del fons marí, en principi, un altre dels factors que hauria de tenir una certa importància. Així doncs, durant les tempestes, l'onatge pot arribar a dragar bona part de la plataforma submarina (al voltant dels 30-40 m de profunditat). Les sorres que provenen del dragat d'aquest fons, on es troben importants quantitats, haurien estat dipositades sobre la plataforma submarina durant una regressió quaternària, en l'últim període pluvial, seguint un període d'alteració climàtica. Actualment, aquesta aportació ha perdut intensitat i gairebé no té rellevància.

Les aportacions de partícules de sorra pel vent, en el cas de Blanes, ja no juguen un paper rellevant, ja que les platges de Blanes manquen de formacions de dunes i, per tant, quan bufa el vent de terra cap a mar, no repercuteix de cap manera en el procés de transport de partícules de sorra.

Un altre factor, en aquest cas complementari, és el de l'erosió dels penya-segats. Malgrat que la banda nord-oriental de la costa blanca es caracteritza per l'abundància de penya-segats, l'erosió que provoquen les ones sobre aquestes roques contribueix a aportar relativament pocs sediments a les platges. Es calcula que l'erosió de les costes abruptes no produeix més d'un 1% de la sorra. Per tant, l'erosió de les costes, siguin del tipus que siguin, mai podrà alimentar i mantenir les grans platges que voregen les planures.

Per tant, es pot observar com dels 5 possibles factors d'alimentació natural de les platges blanques, sols el referent a l'aportació de sediments del riu Tordera i, en molt menor grau, de la riera de Valdoric, té una certa rellevància. L'aportació de sediments a càrrec dels fenòmens de dragat marí, de l'erosió de penya-segats, dels corrents de deriva litoral i del vent és bastant irrellevant a l'actualitat.

Però també existeixen uns **condicionants humans** que poden tenir una influència en aquesta problemàtica tant o més important que els anteriorment esmentats. La pressió urbanística sobre les platges blanques constitueix un factor de risc permanent de cara als temporals. El paisatge litoral gironí, amb 198 km de costa, ha estat el més afectat pels moderns canvis derivats del turisme. El seu clima mediterrani i l'existència d'unes aigües relativament tranquil·les i netes converteixen la Costa Brava en una de les parts del litoral català més visitades i conegudes i Blanes no n'és una excepció. Al mateix temps, l'activitat turística a la costa catalana representa un 20 % de la seva economia, de manera que no és estrany que s'hagi arribat a un alt grau d'aprofitament recreacional del litoral i a una mala planificació urbana de l'espai. Per tant, existeix una edificació intensiva, però alhora excessiva, de la línia de costa. En el cas de la Costa Brava aquest problema s'accentua en dos punts concrets: al Golf de Roses i al sector sud. És a dir, allà on els valors naturals i paisatgístics han vist truncada la seva bellesa a causa de la desmesurada i abusiva aglomeració edificatòria (no sols hotels, sinó també ports esportius, passeigs...).

Però en el cas de Blanes, aquesta pressió urbanística també ha vingut determinada per una

de les principals fonts de producció tradicionals: la pesca. L'antic barri de pescadors (s'Auguer) va créixer sobre terrenys guanyats al mar i per això aquest punt sempre ha estat amenaçat i atacat pels temporals de llevant. A més, el tram més septentrional, enfront del passeig de la Marina, (uns 150 m) va ser construït a la mateixa alçada que l'antic barri de pescadors i, per tant, també en terrenys guanyats al mar. Hom es pot adonar que aquestes dues zones són les més afectades pels temporals, ja que és aquí on es produeix un escurçament de l'amplada de la platja i un augment del seu pendent (en especial del de la platja submarina), la qual cosa n'afavoreix l'erosió i el risc de destrucció del passeig.

Tot i l'estructura lineal contínua del territori, marcada per la longitudinalitat de la línia del mar i la carretera que la voreja, la intervenció de l'home en el litoral blanenc ha donat lloc a un espai trencat i desordenat, on les activitats i les morfologies s'adossen bruscament les unes amb les altres sense el necessari teixit urbà de sutura. Aquest desordre urbanístic es posa especialment de manifest en tot un munt d'edificacions i conjunts desproporcionats i degradats que afecten negativament la imatge del litoral. Així doncs, aquests blocs d'hotels i apartaments situats a la mateixa vora de mar, els càmpings, les vies de comunicació, els passeigs... han anat menjant terreny a la platja quan, paradoxalment, aquesta és el centre d'on parteixen tots els aprofitaments turístics i comercials existents. D'aquesta manera, s'està invertint el procés: el complex hotelier comença a ser el centre de l'oferta turística i la platja, un més dels serveis que aquest pot oferir. Però també s'ha de ser conscient que si desapareix la platja o no està en condicions suficients per satisfer l'oferta turística, també desapareixerà tot el que s'ha creat al seu voltant, ja que per ella mateixa, encara no té entitat suficient com per prescindir d'un recurs tant preuat.

L'extracció d'àrids és un altre dels problemes que ha afectat de manera puntual les platges de Blanes. L'extracció de sorra d'enfront del litoral crea un gran forat en el fons marí que frena tota aportació possible de sediments a la platja i, a més, va agafant progressivament sorra de la mateixa platja fins a reomplir completament el forat. D'aquesta manera, l'extracció d'àrids per tal de regenerar les platges és una solució que a curt termini pot semblar que funciona, però que no fa res més que agreujar el problema a mitjà o llarg termini. A tall d'exemple, cal recordar les extraccions del 1984 i del 1994. L'any 1984, aprofitant les obres de construcció del passeig Marítim, una indústria formigonera (Hormigoneras Gerona) va iniciar una operació d'extracció de sorres de la platja que va provocar les queixes dels veïns al contramestre de Blanes. Finalment, es va cridar l'atenció a l'empresa, la qual va continuar fent extraccions durant 3 o 4 dies més, però de nit. Més recentment, després dels temporals del 1996, unes declaracions de l'alcalde de Blanes, el Sr. Fèlix Bota, no descartaven que les extraccions de sorra del fons marí a pocs metres de la platja de s'Abanell fetes pel MOPTMA (el juliol de 1994) per tal de regenerar altres platges del litoral fossin, en part, les culpables de l'esfondrament d'una part del passeig Marítim, durant el temporal de llevant.

Els temporals marítims a la vila de Blanes

Al llarg de la història, la població de Blanes ha hagut de conviure amb una problemàtica derivada de les conseqüències dels temporals d'hivern, els quals han causat periòdicament

pèrdues en la platja i en el passeig. Aquesta situació ha obligat a prendre mesures, però únicament solucionen el problema a curt termini.

Un gran nombre d'evidències històriques demostren que aquesta problemàtica no és nova, sinó que es podria fer una llarga llista de diferents temporals que, durant els darrers segles, han tingut conseqüències catastròfiques sobre el litoral blanenc. Un clar exemple podria ser la forta tempesta que, entre el 26 i el 27 de gener de 1740, va afectar diferents cases situades a primera línia de mar i va destruir totes les embarcacions que eren a la platja i les va portar mar endins. Altres exemples podrien ser els temporals del 4 de febrer de 1911, del 22 de novembre de 1911, del 29 de gener de 1947, del 25 de setembre de 1965, del novembre i el desembre de 1983 o del febrer i març de 1986. El darrer temporal de consideració va ser el de l'1 al 2 de febrer de 1996, encara que no va ser l'únic causant dels danys ocasionats al passeig, sinó que va ser l'acumulació de diferents temporals que des de finals de l'estiu del 95 van castigar aquesta zona del litoral català. Actualment les platges de Blanes encara no han recuperat la superfície que ocupaven abans d'aquests darrers temporals.

A més a més, cada vegada és més evident que els temporals es donen amb una major freqüència i intensitat, bàsicament com a conseqüència de dos factors. En primer lloc, cal dir que l'augment del nivell de mar durant els darrers 10 anys s'està produint a una mitjana d'1-2 mm/any. Segons el "principi de Bruun", aquest augment del nivell del mar és la principal causa de la pèrdua de la línia de costa (erosió de les platges). Sens dubte, aquesta pèrdua de platges facilita una major intensitat i penetració dels temporals marítics a la primera línia de costa. Aquest aixecament del nivell del mar és degut a l'efecte hivernacle que està originant el canvi climàtic amb l'augment progressiu de les temperatures. El segon factor que afavoriria el creixent paper dels temporals marítics se centra en la hipòtesi que defensen alguns científics: durant els últims 100 anys s'ha produït un augment de la freqüència i intensitat de les tempestes com a resultat d'una modificació de la circulació general de l'atmosfera, és a dir, una alteració del règim de vents.

El desenvolupament de les tempestes marítimes a Blanes.

Com és sabut, la força de les onades dels oceans i els mars són produïdes pels vents. En el cas de Blanes, els temporals es produeixen, majoritàriament, a l'hivern i a la tardor. En aquests períodes estacionals és quan els vents de llevant i del sud-est provoquen fortes tempestes que amenacen la línia de costa. Les onades arriben de manera perpendicular a la costa i la seva energia depèn de la profunditat del tram de fons marí situat enfront la platja. El pendent de la plataforma marina situada enfront la costa blanenca oscil·la entre un 8 i un 10 %, valor que es pot considerar bastant elevat i que, sens dubte, afavoreix que les ones concentrin més energia en entrar en contacte amb el fons. Aquesta concentració d'energia se sol produir en un punt concret, de manera que s'afavoreix l'erosió.

Les onades en alta mar tenen un origen vertical, però, a mesura que s'acosten a la riba adopten una forma horitzontal. Llavors, la longitud de l'onada disminueix i l'alçada augmenta. De sobte, la cresta de l'onada es mou cap endavant i en entrar en contacte amb el fons i esdevenir més pronunciada, origina el fenomen de la rompent.

RECERQUES

En produir-se la ruptura o trencament de l'ona, la turbulenta massa d'aigua es dirigeix cap a la platja i es converteix en una poderosa font d'energia, la qual causa el moviment de sorra i grava de la platja que s'emporta terra endins (swash). Quan s'ha consumit l'energia de la ruptura contra la platja, s'origina un flux de retorn (backwash) de l'aigua des de la platja, encara que una part desapareix, via infiltració en la sorra. Aquest moviment de retrocés de l'aigua s'emporta grava i sorra de la platja i dóna nom a la deriva de platja.

Durant les èpoques de tempestes, el trencament de les ones esdevé un poderós agent erosiu al llarg de les costes formades per estrats sedimentaris poc compactes (al·luvions, dunes de sorra...). Els temporals inicien el seu atac a la riba amb una constant erosió de la zona de platja i provoquen un retrocés temporal de la línia de costa que s'anomenarà *retrogradació*. La platja de Blanes, en ser poc ampla, afavoreix que les onades facin una feina de buidatge de l'acumulació de sorra. El passeig marítim, en estar recolzat sobre la sorra, acaba per enfonsar-se. D'altra banda, amb la desaparició de la sorra de la platja, l'onatge actua lliurement concentrant la seva força sobre els murs del passeig. El problema és que en el cas de Blanes, com en molts altres casos, l'home hi estableix un seguit d'estructures artificials fixes que no s'adapten a aquestes oscil·lacions naturals. Al llarg de l'any, les platges pateixen un moviment d'avanç/retrocés que determina el que s'anomena un perfil d'estiu, caracteritzat per una platja ampla, i un perfil d'hivern, caracteritzat per una platja més estreta i endarrerida. Sens dubte, totes les infraestructures situades a la línia costanera blanesca estan fixades considerant únicament el perfil d'estiu, ja que és aquest el que proporciona el conegut aprofitament turístic. Però és amb l'arribada dels primers freds quan el mar reclama poder modelar les seves platges seguint el perfil hivernal i, per tant, quan topa amb un seguit d'obstacles que sembla que vulguin aturar allò que, almenys fins als nostres dies, és quasi imparabile. En lloc de gastar-se, any darrere any, una part del pressupost municipal en arreglar els desperfectes que ocasionen els temporals o d'arriscar-se a construir altres infraestructures artificials per protegir les ja existents sense cap certesa que aquesta pot ser la solució definitiva, segurament el més idoni seria començar a entendre com funciona el nostre litoral i adaptar-se a ell.

Així doncs, s'hauria de conèixer que de les fluctuacions temporals i estacionals dels règims d'onatge en resulta una alternança de condicions de tempesta i bonança que repercuteixen directament sobre la pròpia platja i que provoquen els ja esmentats perfils d'estiu i d'hivern. Durant les **tempestes de llevant** o en **règim d'onatge d'hivern** l'eficàcia del flux cap a terra disminueix a mesura que el peralt de les ones augmenta; llavors la quantitat de sediments que arriba a la platja és més petita. A part, els corrents de reflux, molt més intensos, provoquen una pèrdua important de material amb la consegüent erosió de la platja, identificada pel perfil relativament més suau, causat per l'increment de l'amplada de la zona de flux. Durant els temporals d'hivern, el mar s'hauria d'emportar la sorra de la platja de Blanes mar endins, fins formar una barra arenosa a profunditats de 2 a 4 metres, concretament sota la sorra de rompent. Malauradament, aquesta sorra, en lloc de formar part de la barra o cordó litoral, que fa la funció de frenar i atenuar la força de les onades en arribar a la platja, segurament està reomplint el gran forat que es va deixar enfront el litoral blanenc durant les extraccions del 1994.

A l'estiu, amb el **vent de garbí** i amb un **règim d'onatge d'estiu**, molt més suau, l'aigua retorna poc a poc la sorra de la barra litoral i la diposita a la part superior de l'avantplatja (en el cas de Blanes, en no existir aquesta barra litoral, les platges quasi no es recuperen durant l'estiu i, en conseqüència, són encara més fràgils enfront els següents temporals d'hivern). En aquestes condicions els corrents de reflux són poc intensos i les pèrdues de sediments, baixes.

La platja tendeix a fer-se més ampla i adquireix un pendent més gran, típic de les èpoques d'acreció estivals. L'acumulació de sorra origina una berma d'estiu (estructura en forma d'esglaó), darrere la qual es troba la berma d'hivern, a un nivell més elevat. Tot i que la berma d'hivern pot ser reduïda ràpidament per un temporal, també es pot reconstruir amb facilitat de manera natural quan la tempesta ha passat. A les platges de Blanes aquesta morfologia característica encara seria més apreciable si l'home no intervingués (aplanant la sorra cada nit durant tot l'estiu o retornant la sorra davant el passeig després dels temporals), però aquest fet és del tot impossible ja que es tracta d'una població turística.

Les conseqüències dels temporals sobre la costa blanenca

La **platja de Blanes** té una estructura molt marcada en forma de mitja lluna, amb límits a la Punta de Sa Palomera i al dic del port de Blanes. L'existència d'aquests dos límits, juntament amb la clotoide (punt clau de la platja fixat pels enginyers en funció de l'alçada de l'ona i el gra de sorra), formen un triangle equilàter que marca el punt de màxim perill d'erosió i que, per tant, permet contrarestar els possibles efectes dels temporals.

L'aproximació dels fronts de les onades a la platja de Blanes (de forma perpendicular) trenquen en un primer moment amb els dos sortints o pols (Punta de Sa Palomera i dic del port). Aquest trencament concentra i absorbeix l'energia de les ones en aquests punts, a partir dels quals s'origina una refracció de les ones, (les ones s'expandeixen i es dissipen sobre la major longitud de la badia) i en disminueix la força i l'energia. L'únic indret del sector de la platja on l'energia de l'ona té més força és el punt central de la clotoide, per això és on es fa una actuació de recàrrega de sorra de tant en tant. Aquí cal fer esment als dos espigons que hi ha a la platja de Blanes. Construïts amb grans masses rocoses i formant un angle recte amb la línia de costa, tenen com a finalitat resistir l'atac frontal de les ones. La seva eficàcia, però, és molt discutible, com ho demostra el fet que un d'ells està gairebé oblidat. A més, contribueixen a retenir, encara que lleument, la poca sorra procedent de la deriva litoral (es produeix una acumulació de sorres a la part nord, mentre que la part sud pateix una regressió de la platja per la manca d'acumulació).

L'estructura de la platja de Blanes determina que el seu nivell de protecció enfront els temporals sigui molt més important respecte al de la Platja de s'Abanell. Per això, tot i que durant temporals importants es produeix una destacable disminució de la platja, en molt poques ocasions les ones arriben al passeig. D'aquesta manera, els danys ocasionats es limiten a una pèrdua de sorra que disminueix l'amplada de la platja. Per això, l'actuació més freqüent que s'ha adoptat en aquest tram concret és la de la regeneració. Es tracta d'una actuació amb un grau d'èxit bastant considerable, ja que la forma de badia de la platja

afavoreix la seva conservació durant un període de temps bastant important. Tot i això, també s'haurien de valorar els efectes secundaris d'aquestes regeneracions (dragar sorra del fons marí també comporta un seguit de problemes a mitjà termini) per tal de trobar un situació d'equilibri en les actuacions a adoptar.

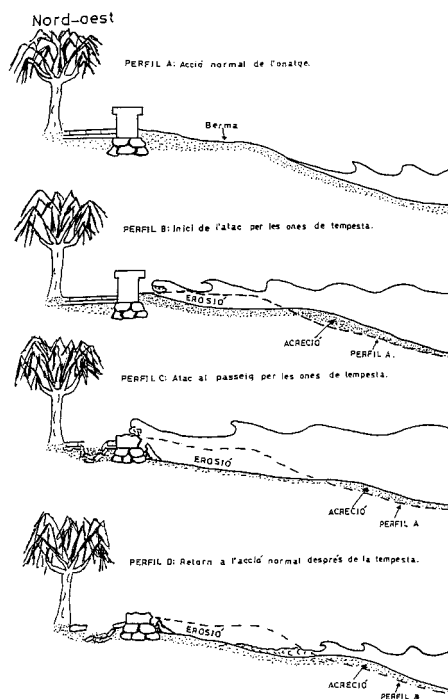
La **platja de s'Abanell**, en canvi, en tenir una estructura més oberta i longitudinal, pateix de manera més intensa els efectes dels temporals, sobretot en un tram de 150 m situat a la banda de ponent de sa Palomera. Bàsicament es poden distingir tres tipus de conseqüències dels temporals sobre aquesta platja. En primer lloc, els ja esmentats perjudicis que provoca en les infraestructures properes a la platja: l'enfonsament del passeig degut al treball de buidatge que efectuen les ones sobre la sorra que el sustenta o la destrucció dels murs que es troben en contacte amb la platja. També s'ha d'esmentar la invasió de la

sorra de la platja al passeig, que queda completament enterrat (també la zona enjardinada es veu afectada i ha de ser renovada respecte a alguna de les seves espècies). La sorra també envaeix els aparcaments paral·lels al passeig i fins i tot, en alguns punts, afecta la carretera paral·lela al passeig, de manera que ha de ser tallada durant un o dos dies fins que finalitzen els treballs d'acondicionament i neteja d'aquesta via.

En segon lloc, les conseqüències de la retrogressió de la platja que provoquen els temporals i que retorna en èpoques de calma. Malgrat no ser un problema greu, amb el pas dels anys esdevindrà molt important, ja que sempre es perd més sorra que no pas se'n guanya. Finalment, una altra conseqüència que es dona a la platja de s'Abanell, concretament a la zona del Delta de la Tordera, és el que fa referència als bancs de sorra. Així doncs, als dos bancs de sorra que recorren en sentit paral·lel a la costa, s'hi afegeix l'escassa profunditat relativa d'aquest sector. Aquesta situació provoca que les onades s'aixequin amb facilitat en els dies en què els vents de mar cap a terra bufen amb certa intensitat.

En dies de calma, les embarcacions de poc tonatge poden navegar prop de la riba, però quan el mar es troba agitat convé passar a una distància prudent per evitar possibles roments i els fons mòbils dels bancs de sorra.

PERFIL D'UNA PLATJA EN ESTAT NATURAL



Font: Ciències del mar.
Volum II. Reialme de Neptú 60.
Trobada amb la ciència (CIRIT),
juliol 1988, BCN, A.A.V.V.

Actuacions dutes a terme per tal de pal·liar els efectes dels temporals

Les postures adoptades en relació a aquesta problemàtica no han estat gaire desenvolupades, és a dir, no han estat guiades per paràmetres tècnics, sinó, més aviat, per la pròpia experiència dels tècnics i professionals adquirida en aquest camp. A part de l'existència d'altres punts qüestionables, diferents errors provoquen que només així es pugui entendre que, per exemple, en el període 1986-88 es reconstruís el passeig de s'Abanell de la mateixa forma en que s'havia construït originàriament.

Tradicionalment, les postures que s'han adoptat a la vila de Blanes i, segurament, a la resta del litoral català, s'han fet sense fixar una perspectiva global del tram en què es trobava el punt afectat. És a dir, el que s'ha fet sistemàticament és arreglar aquells punts del passeig que han quedat afectats pels temporals sense entendre que les solucions a la problemàtica estan a un nivell molt més general. D'aquesta manera, cada cop és més evident que el fet de reforçar i apuntalar l'estructura del passeig no és suficient com per resistir a l'enorme energia que pot desplegar un temporal important.

Tradicionalment hi ha hagut una tendència a dissenyar obres de defensa paral·leles al litoral per tal d'evitar la propagació de l'onatge sobre la costa. L'avantprojecte de 1947 ja reflecteix el projecte de construcció d'un contradic que havia de partir de Sa Palomera amb la funció de protegir la badia de Blanes de possibles temporals de llevant. Novament, en el Pla General d'Ordenació de Blanes de 1957, existeix el projecte d'un dic portuari que també partia de Sa Palomera. En tots aquests casos, els projectes no es van poder dur a terme per manca de diners.

Més recentment, s'observa un avanç tècnic en aquesta matèria que queda reflectit en el Pla de Costes de 1983. Les polítiques prioritàries d'aquest pla s'han dirigit a actuacions toves de prevenció i regeneració de les platges per mitjà de l'aportació exclusiva de sorra. Les obres més "dures" (dics, espigons...) només es realitzaven en aquells punts on eren estrictament necessàries per protegir la platja, ja que creaven problemes secundaris. De tota manera, es tracta d'una avenç que, com s'ha demostrat, encara no és suficient per solucionar aquesta greu problemàtica.

Segurament, el tercer nivell d'avenç quant a la percepció de la problemàtica i a les solucions que es poden aportar és el més difícil d'assolir. Bàsicament, això és així no per la presència de grans obstacles tècnics, sinó per l'existència d'un fet molt important que afecta directament la vila de Blanes. Tot i que aquesta població és una de les més equilibrades del litoral gironí pel que fa a la diferent rellevància dels seus sectors econòmics, no es pot oblidar que el sector terciari (concretament el turisme) segueix essent molt important. Sota aquesta condició, la població de Blanes depèn, en bona part, de la imatge que dóna a l'exterior i, en aquest sentit, la platja és un dels elements més destacats. És urgent i necessari que després d'un episodi de temporals (sobretot en època hivernal) la situació quedi restablerta abans de l'arribada de l'estiu. Això és un element positiu en el sentit que tots els organismes municipals es mouen amb rapidesa, però també esdevé un element negatiu, ja

RECERQUES

que s'estan posant, indirectament, unes limitacions temporals d'execució quan, possiblement, els requisits són uns altres.

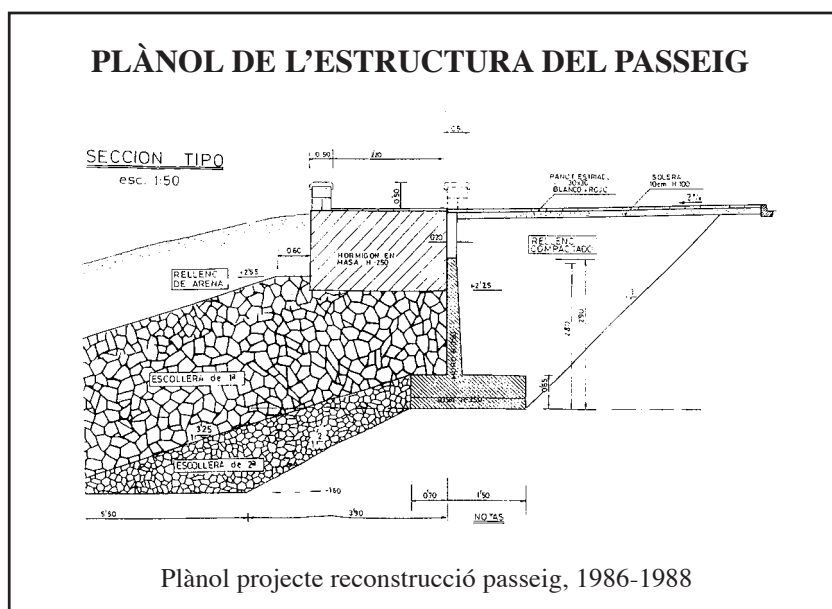
Després de les destrosses dels temporals del 1996 les solucions que es manegaven, concretament per part de la secció de Ports i Costes de les comarques gironines del MOPTMA (Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient), encara estaven a un segon nivell: es preveia reforçar amb rocam les zones afectades i, també, com a novetat, rejuntar amb una capa de grava els forats que quedaven entre les roques de sota el passeig, per tal d'evitar l'efecte de buidatge de l'aigua. De totes maneres, aquestes actuacions sols es preveien per a les zones afectades i no per a la totalitat del passeig com hauria estat necessari.

També s'ha de dir que, per part de l'Administració Local, potser s'ha jugat una mica amb el desconeixement dels blanencs de les causes que originen els desperfectes al passeig de s'Abanell i de la Marina per amagar possibles errors anteriors. La percepció de la majoria de la població de Blanes és que el passeig queda afectat per l'acció directa de les onades, quan la veritat és que es produeix un enfonsament per l'efecte de buidatge que es crea en les seves parts inferiors. És en l'estructura d'aquestes parts inferiors del passeig on es pot trobar gran part del problema de la seva fragilitat.

En aquest punt cal fer un comentari del plànol de l'estructura del tram de passeig reforçat al 1988, després dels forts temporals dels anys anteriors. També, aquell mateix any, es va procedir a la regeneració de la platja de Blanes amb 15.000 m³ de sorra que s'agafaren de la desembocadura de la Tordera. El tram de passeig reconstruït i reforçat va ser el situat al nord de la platja de s'Abanell, tocant a l'antic barri de pescadors, és a dir, aquells punts que sistemàticament es veuen afectats d'una manera important pels temporals. Bàsicament, està dividit en tres parts: rocam, mur de protecció i paviment. El rocam està situat enfront del mur de protecció del passeig i s'enfonsa perpendicularment quasi tres metres fins arribar a una llosa horitzontal de poc més de 2 m. En condicions normals, el rocam no és visible, ja que queda amagat per la sorra de la platja. Cal destacar que aquest rocam també es pot dividir en dues parts: una capa més superficial i àmplia amb roques grosses per evitar, en millors condicions, l'embat directe de les ones, i una capa de roques molt més petites, per servir de suport a la capa anterior i disminuir la velocitat de l'aigua en el moment de la seva infiltració (li costa més emportar-se les partícules de sorra). El paviment del passeig descansa sobre un reomplert compactat que no ha funcionat com s'hauria d'esperar. En la zona de contacte entre el passeig i la platja, concretament sobre el mur de protecció, s'aixeca un petit muret de marbre artificial que no arriba ni al mig metre d'alçada i que, sovint, queda afectat pels temporals.

Després d'analitzar l'estructura d'aquest tram de passeig es pot arribar a la conclusió que el problema radica en el fet que la base del passeig descansa directament sobre la sorra de la platja i no sobre el rocam situat davant el passeig. D'aquesta manera, les roques frenen l'embat de les onades, però l'aigua s'infiltra entre elles i, a poc a poc, es va emportant la sorra de la base del passeig. El resultat és la formació de petites cavitats sota el paviment del passeig que, finalment, cedeix. Segurament, la solució a aquest problema concret seria col·locar també roques a la base del passeig per tal que tingués un suport sòlid. Per evitar l'efecte erosiu de l'aigua infiltrada s'hauria de reomplir els forats existents entre les roques

amb un filtre, el qual estaria format per partícules de mida òptima, és a dir, que no fossin emportades per l'aigua, però que permetessin el seu pas.



El procés administratiu necessari per poder restaurar les destrosses ocasionades pels temporals

Després de qualsevol temporal que hagi estat capaç de produir destrosses importants sobre el litoral blanc comença un procés de gestió i solució del problema per part de les institucions i organismes implicats en el seu estudi. En aquesta primera fase d'estudi hi ha el Col·legi d'Enginyers de Camins, que és l'encarregat de la part teòrica, és a dir, de la investigació del problema i la definició dels factors que l'han causat. A més, dintre de la fase de gestió es troba la Direcció General de Ports i Costes de la Generalitat, institució que s'encarrega de gestionar tot el que fa referència als ports i a la vigilància i preservació de la zona marítima-terrestre. Ja dintre la fase de solució dels problemes ocasionats pels temporals comença un procés més llarg i que implica més institucions i organismes. Després d'haver-se produït un temporal amb repercussions greus, l'Ajuntament de Blanes redacta un informe on explica les causes i les conseqüències del temporal. L'Administració Local també s'encarrega de dur a terme les feines de neteja de la sorra del passeig i acondicionament i remodelació de la platja. Aquest informe redactat per l'Ajuntament s'envia al MOPTMA, concretament a la secció de Ports i Costes de les comarques gironines, on els enginyers, en funció de l'informe i del seu propi treball de camp sobre les zones afectades, elaboren un projecte de gestió del problema (bàsicament de reconstrucció del passeig i, si cal, de regeneració de la platja). Aquest projecte s'envia a l'Ajuntament de

RECERQUES

.....

Blanes perquè doni la seva opinió. Si hi està d'acord, finalment, s'envia a l'Administració Central (Madrid) on s'aprova o es denega la seva aplicació. Si s'aprova, l'última fase consisteix a contractar una empresa constructora que vulgui portar a terme el projecte. Normalment, es contracta la que ofereix un pressupost més baix.

Pel que fa a la qüestió del finançament de les actuacions de reconstrucció i regeneració, si es tracta d'obres puntuals el finançament va a càrrec de la Direcció General del MOPTMA. Si es tracta d'obres més generals, com en el cas de Blanes, el 70% del cost el financia la Direcció General del MOPTMA i el 30% restant, el propi Ajuntament de Blanes.

Conclusions i propostes de gestió

Després d'efectuar un estudi de la problemàtica derivada dels temporals s'arriba a un seguit de conclusions que, tot i ser molt evidents i simples, no sempre s'han tingut en compte i, el que és més important, no sempre s'han valorat conjuntament.

- Els temporals de llevant, que es produeixen sobretot a l'hivern, són els causants de l'alteració de la morfologia de la costa baixa blanenca. En canvi, la costa alta gairebé no pateix, a curt termini, els efectes dels temporals.
- La diferent morfologia i situació de les dues platges afectades, la de s'Abanell i la de Blanes, determina un grau de vulnerabilitat diferent per a cadascuna d'elles. Així, la platja de Blanes, en tenir una estructura més còncava i en estar protegida per Sa Palomera i el dic del port, pateix en grau menor els efectes dels temporals. En canvi, la platja de s'Abanell, en ser més oberta i longitudinal, no està gaire protegida dels temporals.
- A causa de la dinàmica natural de la platja (poca aportació de sediments) i els factors humans existents (pressió urbanística...) la platja de s'Abanell presenta una estreïtor considerable que afavoreix l'actuació dels temporals.
- El tram que presenta un major risc de ser atacat pels temporals marítics es troba al sector de ponent de Sa Palomera (150 m de platja i passeig). Això és degut al fet que aquest tram del passeig es troba construït en terrenys guanyats al mar, seguint la disposició de l'antic barri de pescadors (S'Auguer).
- Amb un balanç del fenomen natural d'avanc/retrocés de la platja lleugerament negatiu, és previsible que les conseqüències cada vegada siguin més destacables en el pas dels anys. Els sediments que haurien d'anar cap a les platges segurament estan reomplint el forat deixat durant les extraccions del juliol del 1994 per tal de regenerar determinades platges. Al mateix temps, els sediments procedents del fenomen natural de retrocés de la platja també es queden en aquests forats, en lloc de formar les típiques barres que, en època estival, serien novament retornades per les ones a la platja.
- Els danys produïts al passeig no són conseqüència, principalment, de l'embat directe de les onades sobre la seva estructura, sinó que deriven de l'efecte de buidatge de la part inferior sobre la qual descansa. D'aquesta manera, el passeig es queda, materialment, sense cap suport que sigui capaç d'evitar el seu esfondrament.

- Lògicament, davant la inestabilitat i els canvis estacionals del principal recurs turístic de la zona (la platja i el seu entorn), el principal afectat i preocupat a curt termini per aquesta situació és el sector hotel·ler i la resta de propietaris d'equipaments turístics. A llarg termini, tota la població de Blanes en pot sortir perjudicada.
- Finalment, cal dir que la gestió que s'ha dut a terme al llarg dels anys, per tal de reparar les destrosses causades pels temporals i reduir la seva amenaça sobre la línia costanera, s'ha fet des d'una visió parcial i amb actuacions a curt termini, sense tenir en compte una visió global de la problemàtica.

Un cop analitzat quin és el problema que afecta les platges de Blanes i quines són les seves conseqüències més destacables, cal centrar-se en una determinada proposta de gestió per tal de solucionar la problemàtica. Tot i que aquestes darreres paraules puguin semblar redundants, la veritat és que aquesta és la clau que ha de definir el tipus d'actuació a dur a terme.

En primer lloc, s'ha de definir la problemàtica per poder actuar en conseqüència. El problema no és que un determinat temporal s'emporti la platja i ocasioni desperfectes importants sobre un tram del passeig, sinó que sistemàticament els temporals ocasionin sobre el litoral blanenc aquest seguit de problemes. Interpretar correctament aquest fet és, precisament, el que no s'ha fet fins ara. La veritat és que les actuacions que s'han dut a terme fins al moment s'han restringit a restaurar els danys ocasionats per un determinat temporal i no pas a establir mesures que evitin que successius temporals puguin seguir ocasionant desperfectes sobre les platges de Blanes. Per tant, s'ha de determinar definitivament si el que es vol és **solucionar el problema** o si el que es vol és **solucionar les conseqüències d'un determinat temporal**. El que sí està clar és que anar reforçant l'estructura del passeig, construir dics o espigons, regenerar les platges, etc. no són solucions definitives que assegurin amb un 100% de seguretat el seu èxit. En tot cas, han de ser mesures alternatives que en casos molt concrets es poden aplicar per millorar la situació.

D'aquesta manera, la solució que es presenta és tan simple com evitar el problema. Per què capficar-se a lluitar contra els desperfectes ocasionats pels temporals si aquests es poden evitar? Un altre tema és que les platges cada cop tinguin més problemes per mantenir-se, però aquest problema, això no es pot oblidar, no és res més que un factor més, si bé molt important, dels que conflueixen perquè es donin aquests desperfectes sobre el passeig.

Per això, la millor actuació que es podria realitzar per tal d'acabar per sempre amb les amenaces dels temporals es basaria a endarrerir el tram que presenta un major risc a ser atacat pels temporals marítics, precisament uns 150 m del sector de ponent de Sa Palomera, concretament en el tram del passeig de la Marina. Aquesta actuació no seria res més que retornar al mar el que és seu i que l'home li va prendre ja fa unes dècades amb el seu esperit urbanitzador.

Aquesta actuació seria la solució definitiva, tot i que és potser la més complicada. Cal esmentar els següents obstacles: modificacions no solament del passeig, sinó també de la

carretera que transcorre paral·lela i de diverses edificacions de l'entorn urbà com el pati del Col·legi Públic Joaquim Ruyra o les zones enjardinades; alt cost econòmic de les obres a realitzar; tancament total o parcial d'una de les principals vies de comunicació de la vila de Blanes; gran durada temporal de l'obra, de manera que s'allargaria durant molts mesos després de l'estiu; gran nombre d'organismes i agents implicats; etc.

Després dels temporals de finals d'octubre de 1997 la Junta de Portaveus va arribar a un seguit d'acords que, sens dubte, marquen les intencions de l'administració local. Els 4 punts aprovats van ser els següents: 1) Demanar al Ministeri la reconstrucció del tram del passeig de la Marina afectat pel temporal. 2) Demanar a la Generalitat la reconstrucció del mur de protecció del tram final del passeig de s'Abanell. 3) Estudi per determinar les veritables incidències de les extraccions de sorra del 94 i estudi per determinar altres solucions alternatives a la construcció d'un dic submarí. 4) Tancament dels accessos a la platja durant l'hivern per tal d'evitar que durant els temporals la sorra pugui penetrar al passeig.

A més llarg termini, cada cop pren més força l'alternativa de construcció d'un dic submarí a una determinada distància de la platja per tal de minvar la força de les ones. Tot i que sembla que per a l'Administració Local, fins al moment, és l'única solució possible, en detriment de l'altra alternativa existent d'endarreriment del passeig, s'ha de dir que aquesta alternativa també suma un bon nombre de punts negatius. En primer lloc, es corre un risc considerable que l'obra no funcioni tal i com va ser dissenyada o que certs factors originaris que havien determinat el seu disseny canviïn de signe (disminució o augment del pendent del fons marí, per exemple). Al mateix temps, la construcció d'aquest dic submarí trencaria el funcionament natural del sistema marítim i, en conseqüència, crearia un grau d'artificialitat que donaria lloc a nous problemes (alt cost de manteniment en cas de desperfectes i dificultat per realitzar-los, colmatació per l'aportació de sediments de les rieres o de la Tordera, disminució de la seva qualitat i de la seva capacitat de sanejament, eliminació de l'aportació de sediments de la deriva litoral o de la dinàmica natural de les ones en època estival...). Per això, cal posar a la balança les dues alternatives per tal de seleccionar la millor i no desestimar la de l'endarreriment del passeig per les obres gegantesques a fer i per la gran quantitat de temps que es necessitaria.

Un altre cop, el dilema de sempre: o bé actuacions que a curt termini donen resultats, però que a llarg termini poden no solucionar el problema, o bé actuacions de dimensions més importants, però que assegurin l'èxit final. Esperem que en aquest cas l'elecció sigui de caire diferent al que sol ser habitual.

Isidre Serra i Cervantes és llicenciat en Geografia per la UdG.

Nota: Aquest article és una síntesi d'un treball de curs de 3r de Geografia a la UdG realitzat per Albert Planas i Isidre Serra titulat "La problemàtica derivada del risc de temporals marítics a la població de Blanes".

Bibliografia i fonts documentals

Obres i estudis

- DD.AA., (1993), Recuperando la costa, Madrid, editat pel MOPT, Secretaría General Técnica i Centro de Publicaciones.
- OTTMANN, François C., (1967), Introduction a la geologia marina y litoral, Buenos Aires (Argentina), editorial Universitaria de Buenos Aires (Eudeba).
- STRAHLER, Arthur N.; STRAHLER, Alan H., (1989), Geografia Física, Barcelona, edicions Omega (3ª ed.).
- TRILLA, J. (dir.) (1985), El medi físic terrestre del litoral de Catalunya, Barcelona, edita Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Direcció General de Política Territorial, Generalitat de Catalunya.

Articles de revistes

- NIETO, Patricia (septembre, 1994). "La regeneración de una playa", dins MOPT, n° 423; pp. 83-87.
- SAN MIGUEL, Marta (junio, 1991). "Recuperación de playas, grano a grano", dins MOPT, n° 388; pp. 24-29.

Documentació de l'Arxiu Municipal de Blanes (AMBL)

- AMBL. Projecte d'Urbanització de la Vila de Blanes, (1908). Lligall 426.
- AMBL. Pla General d'Ordenació Urbana (1957). Lligall 427.
- Revisió del Pla General d'Ordenació (1967). Lligall 428.
- Pla General d'Ordenació Urbana de (1981). Lligall 429.
- AMBL. Infraestructures marítimo-portuàries, Projectes, (1920-1971). Lligall 452.
- AMBL. Zona marítimo-terrestre, Documents diversos, (1873-1971). Lligall 452.

Els fons documentals existents a l'Arxiu Municipal de Blanes

En aquest apartat volem donar a conèixer la documentació que custodia l'Arxiu Municipal de Blanes (AMBL). Això ho farem a través de la visió general que ofereix el que s'anomena quadre d'organització dels fons de l'arxiu. En aquest quadre queden reflectits els diversos fons documentals que es conserven i també algunes de les seves seccions, en concret les que fan referència al fons de l'Ajuntament de Blanes.

La teoria arxivística defineix un fons com un conjunt de documents de qualsevol mena i de qualsevol època, generats, conservats o reunits en l'exercici de les seves funcions per una entitat. Una entitat que tant pot ser una persona física com jurídica.

Així, la primera divisió que establim per als documents de l'arxiu és la del fons al qual pertanyen. I això es fa atenent a l'origen dels documents. Cada persona o entitat crea o acumula els seus propis documents i si volem conèixer i reconstruir la seva història cal que aquests documents estiguin ben diferenciats dels d'una altra provinença.

Els fons, per la seva banda, estan compostos per documents de tota mena. De suports, formats i èpoques diferents. Entre d'altres, tenim cura de documents en suport paper, en pergamí, en suport magnètic, en suport òptic, de mapes, plànols, dibuixos, cartells, fotografies, negatius, discs, cintes, films, cintes de vídeo, revistes, diaris, llibres ...etc. I el seu abast cronològic s'estén del segle XIII fins a l'actualitat.

Cal tenir present que en qualsevol d'aquests suports pot estar continguda la informació que podem necessitar per fer un treball acadèmic, per completar la nostra recerca, per satisfer la nostra curiositat, per fer valer els nostres drets com a ciutadans o l'antecedent per completar qualsevol actuació de l'administració municipal.

Això fa que tots aquests documents siguin igualment importants i mereixedors de tota la nostra atenció. Així, atenent a la seva composició, cada fons rep un tractament diferenciat tant pel que fa a la seva organització (classificació i ordenació), a la seva descripció (inventariació, catalogació...) com pel que fa a la seva conservació. Un cop els documents resten adequadament organitzats, inventariats i tenen la conservació garantida, d'acord amb la legislació vigent, es posen a l'abast del públic.

Com veuran, els fons del nostre arxiu són força diversos i recullen un ampli ventall de les activitats passades i presents de Blanes. Tanmateix, com saben, l'arxiu és el reflex de la nostra col·lectivitat i, per tant, els responsables de la seva creació som - i han estat - tots els blanencs. De manera que estem parlant d'un arxiu que ens toca molt de prop a tots.

Donem una ullada, doncs, a tots aquests fons:

I. Fons de l'administració municipal. Ajuntament de Blanes. (s.XIII-XX)

	Any d'inici
1- Administració General	1260
2- Hisenda	1595
3- Proveïments	1906
4- Beneficència i assistència social	1851
5- Sanitat	1858
6- Obres i urbanisme	1853
7- Seguretat pública	1857
8- Serveis militars	1854
9- Població	1841
10- Eleccions	1839
11- Cultura i instrucció pública	1860
12- Serveis agropecuaris	1914

II. Fons de l'administració de l'estat (s.XX)

II.1 Correus. (Llibre de targetes d'identitat)	1924-1956
--	-----------

III. Fons judicials (s.XIX-XX)

III.1 Jutjat de Pau	1841-1950
---------------------	-----------

IV. Fons d'associacions (s.XVII-XX)

IV.1 Societat d'aigües la Mina Primitiva	1861-1964
IV.2 Confraria de Sant Elm i Gremi de mar	1685-1883
IV.3 Comissió de Festes dels Pins (Jocs Florals Joventut)	1968-1989
IV.4 Confraria del Roser	1571-1768
IV.5 Associació de Botiguers de Blanes Centre	1995-1997

V. Fons comercials i d'empresa (s.XVIII-XX)

V.1 Espardenyeria Boada	1873-1929
V.2 Fons de l'apotecari Pau Puig	1726-1733
V.3 Fons d'una Adrogueria	1744-1766
V.4 Fons de Can Vilaseca (Ferrers i Menescals)	1726-1960

VI. Fons patrimonials (s.XIV-XX)

VI.1 Família de Oms (Hisendats)	1641-1986
VI.2 Família Perdigó-Moliné	1393-1877
VI.3 Fons Vilà i Carbó (Vda. Dr. Brunet)	1861-1953

NOTÍCIES DE L'ARXIU

.....

VII. Fons personals

VII.1	Fons Joan Ponsdomènech i Bacana (Terrassà)	1928-1988
VII.2	Fons Josep Turon i Puig (Veterinari)	1933-1986
VII.3	Fons família Ferrer-Bernat (Miscel·lània)	s. XIX-XX
VII.4	Fons Domènec Valls i Coll (Excalde)	s. XX
VII.5	Fons Illas (Patrons de marina) (Còpia)	1793-1848

VIII. Fons sonors i d'imatges (s.XIX-XX)

- VIII.1 Fons d'imatges municipals
- VIII.2 Fons Josep Pons i Girbau (Fotògraf i cineasta)
- VIII.3 Fons Sa Carbonera-Arxiu Municipal
- VIII.4 Fons Jesús Crous i Collell
- VIII.5 Fons Joaquim Robert i Ruiz (Fotògraf i cineasta amateur)
- VIII.6 Fons Dotras (Estiuejants)

IX. Hemeroteca (s.XIX-XX).

X. Cartells i fullets (s.XX).

Biblioteca Auxiliar (s.XVII-XX).



Detall de la Sala polivalent
Foto:A.M.B.L

Aquesta és la radiografia del conjunt de fons que, avui per avui, componen l'Arxiu Municipal de Blanes. Des de l'organització de l'Arxiu Municipal com un servei públic pels volts de 1992, els fons no han parat de créixer i fer-se més heterogenis. La composició de l'Arxiu ha anat creixent en quantitat i qualitat.

Com a conseqüència d'això, avui podem oferir un ventall força ampli de fons documentals que fan que l'usuari de l'Arxiu es pugui apropar amb més garanties al coneixement de la societat blanesca d'un període concret de la història. Com més documents tinguem i com més plurals siguin, millor podrem interpretar i reconstruir el trencaclosques del nostre passat. Sens dubte aquesta diversitat no només pot ajudar a donar punts de vista diferents i, àdhuc, oposats d'un esdeveniment concret, sinó que contribueix a completar el complex mosaic de la conjuntura històrica objecte d'estudi.

Per tal d'apropar el contingut dels fons i les seccions als interessats, a continuació ens proposem repassar de manera succinta la informació que ens poden proporcionar les seves sèries (documents produïts de manera continuada com a resultat d'una mateixa activitat) més importants. En aquesta primera entrega ens apropiem al fons municipal.

De les funcions que ha desenvolupat l'Ajuntament al llarg del temps se n'han derivat unes sèries que enguany constitueixen el fons més voluminós de l'Arxiu.



*Detall de la zona d'armaris compactes del dipòsit de l'Arxiu.
Foto: A.M.B.L.*

NOTÍCIES DE L'ARXIU

Dins la primera secció, una de les sèries més importants és la dels manuals d'acords o llibres d'actes. En aquests llibres han quedat registrats els acords dels representants de la comunitat des de 1652. Els temes són molt diversos i afecten tots els aspectes de la vida d'un poble. Queden reflectides les decisions sobre urbanisme (carrers, cases, barris...), econòmiques (els arrendaments dels molins, de l'hostal, del forn, d'impostos...), sobre els mercats, en relació a la dissort en temps de guerra o d'epidèmia, sobre l'ordre, sobre els proveïments, etc. Possiblement sigui la sèrie més homogènia de l'arxiu, amb un llarg abast cronològic i sense excessives interrupcions. Tot això la converteix en una sèrie d'ineludible consulta per a qualsevol treball

També resulta de molt interès la consulta de la correspondència. Aquí podem trobar, per exemple, les sèries d'entrada i sortida o els llibres d'ordres. Quant a les primeres podem comptar amb els registres, on apareix una síntesi del tema tractat o bé amb la comunicació pròpiament dita. Malauradament, de comunicats se'n conserven de ben pocs anys, però cal dir que proporcionen una gran informació que ens ve desglossada per temes (sanitat, marina, judicial, de loteries...etc). Cronològicament, abasten els segles XIX i el XX.

Pel que fa als llibres d'ordres, contenen comunicats impresos d'òrgans de govern superiors des de 1759 fins a 1829. Hi podem trobar resolucions, avisos, reials cèdules, pragmàtiques o demandes diverses. Al marge de poder relacionar l'administració municipal amb les administracions superiors, sovint s'hi troba informació de Blanes amb destinació a aquests ens. Per exemple podem trobar-hi llistes de quintos, recomptes de població, registres amb la quantitat i tipus dels cereals collits o el repartiment del cadastre que tocava pagar al poble. Paral·lelament, es pot resseguir com reacciona l'administració davant de guerres o en d'altres casos excepcionals. Per exemple, pel que fa a la Guerra del Francès podem veure els comunicats de la Junta Superior del Principat demanant homes, castigant els desertors o utilitzant el català per apropar-se al poble.

Un dels documents més emblemàtics d'aquesta secció és el volum anomenat Llibre de la Universitat de la Vila de Blanes. Com és sabut, aquest còdex conté documentació considerada de molt interès per a la gestió municipal. S'hi troben ordenances (generals, fiscals o monotemàtiques), privilegis, acords dels jurats, peticions al senyor feudal, o resolucions arbitrals. La cronologia dels documents abasta de 1260 fins a 1614. Aquest recull esdevé bàsic per a poder entendre el funcionament de la nostra comunitat durant la Baixa Edat Mitjana i una part de l'Època Moderna. Podem estudiar l'evolució del règim municipal i l'elecció dels seus càrrecs, les relacions econòmiques i el seu reflex social, el control de l'ordre feudal i els mecanismes d'autodefensa de la comunitat, etc. Cal dir que tots aquests aspectes quedaran ampliat amb la propera catalogació del conjunt de pergamins d'origen municipal que eren en dependències de l'Església.

Una de les funcions bàsiques de qualsevol entitat és la gestió econòmica. A través de la secció d'hisenda es pot estudiar com s'han utilitzat els diners municipals des del segle XVI. Tenim, en primer lloc, les sèries per estudiar el patrimoni i la comptabilitat. Aquí trobem els inventaris de béns, les compravendes, els comptes generals i els pressupostos. Aquestes darreres arrenquen del segle XIX. A més a més d'això, en el primer volum d'actes hi podem trobar els comptes per finançar l'hospital i les almoines als pobres des de finals del s. XVI fins

ben entrat el s.XVII. També hi ha anotats els arrendaments dels propis i arbitris de la Vila (dret del forn, de la neu, de la carnisseria, de la taverna, de la fleca, etc) des de 1595 fins a 1645, acords dels oïdors de comptes i anotacions de la botiga del forment.

Per estudiar les persones supervidores d'aquests afers cal consultar el manual de propis i arbitris (1767-1819). Aquí s'hi troben les eleccions dels diputats i els síndic personer, així com rebuts del dipositari i lluçions de censals.

Possiblement, el capítol que aporta més dades sobre l'activitat econòmica i l'estructura social del poble sigui el de la fiscalitat. A través dels amillaments, les diverses contribucions (urbana, rústica, industrial) i dels padrons d'una munió d'impostos, podem estudiar l'estructura de la propietat, la indústria, les classes socials, i molts d'altres temes relacionats amb l'estructura econòmica. En aquest apartat la recerca començaria a principis del s.XIX.

D'altres àmbits en els quals l'Ajuntament ha desplegat les seves funcions o ha prestat els seus serveis són els que s'especifiquen en les seccions que desglossarem a continuació:

Els proveïments: De bell antuvi els representants de la comunitat han de garantir el subministre dels productes bàsics que sovint es controlen en règim de monopoli i s'arrenden a particulars. Aquí trobem informació sobre els mercats i la plaça (reglaments, preus, etc), sobre l'abastament d'aigua, sobre l'escorxador municipal i, més contemporàniament, sobre la Delegació Local de Proveïments amb els llibres de proveïments i els padrons del racionament durant la postguerra.

La beneficència i l'assistència social: De la caritat i la beneficència medievals es passa a prendre mesures per assistir a les capes més desfavorides de la Vila. Aquí dins podem trobar sèries sobre l'hospital municipal de Sant Jaume (amb comptes des del s. XV al XX, reglaments, memòries, etc), sobre l'atenció a orfes, sobre actuacions contra l'atur laboral o sobre la beneficència en general. Moltes d'aquestes actuacions es coordinaven a través de



*Sala de consulta de l'arxiu
Foto: A.M.B.L.*

juntes o comissions i, per tant, trobem actes sobre protecció de menors, sobre ajudes familiars o de la Junta de Reformes Socials, un organisme que vetllava pels obrers i arbitrava en els seus conflictes amb els patrons durant el primer terç d'aquest segle.

La Sanitat: El fet de vetllar per les bones condicions sanitàries de la Vila és una necessitat que ja s'explicita en les ordenances generals del s. XV. Malgrat això, el gruix de la documentació d'aquesta secció és dels segles XIX i XX. Hi podem trobar documents sobre el cementiri (registre d'ingressos, reglaments, nínxols...), sobre la vigilància d'epidèmies, expedients d'inspeccions i control de sanitat, de farmàcies o sobre l'aigua. Per veure una actuació global sobre tots aquests aspectes també es poden consultar les actes de la Junta Local de Sanitat, que arrenquen a mitjans de s. XIX.

Les obres i l'urbanisme: Aquesta és una secció clau per estudiar com s'ha anat construint el nostre poble. La transformació de l'espai físic queda definida en les sèries de planejament (els plans generals, els plans parcials, els projectes d'urbanització...), en les d'obres d'infraestructura (generals, d'aigua, de clavegueram, de pavimentació, d'enllumenat, camins...) o per les construccions particulars. La majoria dels documents que conservem d'aquestes sèries comencen aquest segle o durant el darrer terç del passat. Malgrat això, en les actes del segle XIX i sota la denominació genèrica de *Policia urbana* es pot seguir rastrejant informació sobre el tema.

Paral·lelament, en aquest apartat hi tenen cabuda les actuacions municipals relacionades amb la vialitat (ocupacions de via pública) i amb les indústries (expedients d'activitats classificades i les obertures d'establiments). Per tant, tenim a la mà temes d'estudi relacionats amb l'evolució de la indústria, dels serveis o de caire arquitectònic o urbanístic.

La seguretat pública i els serveis militars: La intervenció dels Ajuntaments en el manteniment de l'ordre i en el reclutament militar són temes recurrents d'entre les seves funcions des de fa segles. Pel que fa al tema de la seguretat podem consultar les sèries sobre les milícies urbanes (sometents), sobre vigilants nocturns o sobre guarda jurats. Per exemple, podem investigar el sometent i veure quins ciutadans hi estan autoritzats a intervenir i a portar armes, la seva correspondència, els serveis que efectuaven, etc. També s'inclou en aquest apartat la policia municipal, però les seves sèries són força contemporànies.

Quant als serveis militars, trobem les sèries de quintes, els subministraments a la tropa, els béns subjectes a requis militar i la Junta de Defensa Passiva. La sèrie amb més informació és la de quintes: podem trobar-hi els llibres de les operacions de quintes, els de registre o els expedients dels mossos. Aquests darrers ens proporcionen dades sociològiques sobre la composició de l'exèrcit, físiques sobre els individus o també informació sobre migracions.

Població: Aquesta és una de les seccions claus per estudiar la composició d'una comunitat. Els recomptes i llistes, que inicialment tenien una finalitat fiscal, amb els anys evolucionen i esdevenen una documentació imprescindible per a conèixer l'estat de la ciutadania i poder-li prestar els serveis que necessita. Aquí s'hi inclouen les estadístiques generals, els censos o els padrons municipals d'habitants. Tot i que aquests darrers només arrenquen del primer terç d'aquest segle i que presenten talls, la informació que contenen és del tot aprofitable des de multitud d'òptiques. També es compta amb informació sobre migracions i diversos llibres del registre civil municipal des de mitjan del s. XIX.

Eleccions: És una secció molt important per a estudiar la història política de Blanes. A través de les diverses eleccions podem copsar les tendències polítiques que es manifesten a la Vila i el suport que obtenen per part de la població. D'altra banda també podem estudiar l'evolució tant dels electors com dels elegibles a través dels canvis en el sistema electoral i la progressiva democratització de la societat. Per això comptem amb expedients d'eleccions municipals (des de 1839), provincials (des de 1843) o generals (des de 1837). A més tenim les sèries de referèndums i plebiscits, els censos electorals i més contemporàniament les eleccions al Parlament de Catalunya o a l'Europeu. Malauradament, un aspecte negatiu d'aquesta secció és la poca informació existent sobre la primera meitat d'aquest segle.

Cultura i instrucció pública: Les sèries d'aquest apartat ens aporten informació sobre la preocupació del municipi per la instrucció dels seus membres i per la multitud de manifestacions socials que s'engloben sota el terme cultura. D'una banda tenim informació sobre les festes (majors, commemoratives o religioses), sobre el patrimoni artístic i arquitectònic, sobre la promoció turística (Junta Local d'informació turisme i educació popular) o sobre Meteorologia (amb els llibres de l'observatori des de 1968). I de l'altra, tenim les sèries d'instrucció pública (amb els llibres d'admissió de nens, inventaris o censos) i les juntes dedicades a l'ensenyament i la cultura com la Junta local de primer ensenyament (des de 1879) o la junta local d'instrucció pública (des de 1892).

Serveis Agropecuaris: En aquest darrer apartat ens podem acostar a l'activitat agrícola i ramadera a través de diverses estadístiques i recomptes i a través de l'activitat d'alguna de les seves juntes. Malgrat això, la informació continguda en aquesta secció és força dispersa. Per això, per a estudiar el comportament del camp, comptem amb d'altres sèries de caràcter fiscal com els padrons d'impostos o bé diverses de les estadístiques generals.

Les donacions de documents a l'Arxiu

La documentació que ingressa a l'Arxiu ho pot fer per dues vies diferents: una és a través de les transferències de documentació que fan les oficines i departaments de l'Ajuntament i l'altra és a través de donacions o cessions de particulars, entitats o empreses.

En l'apartat anterior destacàvem la importància que per a l'arxiu té la varietat de fons documentals. Doncs, bé, a continuació volem fer públic el nostre agraïment a les persones o entitats que han donat o cedit documentació a l'arxiu i amb això han contribuït a conservar i fer més riques les fonts de la història de Blanes.

Per a l'arxiu els documents de procedència privada representen poder ampliar l'oferta d'informació i documentació destinada als usuaris del servei. Per als propietaris de la documentació representa la tranquil·litat de saber que els documents de casa seva estaran definitivament ben conservats i en mans de gent que se'ls estima i els sabrà utilitzar. Quan la documentació ingressa a l'Arxiu es procedeix a classificar-la, ordenar-la i a fer-ne un inventari. En el cas que existeixin documents en mal estat també es procedeix a restaurar-los. A continuació els documents queden dipositats a les zones de conservació de l'arxiu, on gaudiran d'una humitat i una temperatura controlades i quedaran protegits per les mesures antiincendis i antirobatori del dipòsit.

Per tant, en una donació o en una cessió tothom hi surt guanyant. L'arxiu creix, i els donants no només deixen segur el seu patrimoni de documents sinó que en poden conèixer el seu contingut exacte.

Ja que es produeixen tots aquests avantatges, estem convençuts que els blanencs i els qui estimen Blanes ajudaran a trobar nous fons documentals amb destinació a l'Arxiu, impedit així que es perdin o es facin malbé més documents necessaris per a la història de la Vila.

La relació dels darrers donants i de les seves donacions és la següent:

- Donació de la Sra. Margarida Gratacòs i Alemany de Barcelona:

- . Un llibre de la confraria del Roser, 1571-1768
- . Un llibre de comptes de la botiga de l'apotecari Pau Puig, 1726-1733
- . Un llibre de comptes d'una adrogueria de Blanes, 1744-1766

- Donació del Sr. Guillermo Llibre i Perearnau de Barcelona:

- . Els plànols del projecte d'abastament d'aigües potables de Blanes de 1913

. La publicació: Carlos Bas, Enrique Morales i Manuel Rubió ; La Pesca en España. I Cataluña. Instituto de Investigaciones Pesqueras, Barcelona, 1955. (Aquest llibre fou gestat des de "l'Instituto de Investigaciones Pesqueras" de Blanes. A més, cal fer constar que el Dr. Carles Bas ha intervingut en la materialització de la donació .)

- **Donació del Sr. Joaquim Robert i Ruiz** de Blanes:

- Relacionat amb la seva activitat cinematogràfica:
 - . 12 rotlles de pel·lícula . Anys 60 i 70
 - . 1 filmadora 8 mm, 1 projector 8 mm, 1 empalmadora de pel·lícula i 1 bombeta de recanvi
- Relacionat amb la seva activitat com a fotoperiodista:
 - . Col·lecció de negatius de fotografies d'actes de la Vila dels anys 1965-1975. Quantitat aproximada: 4000 negatius.
 - . Col·lecció de diapositives de diversos actes festius i esportius de la Vila.



*Sala de Transferències. Procés de classificació dels documents.
Foto: A.M.B.L.*

NOTÍCIES DE L'ARXIU

.....

- **Donació del Sr. Francesc Cornellà i Carreras** de Blanes.

- . Diversos exemplars originals de la revista Recull de l'any 1929 fins a l'any 1968.
- . Còpies de la seva col·lecció de Recull de 1920 fins avui.
- . Còpia de tots els números de la revista Villa de Blanes, 1966-1970.

- **Donació del Sr. Josep Alum i Utset** de Blanes:

- . Cartell anunciador de la Sarsuela La Dolorosa representada en el Teatre Fortuny de Blanes l'any 1949.
- . Cartell anunciador dels actes commemoratius del XI aniversari de la "Liberación de Blanes", de l'any 1950.
- . Eines i estris diversos relacionats amb la seva activitat com a terrassà. Aquests objectes seran dipositats al futur museu de la Vila.

- **Donació del Sr. Josep Turon i Puig** de Blanes:

- . Documentació personal diversa relacionada amb els seus estudis i amb la seva activitat professional de veterinar. Els anys extrems de la documentació són: 1933-1986.

- **Donació de Josep Antoni López i Álvarez** de Girona:

- . Còpia de la partitura de la sardana " El Passeig de Blanes".

- **Donació de l'Associació de Botiguers de Blanes Centre (ABBC):**

- . Documentació relativa a la seva activitat durant els anys 1995 -1997.

- **Donació del Sr. Josep M.R.** de Blanes:

- . Un exemplar de Recull, núm. 234 del 18 de juny de 1927
- . El llibre: Tratado de aritmética. De Juan Cortázar: Imprenta Pezuelas, Madrid 1870
- . El llibre: Los hijos del pueblo. Historia de veinte siglos. De Eugenio Sue. Imprenta de Juan Oliveres, Barcelona, 1858

- **Donació de documentació diversa de la família Ferrer-Bernat** de Blanes.

- . Cartells d'actes del Centre Catòlic de Blanes, 1945-1977
- . Dossier sobre ASPRONIS (sopars benèfics, butlletins informatius, estatuts, història dels 25 anys del centre Ventijol ...), 1971-1994
- . Impresos sobre la reconstrucció de Santa Bàrbara, 1980
- . Documentació de l'Agrupació pessebrista de 1984 i 1987

- . Revistes: Afany (col·legi Joaquim Ruyra), Full Parroquial (1965), Actualidad Blandense (1947), Semilla (1942).
- . Diversos programes d'actes i festes de Blanes
- . Document sobre el peregrinatge d'Acció Catòlica a Santiago de Compostel·la, 1948
- . Col·lecció de llibres d'ensenyament editats entre 1825 i 1936
- . Col·lecció de cartells d'actes i festes de Blanes
- . Col·lecció de 400 fotografies originals en paper d'actes socials de Blanes

- Donació de l'empresa caves Mont-ferrant

- . Còpia en microfilm i en fotocòpia de la comèdia La Filla de la Cova d'Agustí Vilaret. Establiment Tipogràfic "La Academia". Barcelona 1886.

- Cessió en dipòsit del Bisbat de Girona i de la Parròquia de Santa Maria de Blanes.

- Llibre original de la Universitat de la Vila de Blanes (1518). Conté trasllats de documents de 1260 a 1614.
- Dos centenars de pergamins. Segles XIV-XVII.

- Donació del col·lectiu Els Piteus de Blanes.

- Donació de diversos números de la revista Els Piteus.
Números donats: 0-8, 9-16, 18-21, 23-28, 30-32, 39-40, 42-48. Dels anys 1982 al 1986.
- Cartell publicitari del cantant Esteban.



*Detall de la instal·lació dels llibres d'actes i dels d'ordres.
Foto Romani.*

NOTÍCIES DE L'ARXIU

.....

- **Donació del Sr. J.C.** de Blanes.

- Protocols i documentació de la família de la Sra. Francisca Vilà i Carbó (vídua Dr. Brunet). 1861-1973.

- **Donació del Sr. Domènec Valls i Coll** de Blanes.

- Col·lecció dels Annales de l'I.E.G, 1946-1975
- Col·lecció de 336 fotografies originals en paper
- Revista Blanes : 3 números
- Documentació personal de la seva activitat com a exalcalde de la vila

- **Cessió de la família Roger-Casadevall** de Blanes.

- Documentació de la casa de ferrers i menescals de Can Vilaseca, segles XVIII-XX
- Diari El Atalaya. Periódico Semanal. Blanes, 1896-1897.
- Revista La Ilustración Obrera. Barcelona, 1904-1905

- **Donació del Sr. Benet Rouse** de Barcelona.

- Llibre de família Illas. Patrons de Marina. 1793-1848 (còpia)
- El llibre: Oliendo a brea, Arturo Masriera, ed políglota, Barcelona, 1926. (còpia)

- **Donació de la família Saura (Maria, Júlia i Francesc)** de Blanes.

- La publicació: Memorandum de les festes d'homenatge a la excelsa Verge el Vilar, Blanes, 1912.

- **Cessió en dipòsit del Sr. Lluís Tremoleda i Bos** de Blanes.

- Documentació personal sobre la seva activitat esportiva, 1958-1965
- Documentació del "Club Deportivo Blanes", 1959-1971
- Col·lecció de 95 fotografies, originals en paper
- Col·lecció de revistes, fulletons i programes de Blanes, 1964-1977

El fons d'imatges Sa Carbonera-Arxiu Municipal

Dins d'aquest apartat cal fer menció de la col·lecció de fotografies generada gràcies a la col·laboració entre el barri de Sa Carbonera i l'Arxiu. El projecte de col·laboració va néixer a instància de l'associació de veïns i consisteix a fer còpies d'imatges que persones particulars cedeixen per a la seva difusió pública amb finalitats culturals. Un cop s'ha procedit a la tria, les imatges són copiades i s'ordenen en àlbums per a la seva consulta pública a l'arxiu. La fase de recollida i d'implantació d'un primer nivell d'accés a les imatges en aquests moments està resolt. En un futur immediat es treballarà en la descripció de totes les imatges i en la creació d'un sistema automatitzat que hi doni accés. Cal destacar la importància d'aquesta iniciativa que està permetent disposar d'una gran col·lecció d'imatges, la gran majoria d'elles inèdites i amb un gran valor informatiu.

Com és habitual, són les persones les que fan la cosa. En aquesta ocasió el mèrit recau en el barri de Sa Carbonera, concretament en el Sr. Francesc Ros i Portas (de can Galindaina) i en el Sr. Josep Rabassa i Bota (de can Rabanissa). Ambdós han estat les ànimes del projecte, l'un gestionant-lo i l'altra organitzant la recollida i la reproducció de les imatges. Des de l'Arxiu s'ha dotat pressupostàriament el projecte i se li ha donat suport tècnic pel que fa a l'organització i difusió de les fotografies. En aquests moments les imatges es poden veure a la sala de consulta de l'Arxiu.

Els altres protagonistes de la creació d'aquesta col·lecció són les famílies i particulars als quals cal agrair el fet d'haver cedit les imatges de casa seva. Aquestes persones són les següents: Joaquina Pou, Esperança Masmiquel, Josep Rabassa Anna Portas, Família Ros-Escobar, Josep Montells, Miquel Torrentó, Paquita Sala, Marina Teira, Maria Valls, Maria Martínez, Família Serrat-Rondon, Josep Maresma, Antoni Jordi Macip, Montserrat Llambí, Lola Gallart, Paquita Sicra, Joaquim Malvesí, Fina Surís, Quimeta Badia, M^a. Dolors Andreu, Pilar Corcoy, M^a. Àngela Illas, Maria Torruella, Carme Escobar, Pedro González, Josep Prat, Pepita Pi, Sixt Ros, Sala (Vda. Crespo), Família Utset-Gironès, Mercè López, Joaquim Camps, Araceli García, Paquita Brugué, Juanita Fernández, Maria Camps, Josefina Comas, Xavier Ros, Rosa Esgleas, Joan Ferrer, Josep Just, Josep Cortés, Benito Guich, Rosita Escarpenter, Josep Portas, Esteve Gibernau, Jaume Semon, Joan Rams, Lola Vives, Joan Roger, Lluís Ponsdomènech, Josep Gaitan, Carme Amat, Joan Parés, Josep M^a. Urgell, Anna Nonell, Josette Reynaldós, Joaquim Busquets, Joan Rovira, Gualfo Zola, Anita Moliné, Elvira Martínez, Josep Alum, Joan Vieta, Teresa Buixeda, Isabel Utset, Joaquim Robert, Família Rocafort-Fernández, M^a. E. Mas, Montserrat Utset, Jaume Mollfulleda, Alfons Nonell, Pere Abril, Joan Portas, Josep Costa, Montserrat Ribas, Maria Albertí, Joan Santaularia, Amparo Martínez, Família Roger-Casadevall, Família Matas-Duran, Família Saura, Família Ros-Coll, Bartomeu Comas.

